

ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ “มันสำปะหลัง”

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู
กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
โทร.๐๔๒-๓๑๖๗๐๔

คำนำ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู โดยกลุ่มสารสนเทศการเกษตร ได้จัดทำข้อมูลเรื่อง “มันสำปะหลังจังหวัดหนองบัวลำภู” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมันสำปะหลัง เช่น นโยบาย ยุทธศาสตร์ ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด พันธุ์มันสำปะหลัง การปลูก การดูแลรักษา การตลาดและมาตรฐานมันสำปะหลัง อันจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาการผลิต การตลาด ตลอดจนปรับปรุงเพิ่มเติมการดำเนินงานในปัจจุบันให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามแผนการดำเนินงานศูนย์ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแบบเบ็ดเสร็จ

ในการนี้ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ขอขอบพระคุณทุกหน่วยงาน เจ้าของข้อมูล และเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการจัดทำข้อมูลครั้งนี้ ข้อมูลนี้ยังมีข้อบกพร่องหรือไม่ สมบูรณ์ประการใด สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภูต้องขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู
สิงหาคม ๒๕๖๖

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ค
สารบัญภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑. คาดการณ์สถานการณ์ปลูกมันสำปะหลัง	๑
๒. สถานการณ์ที่ผ่านมา	๙
๓. แนวโน้มธุรกิจ	๑๓
๔. ข้อมูลด้านนโยบาย	๑๖
บทที่ ๒ ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภู	
๑. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๑
๒. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด	๔๒
บทที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับมันสำปะหลัง	
๑. ความสำคัญของมันสำปะหลัง	๖๖
๒. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมันสำปะหลัง	๖๖
๓. ชนิดของมันสำปะหลัง	๖๖
๔. ลักษณะของต้นมันสำปะหลัง	๖๖
๕. พันธุ์มันสำปะหลัง	๖๗
๖. ฤดูกาลเพาะปลูกมันสำปะหลัง	๗๓
๗. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง	๗๓
๘. ลักษณะดินที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง	๗๔
๙. สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง	๗๔
๑๐. องค์ประกอบทางเคมีของหัวมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	๗๔
๑๑. การปลูกมันสำปะหลัง	๗๕
๑๒. การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง	๘๑
๑๓. โรคและแมลงศัตรูอื่น ๆ ของมันสำปะหลัง	๘๒
๑๔. ประโยชน์ของมันสำปะหลัง	๘๕
๑๕. ความเป็นพิษของมันสำปะหลัง	๘๖
๑๖. เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมันสำปะหลัง	๘๖
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนามันสำปะหลัง	
๑. ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis	๘๙
๒. มาตรการจูงใจเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เขตส่งเสริม (S๑/S๒)	๘๙
๓. ๓. มาตรการนอกเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๓/N)	๙๑
๔. แนวทางการพัฒนามันสำปะหลังของจังหวัด	๙๑

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑ Thai Ethanol Production	๙
๒ การคาดการณ์ฝน พ.ศ. ๒๕๖๖ เปรียบเทียบกับค่าปกติ	๒๙
๓ การคาดการณ์ปริมาณฝน (มิลลิเมตร) ในฤดูฝน พ.ศ. ๒๕๖๖	๓๐
๔ ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕	๓๐
๕ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด - ต่ำสุด ของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕	๓๐
๖ กลุ่มน้ำสาขาในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู	๓๑
๗ พื้นที่ป่าสงวน/อุทยานแห่งชาติในจังหวัดหนองบัวลำภู	๓๒
๘ แสดงข้อมูลการปกครองของจังหวัดหนองบัวลำภูจำแนกรายอำเภอ	๓๒
๙ จำนวนประชากรของจังหวัดหนองบัวลำภู	๓๒
๑๐ จำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่ไม่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนและสถานบริการเอกชน	๓๓
๑๑ แสดงข้อมูลของประเภทผู้ใช้ไฟฟ้า	๓๕
๑๒ แสดงข้อมูลของประเภทผู้ใช้น้ำ	๓๕
๑๓ แสดงมูลค่าและอัตราขยายตัวที่แท้จริงของ GPP จังหวัดหนองบัวลำภู	๓๖
๑๔ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรและจำนวนแรงงานภาคเกษตรของจังหวัดหนองบัวลำภู	๔๒
๑๕ พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน	๔๓
๑๖ กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนโครงการระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์	๔๕
๑๗ กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๖	๔๕
๑๘ บ่อบาดาลจังหวัดหนองบัวลำภูที่ได้รับอนุญาต	๔๖
๑๙ ด้านการปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัด	๔๖
๒๐ ด้านการปศุสัตว์ของจังหวัด ปี ๒๕๖๖	๔๗
๒๑ ปริมาณสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๖	๔๗
๒๒ ข้อมูลด้านการประมงของจังหวัดหนองบัวลำภู	๔๗
๒๓ ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร	๔๘
๒๔ แสดงข้อมูลพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู	๔๙
๒๕ จำนวนผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของจังหวัดหนองบัวลำภู	๔๙
๒๖ สินค้า OTOP ของจังหวัดหนองบัวลำภู(ระดับ ๕ ดาว)	๕๐
๒๗ ประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก	๕๐
๒๘ จำนวนและสถานะของสหกรณ์	๕๑
๒๙ ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕	๕๑
๓๐ กลุ่มเกษตรกรและจำนวนสมาชิก	๕๒
๓๑ จำนวนและสถานะของกลุ่มเกษตรกร	๕๒
๓๒ ปริมาณธุรกิจของกลุ่มเกษตรกรในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕	๕๒
๓๓ การประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๕๓

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
๓๔	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพกลุ่มดีดำเนินกิจกรรม	๕๓
๓๕	จำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัด	๕๔
๓๖	จำนวนปราชญ์ชาวบ้านแยกรายอำเภอ	๕๔
๓๗	จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	๕๔
๓๘	จำนวนแปลงใหญ่แยกตามชนิดสินค้า (ผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๖)	๕๕
๓๙	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดหนองบัวลำภู	๕๕
๔๐	Smart Famer จังหวัดหนองบัวลำภู	๕๖
๔๑	Smart Famer จังหวัดหนองบัวลำภู	๕๖
๔๒	Young Smart Famer ต้นแบบจังหวัดหนองบัวลำภู	๕๗
๔๓	ตลาดเกษตรกรภายในจังหวัดหนองบัวลำภู	๕๘
๔๔	ลานรับซื้อปาล์มน้ำมัน	๕๘
๔๕	ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง	๕๘
๔๖	ผู้ประกอบการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๖๐
๔๗	รายชื่อผู้ประกอบการค้าข้าว จังหวัดหนองบัวลำภู	๖๑
๔๘	สรุปการจัดประเพณีชุมชนท่องเที่ยว จังหวัดหนองบัวลำภู	๖๒
๔๙	แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู	๖๓
๕๐	รายชื่อกลุ่มเกษตรกร/เกษตรกรที่รับการสนับสนุนโรงเรือนพลาสติกกรองแสง	๖๔
๕๑	ปฏิทินเพาะปลูกมันสำปะหลัง	๗๓
๕๒	ส่วนประกอบทางเคมีของหัวมันสำปะหลังสดและแห้ง	๗๔
๕๓	การใช้สารป้องกันกำจัดโรค และแมลงศัตรูมันสำปะหลังบางชนิด	๘๕

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑ Global Cassava Production	๒
๒ Global Cassava* Production, Exports and Imports, by Major Countries(๒๐๒๐)	๒
๓ Major Destinations for Cassava Exports	๓
๔ Thai Cassava Production	๓
๕ Thai Cassava Production and Processing Facilities	๔
๖ Cassava Starch MPI	๕
๗ Thai Cassava Supply Chain (๒๐๒๑)	๖
๘ Thai Exports of Cassava Products (Share By Volume)	๗
๙ Global Cassava Export and Import, by Type (๒๐๒๑)	๘
๑๐ Thai Cassava Prices	๑๐
๑๑ Thai Cassava Exports	๑๑
๑๒ Global Animal Feed Prices	๑๑
๑๓ Revenue from Industrial users of Starch, by Market	๑๒
๑๔ Global Cereal Starch Prices	๑๒
๑๕ Inputs into Thai Ethanol Production	๑๓
๑๖ Thai Cassava Yields	๑๔
๑๗ Exports of Thai Cassava Product	๑๕
๑๘ Global and Chinese Corn Stocks	๑๕
๑๙ Oceanic Nino Index and Thailand Cassava Yields	๑๖
๒๐ อาณาเขตจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๑
๒๑ แผนที่กลุ่มชุดดินจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๓
๒๒ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๔
๒๓ แผนที่ดินปัญหาจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๕
๒๔ แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว บริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๖
๒๕ แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน บริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๗
๒๖ แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง บริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู	๒๘
๒๗ แสดงโครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ภาคเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู	๓๖
๒๘ แผนที่น้ำบาดาลจังหวัดหนองบัวลำภู	๔๔
๒๙ พันธุ์ระยะยอง ๑๑	๖๗
๓๐ พันธุ์ระยะยอง ๕	๖๗
๓๑ พันธุ์ระยะยอง ๖๐	๖๘
๓๒ พันธุ์ระยะยอง ๗	๖๙
๓๓ พันธุ์ระยะยอง ๗๒	๗๐
๓๔ พันธุ์ระยะยอง ๙	๗๑

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
๓๕ พันธุ์ระยอง ๙๐	๗๐
๓๖ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐	๗๓
๓๗ การเตรียมดิน	๗๕
๓๘ ท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง	๗๗
๓๙ ระยะปลูก	๗๘
๔๐ ไร่แดง	๗๙
๔๑ เพลี้ยแป้งลาย	๗๙
๔๒ แมลงหวี่ขาว	๘๐
๔๓ วัชพืชประเภทใบกว้าง	๘๐
๔๔ วัชพืชประเภทใบแคบ	๘๐
๔๕ วัชพืชประเภทใบกก	๘๐
๔๖ การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้คน	๘๑
๔๗ การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้เครื่องทุ่นแรง	๘๑
๔๘ การเก็บรักษา	๘๑
๔๙ โรคใบไหม้	๘๒
๕๐ โรคแอนแทรคโนส	๘๒
๕๑ โรครากหรือหัวเน่า	๘๓
๕๒ ไร่แดง	๘๔
๕๓ แมลงหวี่ขาว	๘๔
๕๔ Supply Chain of Cassava Industry	๘๗

บทที่ ๑

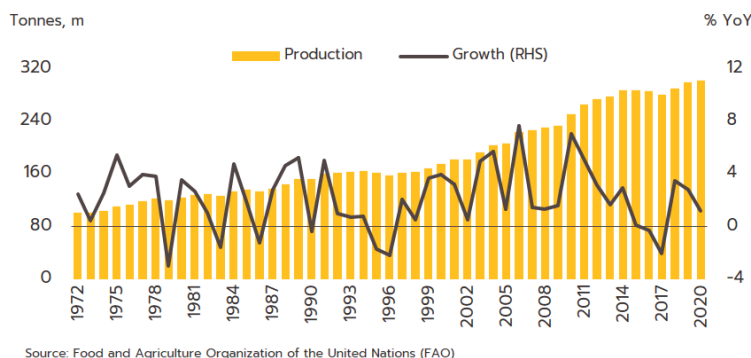
บทนำ

๑. คาดการณ์สถานการณ์ปลูกมันสำปะหลัง

คาดว่าผู้ประกอบการในห่วงโซ่อุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยรวมจะได้แรงหนุนจากความต้องการของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งจากตลาดในประเทศและตลาดส่งออก เอื้อให้ผลประกอบการในปี ๒๕๖๖-๒๕๖๘ มีทิศทางเติบโต **ผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังดิบ:** รายได้มีแนวโน้มดี ตามความต้องการใช้ทั้งในและต่างประเทศที่ได้รับปัจจัยหนุนจากการเติบโตของอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม กระดาษ และอุตสาหกรรมเอทานอล (ใช้น้ำแป้งเป็นวัตถุดิบ) **ผู้ผลิตมันเส้น:** รายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ตามการขยายตัวของความต้องการในตลาดจีนเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร เอทานอล แอลกอฮอล์ และอาหารสัตว์ ทำให้ผู้ประกอบการยังมีโอกาสในการทำกำไร อย่างไรก็ตามผู้ส่งออกมันเส้นยังมีความเสี่ยงจากการแย่งชิงวัตถุดิบหัวมันสดภายในประเทศซึ่งอาจมีอุปทานไม่เพียงพอ ประกอบกับการพึ่งพาดตลาดจีนในสัดส่วนสูง ทำให้ธุรกิจมีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงคำสั่งซื้อของจีน และการเข้ามาแย่งตลาดจีนของประเทศ CLMV **ผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังดัดแปร:** รายได้ยังคงขยายตัวดี ตามการเติบโตของอุตสาหกรรมขึ้นปลายโดยเฉพาะความต้องการในภูมิภาคเอเชีย อาทิ ยา เครื่องสำอาง อาหาร กระดาษ สารให้ความหวาน และเคมีภัณฑ์ รวมถึงการขยายตลาดส่งออกไปยังตลาดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ แต่อาจต้องเผชิญปัจจัยท้าทายจากการแข่งขันกับแป้งของธัญพืชอื่นที่มีคุณลักษณะหลากหลายมากขึ้น **ผู้ผลิตมันสำปะหลังอัดเม็ด:** รายได้มีความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของตลาด โดยความต้องการจะสูงเฉพาะช่วงที่เกิดปัญหาขาดแคลนธัญพืชชนิดอื่นๆ เช่น ช่วงภาวะสงครามรัสเซีย-ยูเครน หรือช่วงสถานการณ์ COVID-๑๙ ที่กระทบต่อความมั่นคงทางอาหาร ซึ่งหากสถานการณ์เหล่านี้คลี่คลายลงคาดว่าจะส่งผลให้ความต้องการมันอัดเม็ดเพื่อใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพ และอาหารสัตว์มีแนวโน้มลดลง **ผู้ค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง:** รายได้มีทิศทางกระเตื้องขึ้น ตามการขยายพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรจากราคาที่ยังสูงและทิศทางความต้องการใช้มันสำปะหลังทั้งในประเทศและตลาดส่งออกที่จะยังขยายตัวดี ส่งผลให้ผู้ประกอบการยังมีโอกาสทำกำไรได้ **เกษตรกรชาวสวนมันสำปะหลัง:** รายได้ทยอยปรับตัวดีขึ้นจากราคารับซื้อหัวมันสดที่สูงขึ้น ตามความต้องการวัตถุดิบหัวมันสดจากภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับมาตรการภาครัฐในการรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (อาทิ โครงการประกันรายได้ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มาตรการอุดหนุนปริมาณผลผลิต) ทำให้เกษตรกรมีโอกาสรักษาทำกำไรได้ แม้ว่าเกษตรกรจะยังมีความเสี่ยงจากโรคระบาดใบด่างฯ และต้นทุนการผลิตที่ปรับสูงขึ้นตามราคาปุ๋ยและค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว

มันสำปะหลังเป็นพืชอาหารที่มีปริมาณแป้งสูง (Carbohydrate-rich crops) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ใน ๔ ด้านหลัก (๔F) ประกอบด้วย ๑) Food อาหารสำหรับมนุษย์ ๒) Feed อาหารเลี้ยงสัตว์ ๓) Fuel วัตถุดิบในการผลิตเอทานอลเพื่อใช้เป็นพลังงานชีวภาพ และ ๔) Factory ภาคอุตสาหกรรม อาทิ แอลกอฮอล์ กรดมะนาว เครื่องนุ่งห่ม ยา กระดาษ และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มันสำปะหลังมักมีราคาถูกกว่าพืชอาหารที่ให้แป้งประเภทอื่น อีกทั้งสามารถใช้เป็นวัตถุดิบในภาค อุตสาหกรรมต่างๆ ทำให้ความต้องการมันสำปะหลังในตลาดโลกเติบโตต่อเนื่อง ส่งผลให้มันสำปะหลังเป็นพืชอาหารที่มีความสำคัญเป็นอันดับ ๕ ของโลก รองจากข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวเจ้า และมันฝรั่ง ในปี ๒๕๖๓ ผลผลิตมันสำปะหลังทั่วโลกมีประมาณ ๓๐๓ ล้านตัน (ภาพที่ ๑) ทวีปแอฟริกาเป็นแหล่งผลิตใหญ่ที่สุดของโลก คิดเป็น ๖๔.๐% ของ

ผลผลิตทั่วโลก รองลงมาคือทวีปเอเชีย[๑] (๒๗.๐%) อเมริกา (๘.๙%) และโอเชียเนีย (๐.๑%) หากพิจารณาเป็นรายประเทศ ไนจีเรียเป็นผู้ผลิตอันดับ ๑ ของโลก (สัดส่วน ๑๙.๘% ของผลผลิตทั่วโลก) รองลงมาเป็นคองโก (๑๓.๖%) ไทย (๙.๖%) กานา (๗.๒%) อินโดนีเซีย (๖.๑%) และบราซิล (๖.๐%) (ภาพที่ ๒) ขณะที่กัมพูชาและเวียดนามมีผลผลิตมันสำปะหลังเพิ่มขึ้นมากในช่วง ๑๐-๑๕ ปีที่ผ่านมา ผลจากการเข้าไปลงทุนของผู้ประกอบการจากประเทศไทยและจีน

ภาพที่ ๑ Global Cassava Production

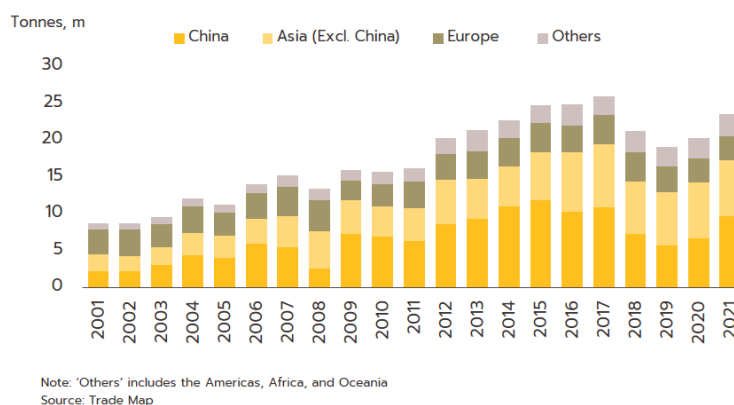
Figure 2: Global Cassava* Production, Exports and Imports, by Major Countries (2020)
(Tonnes, m)

ภาพที่ ๒ Global Cassava* Production, Exports and Imports, by Major Countries(๒๐๒๐)

แม้กลุ่มประเทศในทวีปแอฟริกาจะเป็นผู้ผลิตมันสำปะหลังรายใหญ่ของโลก แต่ยังไม่เน้นผลิตเพื่อการบริโภคภายในประเทศเป็นหลัก เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงด้านอาหาร คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ โดยผลิตภัณฑ์หลักได้แก่ หัวมันสดและผลิตภัณฑ์แปรรูป ขณะที่ไทยเน้นผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลัก และเป็นประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดในตลาดโลก (ภาพที่ ๒) โดยความต้องการนำเข้ามันสำปะหลังของโลก ส่วนใหญ่มาจากประเทศในทวีปเอเชียโดยเฉพาะจีนซึ่งมีปริมาณการนำเข้าคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง ๔๑.๓% ของปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั่วโลก (ภาพที่ ๓)

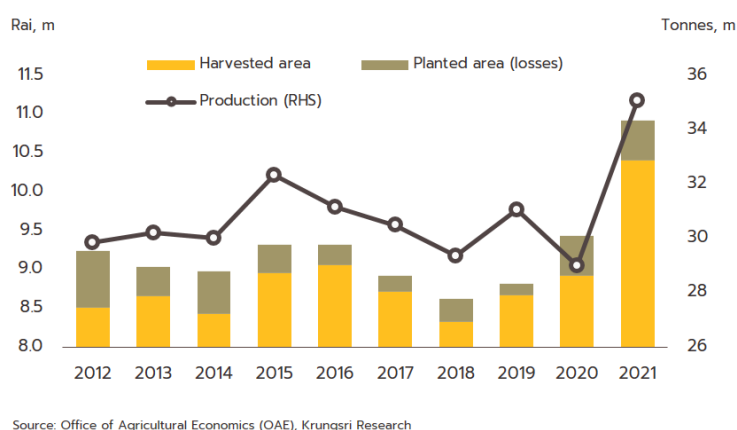
Figure 3: Major Destinations for Cassava Exports

ภาพที่ ๓ Major Destinations for Cassava Exports

ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ขยายพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังตามความต้องการในตลาดส่งออก ในปี ๒๕๖๔ พื้นที่เก็บเกี่ยวมีขนาดประมาณ ๑๐.๔ ล้านไร่ ให้ผลผลิตมันสำปะหลังประมาณ ๓๕.๑ ล้านตันบด (ภาพที่ ๔) โดยกระจุกตัวในจังหวัดนครราชสีมามากที่สุดคิดเป็นสัดส่วน ๑๔.๑% ของพื้นที่เก็บเกี่ยวทั่วประเทศ รองลงมาเป็นกำแพงเพชร (๗.๓%) กาญจนบุรี (๕.๘%) และชัยภูมิ (๕.๕%)

Figure 4: Thai Cassava Production

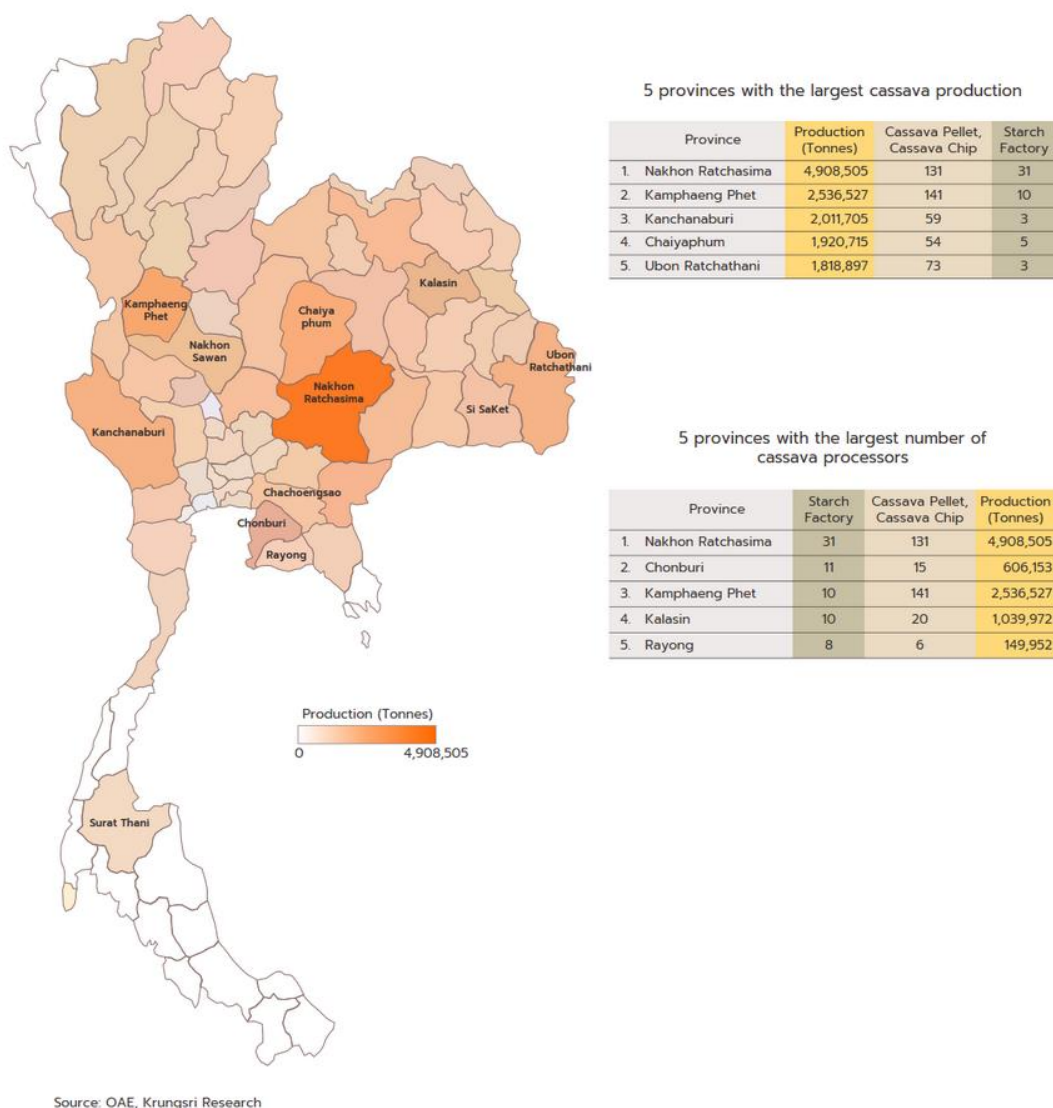

ภาพที่ ๔ Thai Cassava Production

ในปี ๒๕๖๕ โรงงานแปรรูปมันสำปะหลังในไทยมีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๐๕ โรงงาน[๓] ซึ่งมักตั้งอยู่ใกล้แหล่งเพาะปลูกเพื่อความสะดวกและประหยัดต้นทุนการขนส่ง โดยจังหวัดนครราชสีมามีจำนวนโรงงานแปรรูปมากที่สุด ๑๖๒ โรงงาน รองลงมาเป็นกำแพงเพชร (๑๕๑ โรงงาน) นครสวรรค์ (๘๘ โรงงาน) ชัยภูมิ (๕๙ โรงงาน) ขณะที่ผู้ประกอบการบางกลุ่มเลือกที่ตั้งโรงงานใกล้เคียงแหล่งวัตถุดิบจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะกัมพูชา ลาว และเมียนมา ซึ่งผู้ประกอบการไทยได้เข้าไปลงทุนตั้งโรงงานแปรรูปขึ้นต้นในประเทศเหล่านี้เพื่อสร้างความมั่นคงด้านวัตถุดิบ อาทิ อุบลราชธานี (๗๖ โรงงาน) กาญจนบุรี (๖๒ โรงงาน)

และศรีสะเกษ (๓๓ โรงงาน) รวมถึงการตั้งโรงงานใกล้ท่าเรือขนส่งเพื่อการส่งออกได้แก่ ชลบุรี (๒๖ โรงงาน) ระยอง (๑๔ โรงงาน) ฉะเชิงเทรา (๑๔ โรงงาน) (ภาพที่ ๕)

Figure 5: Thai Cassava Production and Processing Facilities

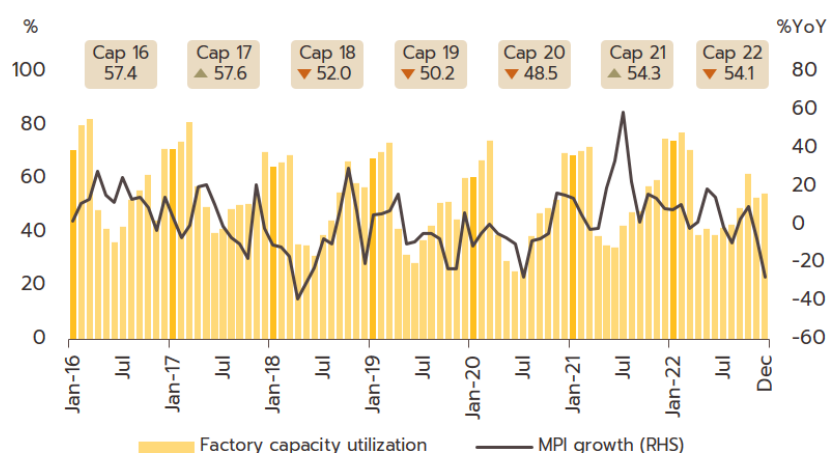
ภาพที่ ๕ Thai Cassava Production and Processing Facilities

ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่ผลิตในไทยแบ่งได้เป็น ๒ ประเภทหลัก ได้แก่

- ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังตากแห้ง (Dried Cassava) ผลิตภัณฑ์หลักได้แก่ มันเส้น (Cassava Chip) ซึ่งใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารเลี้ยงสัตว์ แอลกอฮอล์ และกรดมะนาว โดยปัจจุบันไทยมีโรงงานมันเส้น ๑,๐๒๕ โรงงาน คิดเป็น ๙๖% ของจำนวนโรงงานในกลุ่มผลิตภัณฑ์นี้ทั้งหมด ที่เหลือได้แก่ โรงงานมันอัดเม็ด ๒๘ โรงงาน[๔] (๒.๖%) ลานตากมันสำปะหลัง ๑๒ โรงงาน๔/ (๑.๐%) และมันสำปะหลังแปรรูปอื่นๆ (อาทิ มันสำปะหลังแผ่น มันสำปะหลังบดหรือโม้เพื่อเป็นอาหารสัตว์) ๘ โรงงาน

- **ผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลัง (Cassava Starch)** ผลิตภัณฑ์ขั้นต้น คือ แป้งมันสำปะหลังดิบ (Native Starch) สามารถใช้บริโภคโดยตรงในครัวเรือน (เพื่อประกอบ/ปรุงอาหาร) และใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตแป้งมันสำปะหลังดัดแปร (Modified Starch)[๕] ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มสูง อีกทั้งใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องได้หลากหลาย อาทิ ผงชูรส สารให้ความหวาน ซอสปรุงรส เครื่องสำอาง และยา เป็นต้น ปัจจุบันโรงงานแป้งมันสำปะหลังดิบในไทยมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๕ โรงงาน และโรงงานแป้งมันสำปะหลังดัดแปร ๒๗ โรงงาน โดยทั่วไปการผลิตมันสำปะหลังแปรรูปขึ้นต้นส่วนใหญ่จะดำเนินการในช่วงปลายปีถึงต้นปีถัดไปโดยเฉพาะแป้งมันสำปะหลัง เนื่องจากเป็นช่วงฤดูเก็บเกี่ยวของผลผลิตสะท้อนจากดัชนีการผลิตและอัตราการใช้กำลังการผลิตมันสำปะหลังแปรรูปที่อยู่ในระดับสูงสุดในช่วงเดือนธันวาคมถึงมีนาคมของแต่ละปี (ภาพที่ ๖)

Figure 6: Cassava Starch MPI

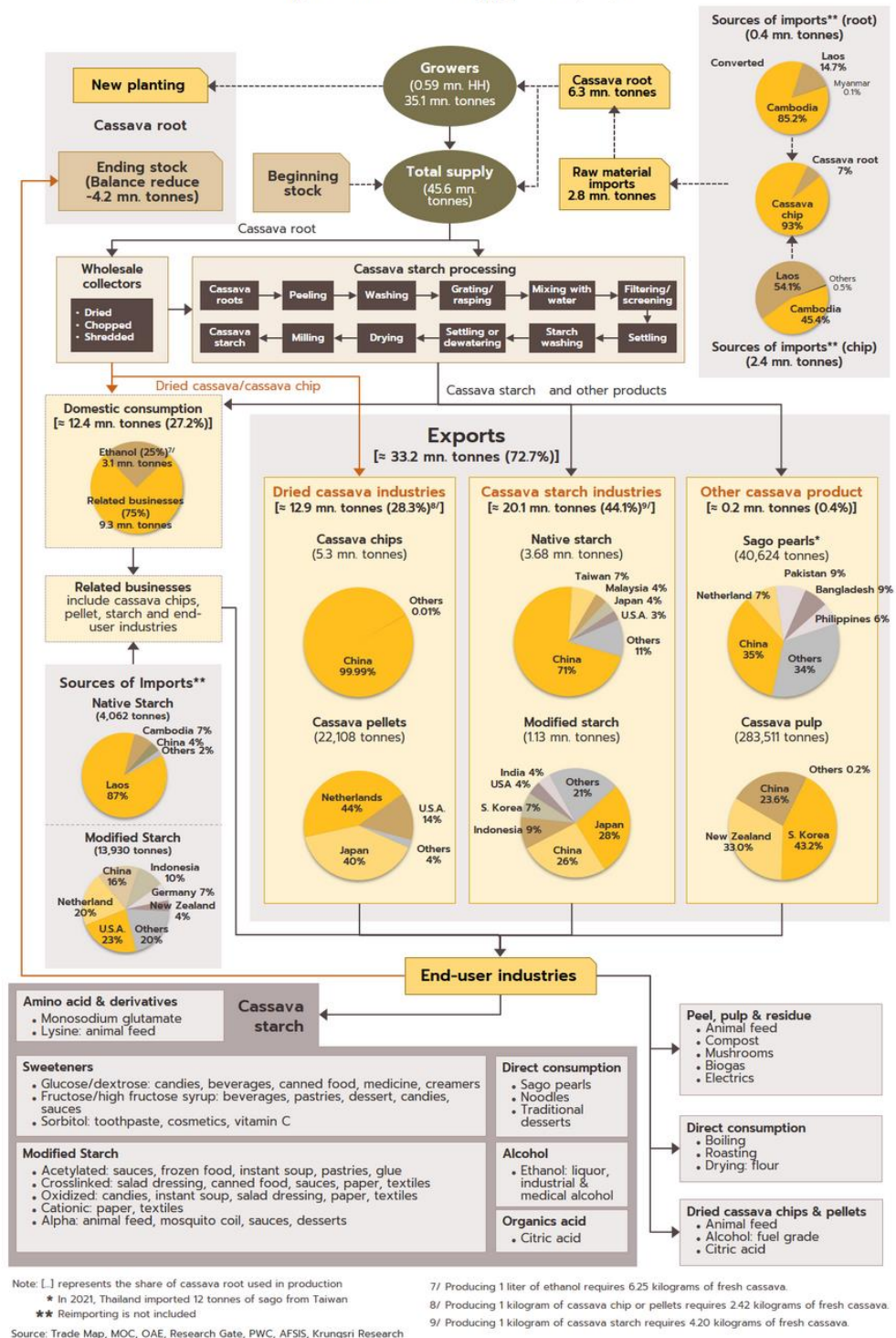

Source: Office of Industrial Economics (OIE), Krungsri Research

ภาพที่ ๖ Cassava Starch MPI

เมื่อพิจารณาโครงสร้างห่วงโซ่อุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทย พบว่า ในปี ๒๕๖๔ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังใช้วัตถุดิบที่มาจากผลผลิตในประเทศ ๗๗.๐% นำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน ๑๓.๘% การนำเข้าส่วนใหญ่เป็นมันเส้น ๒.๔ ล้านตัน[๖] และหัวมันสด ๐.๔ ล้านตัน (สัดส่วนรวมกัน ๙๙.๓% ของปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมด) ที่เหลืออีก ๙.๒% เป็นสต็อกของปีก่อน ทั้งนี้ ๗๒.๗% ของปริมาณผลผลิตมันสำปะหลังจะถูกใช้ในการผลิตเพื่อส่งออก ส่วนที่เหลือจะถูกนำไปใช้ผลิตเพื่อบริโภคและใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศ (ภาพที่ ๗)

Figure 7: Thai Cassava Supply Chain (2021)

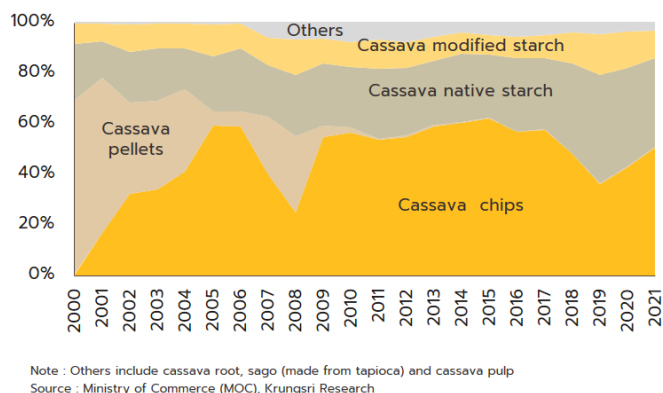

ภาพที่ ๗ Thai Cassava Supply Chain (๒๐๒๑)

จากความพร้อมด้านแหล่งผลิตวัตถุดิบมันสำปะหลังของไทย ทำให้ไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของโลก โดยมีส่วนแบ่งในตลาดส่งออกแป้งมันสำปะหลังดิบอยู่ที่ ๗๒% มันเส้น ๖๔% และแป้งมันสำปะหลังดัดแปร ๓๓% ขณะที่การส่งออกผลิตภัณฑ์มันอัดเม็ดมีปริมาณน้อยมาก ผลจากการที่สหภาพยุโรปซึ่งนำเข้ามันอัดเม็ดเป็นหลัก และเป็นตลาดส่งออกหลักของไทยมีนโยบายลดการนำเข้ามันอัดเม็ดและหันไปใช้วัตถุดิบอื่นทดแทนตั้งแต่ปี ๒๕๔๘(๑๐) (ภาพที่ ๘) และส่งผลให้มูลค่าส่งออกมันอัดเม็ดของ

ไทยลดลงเป็นลำดับ โดยโครงสร้างตลาดส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยในปัจจุบันพึ่งพาตลาดภูมิภาคเอเชียเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะจีน[๑๑] ซึ่งเป็นตลาดส่งออกอันดับ ๑ ด้วยสัดส่วน ๘๐% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทย (ภาพที่ ๘)

Figure 8: Thai Exports of Cassava Products (Share by Volume)

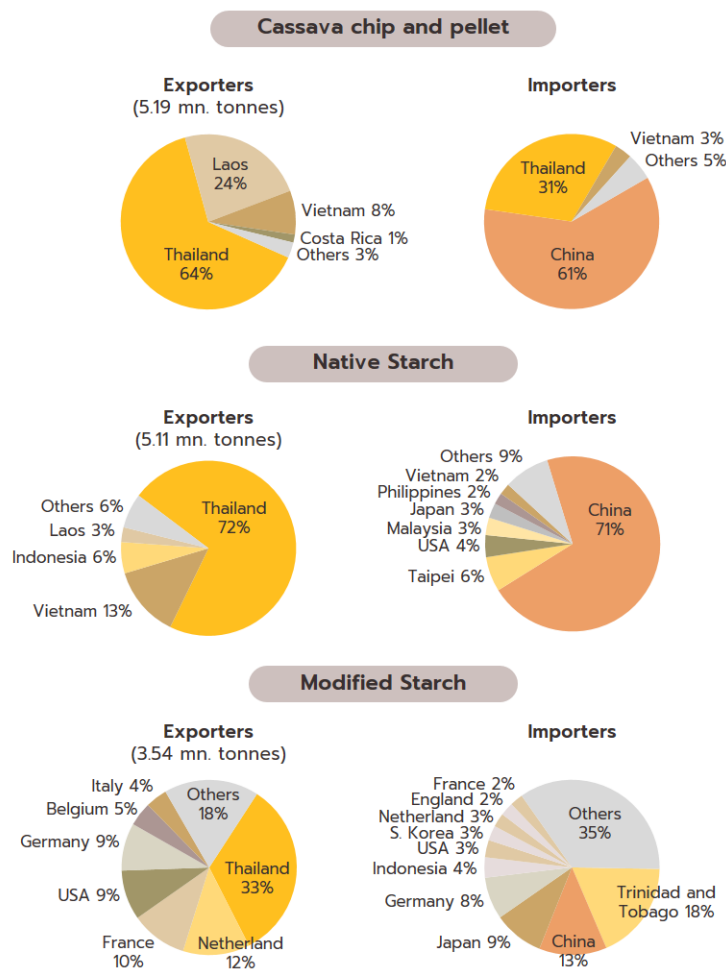

ภาพที่ ๘ Thai Exports of Cassava Products (Share By Volume)

- **มันเส้น** มีสัดส่วน ๕๐.๗% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทยในปี ๒๕๖๔ (ภาพที่๘) โดยส่งออกไปจีนเกือบทั้งหมด (สัดส่วนเกือบ ๑๐๐% ของปริมาณส่งออกมันเส้นทั้งหมดของไทยในปี ๒๕๖๔) เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมแอลกอฮอล์ เอทานอล อาหารสัตว์[๑๒] และกรดมะนาว จากโครงสร้างตลาดส่งออกที่กระจุกตัวทำให้ไทยมีอำนาจต่อรองกับคู่ค้าต่ำและมีความเสี่ยงด้านตลาด สูงหากมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการนำเข้าของประเทศคู่ค้า ยกตัวอย่างเช่น ในปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ จีนลดการนำเข้ามันเส้นโดยหันไปใช้ข้าวโพดในประเทศ ทำให้การส่งออกของไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก
- **แป้งมันสำปะหลังดิบ** มีสัดส่วน ๓๕.๒% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทย ตลาดส่งออกหลักคือ จีน (สัดส่วน ๗๑% ของปริมาณส่งออกแป้งมันสำปะหลังดิบของไทย) รองลงมา เป็นไต้หวัน (๗%) มาเลเซีย (๔%) ญี่ปุ่น (๔%) และสหรัฐอเมริกา (๓%) ทั้งนี้ความต้องการขึ้นอยู่กับทิศทางอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ อุตสาหกรรมอาหาร กระดาษ เครื่องดื่ม และสิ่งทอ เป็นต้น
- **แป้งมันสำปะหลังดัดแปร** มีสัดส่วน ๑๐.๘% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทย ความต้องการบริโภคในตลาดโลกขยายตัวค่อนข้างดีตามทิศทางของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ อาหาร ยา และเครื่องสำอาง จึงเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง โดยมีตลาดส่งออกสำคัญ คือ ญี่ปุ่น (สัดส่วน ๒๘% ของปริมาณส่งออกแป้งมันสำปะหลังดัดแปรของไทยในปี ๒๕๖๔) ตามด้วยจีน (๒๖%) อินโดนีเซีย (๙%) และเกาหลีใต้ (๗%)
- **มันอัดเม็ด** มีสัดส่วนเพียง ๐.๒% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทย ผลจากสหภาพยุโรปมีนโยบายลดการนำเข้ามันอัดเม็ดจากไทยตั้งแต่ปี ๒๕๔๘[๑๓] ประกอบกับราคามันอัดเม็ดของไทยไม่สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์จากธัญพืชทดแทนอย่างอื่น (เช่น ข้าวโพด ข้าวสาลี ข้าวบาร์เลย์)
- **ผลิตภัณฑ์แปรรูปประเภทอื่นๆ** มีสัดส่วน ๓.๑% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังทั้งหมดของไทย ประกอบด้วย หัวมันสำปะหลัง สาคุที่ทำจากแป้งมันสำปะหลัง และกากมันสำปะหลัง ตลาด

ส่งออกสำคัญ คือ เกาหลีใต้ (สัดส่วน ๓๘% ของปริมาณส่งออกผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ของไทยในปี ๒๕๖๔) ตามด้วยนิวซีแลนด์ (๒๙%) และจีน (๒๕%)

Figure 9: Global Cassava Exports and Imports, by Type (2021)

Source: Trade Map, MOC, Krungsri Research

ภาพที่ ๙ Global Cassava Export and Import, by Type (๒๐๒๑)

สำหรับความต้องการใช้มันสำปะหลังภายในประเทศ นอกจากจะใช้เพื่อการบริโภคโดยตรงในครัวเรือนและเพื่อผลิตอาหารเลี้ยงสัตว์แล้ว ยังใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อาทิ อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป เครื่องดื่ม ยา เครื่องสำอาง เคมีภัณฑ์ และแอลกอฮอล์ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการขนาดใหญ่หลายรายมีการพัฒนาต่อยอดทางธุรกิจโดยการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลัง รวมถึงการผลิตไฟฟ้าชีวมวลจากกากมันสำปะหลังและของเสียจากโรงงานเพื่อใช้เองและจำหน่ายเชิงพาณิชย์ (ตารางที่ ๑)

ตารางที่ ๑ Thai Ethanol Production

Ethanol factory	Installed capacity (liters/day)
Cassava Root (1)	1,050,000
1. Thai Ethanol Power PCL.	130,000
2. Taiping Ethanol Co., Ltd.	300,000
3. E85 Co., Ltd.	500,000
4. Fakwantip Co., Ltd.	120,000
Cassava Chips (2)	690,000
1. Sapthip Green Energy Co., Ltd.	200,000
2. P.S.C Starch Products PCL.	150,000
3. Up Ventures Co., Ltd.	340,000
Cassava Root and Chips (3)	550,000
1. Ubon Bio Ethanol PCL.	400,000
2. BBGI Bioethanol (Chachoengsao) Co., Ltd.	150,000
Cassava Chips and Molasses (4)	1,075,000
1. Rajburi Ethanol Co., Ltd.	150,000
2. E.S. Power Co., Ltd.	150,000
3. Thai Alcohol PCL.	200,000
4. Thai Agro Energy PCL. (Danchang)	350,000
5. Impress Ethanol Co., Ltd.*	200,000
6. Pornvilai International Group Trading Co., Ltd.	25,000
Total (1)+(2)+(3)+(4)	3,365,000
Number 12 Ethanol Factory (Molasses + Cane Juice) (5)	3,540,000
Total (1)+(2)+(3)+(4)+(5)	6,905,000

Note: *The producer can use 3 different raw materials (cassava root and chips, and molasses).
Source: Department of Alternative Energy Development and Efficiency (DEDE)

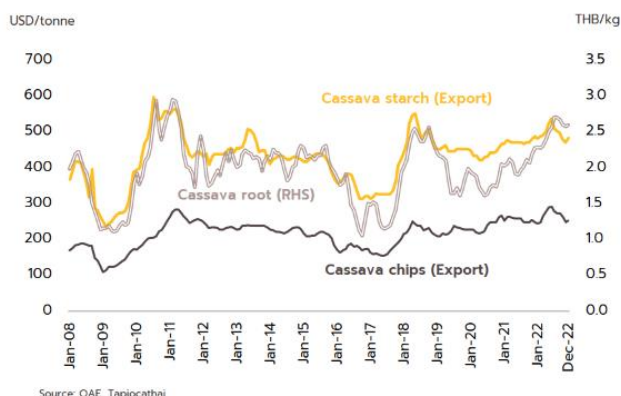
๒. สถานการณ์ที่ผ่านมา

แนวโน้มธุรกิจความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยในปี ๒๕๖๖-๒๕๖๘ มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องจากปี ๒๕๖๕ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปี ๒๕๖๕ อุตสาหกรรมมันสำปะหลังมีทิศทางขยายตัว โดยอุปสงค์เพิ่มขึ้นจากความต้องการใช้เป็นสินค้าทดแทนพืชอื่นและใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ทยอยฟื้นตัว รวมถึงเพื่อความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน ขณะที่ผลผลิตลดลงจากอุทกภัย แม้จะมีปัจจัยหนุนจากราคาที่สูงใจ มาตรการสนับสนุนภาครัฐฯ และสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย

- ผลผลิตมันสำปะหลังมีทิศทางลดลง คาดว่าจะอยู่ที่ ๓๔.๐ ล้านตัน ลดลง -๓.๑% เนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกบางส่วนเสียหายจากอุทกภัยในช่วงเดือนกันยายนและตุลาคม ๒๕๖๔ โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรประเมินพื้นที่เก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง (Harvested Area) ในปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ ๙.๙ ล้านไร่ ลดลง -๔.๗% แม้ว่าเกษตรกรได้รับแรงจูงใจจากการปรับขึ้นของราคาตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังปี ๒๕๖๓ (ภาพที่ ๑๐) และโครงการสนับสนุนภาคเกษตรจากรัฐบาลโดยเฉพาะโครงการประกันรายได้สำหรับผลผลิตต่อไร่ (Yield) มีแนวโน้มเพิ่มเป็น ๓,๔๒๘ กิโลกรัมต่อไร่ (+๑.๗%) แรงหนุนจาก (๑) ปริมาณน้ำและสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย (๒) การปรับปรุงประสิทธิภาพในการป้องกันโรคใบด่างมันสำปะหลังและการใช้พันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงของเกษตรกร

Figure 10: Thai Cassava Prices

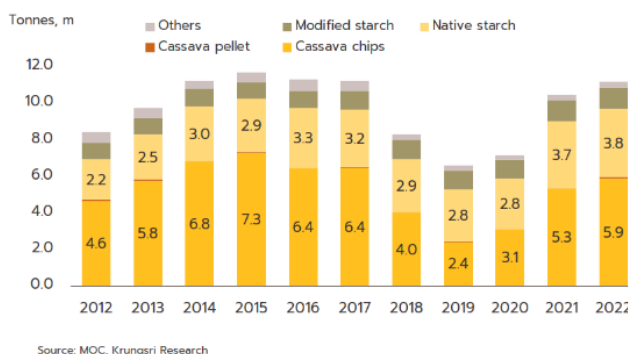
ภาพที่ ๑๐ Thai Cassava Prices

- ปริมาณส่งออกไปยังตลาดหลักขยายตัว ในปี ๒๕๖๕ ปริมาณส่งออกมันสำปะหลังอยู่ที่ ๑๑.๒ ล้านตัน ขยายตัว ๖.๙% มูลค่า ๔,๔๑๑.๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้น ๑๑.๒% ผลจาก (๑) ความต้องการของตลาดจีนที่ขยายตัวสูง เนื่องจาก (๑.๑) ความต้องการใช้ผลิตแอลกอฮอล์ และเอทานอลเพิ่มขึ้นเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของ COVID-๑๙ ตามมาตรการ Zero-COVID (๑.๒) อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ (สุกร) ที่ทยอยฟื้นตัวจากโรคระบาด African Swine Fever (ASF) และ (๑.๓) ใช้เป็นสินค้าทดแทนหรือชดเชยสต็อกข้าวโพดในจีนที่ลดลง และ (๒) ความกังวลด้านความมั่นคงทางอาหารและพลังงานจากสงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ยืดเยื้อ ทำให้หลายประเทศนำเข้ามันสำปะหลังเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง แบ่งเป็น

- แป้งมันสำปะหลังดิบ: ปี ๒๕๖๕ ปริมาณส่งออกอยู่ที่ ๓.๘ ล้านตัน มูลค่า ๑,๘๓๖.๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัว ๒.๐% ในเชิงปริมาณและ ๘.๒% ในเชิงมูลค่าตามลำดับ เนื่องจากราคาแป้งธัญพืชอื่นๆที่เป็นสินค้าทดแทนมันสำปะหลังปรับตัวสูงขึ้นตามราคาต้นทุนวัตถุดิบ อาทิ ราคาข้าวบาร์เลย์ (+๓๐.๑%) ข้าวโพด (+๒๒.๘%) และข้าวสาลี (+๓๖.๔%) (ภาพที่ ๑๒) ขณะที่ราคามันสำปะหลังเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำกว่าเฉลี่ยที่ ๔.๖% ทำให้ผู้นำเข้าหลัก อาทิ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ หันมานำเข้าแป้งมันสำปะหลังดิบมากขึ้น เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมที่ขั้นตอนการผลิตไม่ซับซ้อน อาทิ อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม กระดาษ กาว สิ่งทอ และไม้อัด เป็นต้น ส่งผลให้ราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลังดิบของไทยปรับตัวเพิ่มขึ้น ๖.๒% อยู่ที่ ๔๙๐ ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน

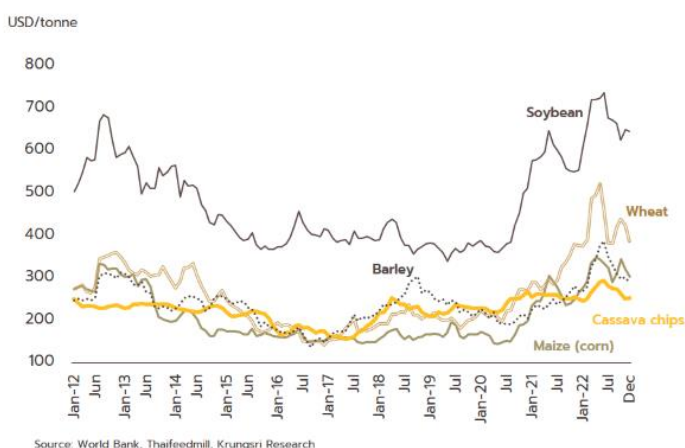
- มันเส้น: ปี ๒๕๖๕ ปริมาณส่งออกอยู่ที่ ๕.๙ ล้านตัน มูลค่า ๑,๕๐๑.๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัว ๑๐.๓% ในเชิงปริมาณและ ๑๓.๖% ในเชิงมูลค่าตามลำดับ ปัจจัยหนุนมาจาก (๑) การระบาดของ COVID-๑๙ ทำให้ความต้องการใช้มันเส้นผลิตเป็นแอลกอฮอล์ และเอทานอลในจีนเพิ่มขึ้น และ (๒) การฟื้นตัวของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และ (๓) สต็อกข้าวโพดซึ่งเป็นพืชที่จีนใช้ทดแทนมันสำปะหลังลดลงในช่วงปี ๒๕๖๑-๒๕๖๒ ส่งผลให้ราคาส่งออกมันเส้นเพิ่มขึ้น ๔.๔% อยู่ที่ ๒๖๐ ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน

Figure 11: Thai Cassava Exports

ภาพที่ ๑๑ Thai Cassava Exports

Figure 12: Global Animal Feed Prices

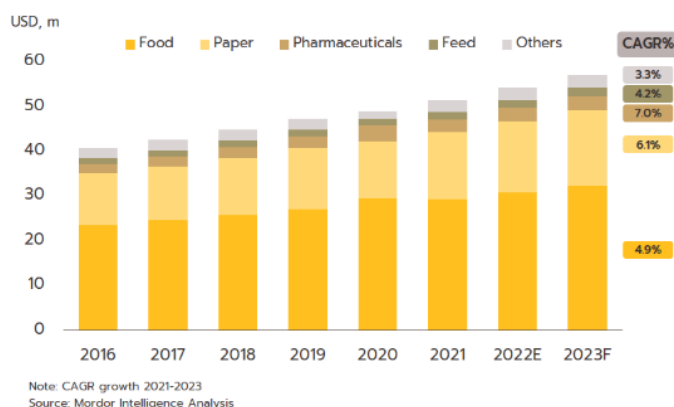

ภาพที่ ๑๒ Global Animal Feed Prices

- แป้งมันสำปะหลังดัดแปร: ปี ๒๕๖๕ ปริมาณส่งออกอยู่ที่ ๑.๑๔ ล้านตัน มูลค่า ๙๕๖.๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัว ๑.๔% ในเชิงปริมาณและ ๑๑.๙% ในเชิงมูลค่า ตามการขยายตัวของความต้องการในตลาดญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และสหรัฐฯ เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร สารให้ความหวาน กระดาษ ยาและเครื่องสำอางที่ยังคงเติบโตแต่ในอัตราไม่สูงนักตามภาวะเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าดังกล่าว (ภาพที่๑๓) รวมทั้งแป้งมันสำปะหลังดัดแปรเผชิญการแข่งขันด้านราคากับแป้ง (Starch) จากธัญพืชอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันมากขึ้น (ภาพที่๑๔) แต่ราคาส่งออกยังขยายตัว ๑๐.๔% เฉลี่ยที่ ๘๓๙ ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน

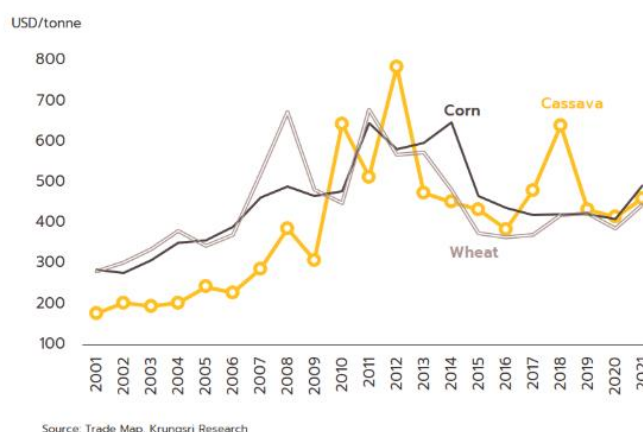
- มันอัดเม็ด: ปี ๒๕๖๕ ปริมาณส่งออกอยู่ที่ ๗.๘ หมื่นตัน มูลค่า ๒๒.๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัว ๒๕๑.๐% ในเชิงปริมาณและ ๒๔๓.๐% ในเชิงมูลค่า อาศัยส่งจากตลาดเนเธอร์แลนด์ จีน และญี่ปุ่น ที่ต้องการนำเข้าเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์และพลังงานเพิ่มขึ้นท่ามกลางความเสี่ยงของสงครามรัสเซีย-ยูเครน ด้านราคาส่งออกเพิ่มขึ้น ๑๐.๐% เฉลี่ยที่ ๓๔๖ ดอลลาร์สหรัฐ/ตัน

Figure 13: Revenue from Industrial users of Starch, by Market

ภาพที่ ๑๓ Revenue from Industrial users of Starch, by Market

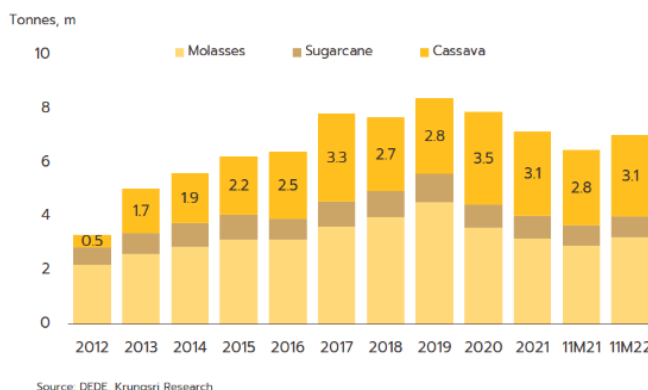
Figure 14: Global Cereal Starch Prices

ภาพที่ ๑๔ Global Cereal Starch Prices

- **ความต้องการในประเทศมีทิศทางปรับเพิ่มขึ้น** ตามการเติบโตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องโดยเฉพาะอาหาร และเอทานอล ทั้งนี้ คาดว่าความต้องการใช้หัวมันสดปี ๒๕๖๕ จะอยู่ที่ ๑๔.๒-๑๔.๕ ล้านตัน ขยายตัวประมาณ ๑๕.๐-๑๗.๐% แบ่งเป็น (๑) การใช้ในภาคครัวเรือนและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอยู่ที่ ๑๐.๙-๑๑.๑ ล้านตันหัวมันสด เพิ่มขึ้น ๑๗.๐-๒๐.๐% โดยเฉพาะสำหรับการผลิตแอลกอฮอล์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบเพื่อฆ่าเชื้อโรค และ (๒) การใช้ในภาคพลังงานที่ ๓.๓๕-๓.๓๘ ล้านตันหัวมันสด เพิ่มขึ้น ๗.๐-๘.๐% อยู่ตามการทยอยฟื้นตัวของกิจกรรมเศรษฐกิจในประเทศ และนโยบายสนับสนุนการใช้พลังงานสะอาดจากภาครัฐโดยเฉพาะน้ำมันก๊าซโซฮอลล์ E๒๐ และ E๘๕ ที่มีทิศทางเพิ่มขึ้น รวมทั้งโรงงานเอทานอลบางส่วนได้หันมาใช้มันสำปะหลังเพิ่มขึ้นเพื่อทดแทนอ้อย และกากน้ำตาลที่มีราคาสูง (ภาพที่๑๕)
- **ราคาหัวมันสดในประเทศปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ระดับ ๒.๕๒ บาท/กก. เพิ่มขึ้น ๒๒.๐%** ตามความต้องการทั้งจากในประเทศที่เพิ่มขึ้นเพื่อนำไปผลิตแอลกอฮอล์ เอทานอล พลังงาน รวมถึงการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และจากตลาดต่างประเทศโดยเฉพาะจีนที่ต้องการนำไปใช้เป็นวัตถุดิบผลิตเอทานอลและอาหารสัตว์ทดแทนสโตกข้าวโพดที่ลดลง[๑๔]

Figure 15: Inputs into Thai Ethanol Production

Source: DEDE, Krungsri Research

ภาพที่ ๑๕ Inputs into Thai Ethanol Production

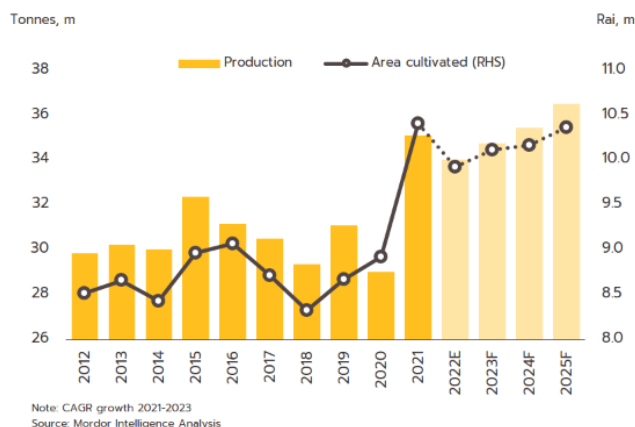
๓. แนวโน้มธุรกิจ

ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยในปี ๒๕๖๖-๒๕๖๘ มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องจากปี ๒๕๖๕ โดยมีรายละเอียดดังนี้

การผลิต: ในปี ๒๕๖๖ คาดว่าผลผลิตมันสำปะหลังจะอยู่ที่ ๓๔.๕-๓๔.๙ ล้านตันหัวมันสด เพิ่มขึ้น ๑.๕-๒.๕% ปัจจัยหนุนหลักมาจากราคาที่คาดว่าจะอยู่ในเกณฑ์ดีจึงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่เพาะปลูก ประกอบกับสงครามรัสเซีย-ยูเครนที่ยืดเยื้อทำให้หลายประเทศมีอุปสงค์เพื่อความมั่นคงทางอาหาร (Food Security) เพิ่มขึ้น สำหรับปี ๒๕๖๗-๒๕๖๘ คาดว่าผลผลิตจะอยู่ที่ระดับ ๓๕.๕-๓๖.๕ ล้านตันหัวมันสด เพิ่มขึ้นต่อเนื่องที่ ๒.๐-๓.๐% โดยมีแรงหนุนจาก (๑) ปริมาณน้ำและสภาพอากาศเอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูก และ (๒) แนวโน้มความต้องการใช้ในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่จะขยายตัวตามเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า (ภาพที่ ๑๖) ทั้งนี้ คาดว่าราคาหัวมันสดน่าจะทรงตัวอยู่ที่ระดับเฉลี่ยที่ ๒.๔-๒.๖ บาท/กก. ในปี ๒๕๖๖ ก่อนปรับขึ้นเล็กน้อยอยู่ในระดับ ๒.๕-๒.๘ บาท/กก. ในปี ๒๕๖๗-๒๕๖๘ จากแรงหนุนของตลาดส่งออกที่ฟื้นตัวดีขึ้น

ตลาดในประเทศ: ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเฉลี่ย ๓.๐-๔.๐% ต่อปี โดยมีแรงหนุนหลักมาจาก (๑) อุตสาหกรรมอาหารที่คาดว่าจะใช้มันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ๒.๐-๓.๐% ต่อปี ตามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังสถานการณ์ COVID-๑๙ คลี่คลายลง (๒) ความต้องการใช้เอทานอลที่มีแนวโน้มจะใช้มันสำปะหลังเพิ่มขึ้น ๓.๐-๔.๐% ต่อปี เพื่อใช้ในการผลิตน้ำมันแก๊ซโซฮอลล์ E๒๐ และ E๘๕ ตามนโยบายสนับสนุนของภาครัฐรองรับการฟื้นตัวของภาคท่องเที่ยวและขนส่ง (๓) การให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยที่มากขึ้นของประชาชนจะกระตุ้นความต้องการแอลกอฮอล์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบ และ (๔) อุตสาหกรรมเอทานอลที่หันมาใช้มันสด มันเส้น และน้ำแป้งมันสำปะหลัง เป็นวัตถุดิบมากขึ้นแทนอ้อยและกากน้ำตาลที่มีปริมาณผลผลิตลดลงหรือมีราคาเพิ่มสูงขึ้น

Figure 16: Thai Cassava Yields

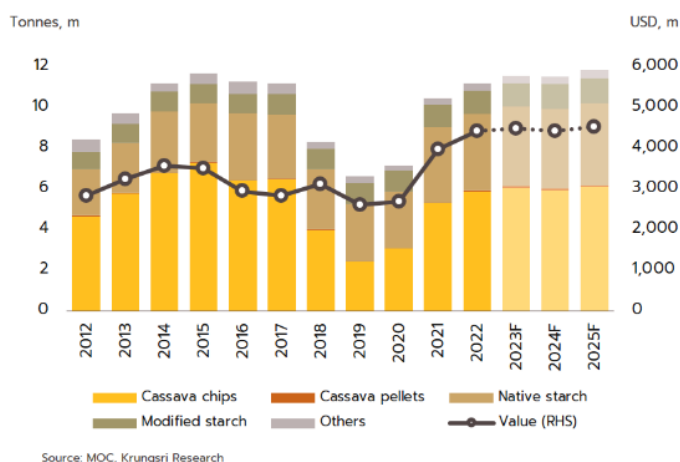

ภาพที่ ๑๖ Thai Cassava Yields

ตลาดส่งออก: คาดว่าปริมาณส่งออกโดยรวมจะเติบโตเฉลี่ย ๒.๐-๓.๐% ต่อปี โดยอาจจะยังเติบโตไม่มากนักในปี ๒๕๖๖ ก่อนที่จะเร่งขึ้นในปี ๒๕๖๗-๒๕๖๘ ตามทิศทางการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่องในประเทศคู่ค้า (ภาพที่๑๗) โดยรายละเอียดของแต่ละผลิตภัณฑ์ มีดังนี้

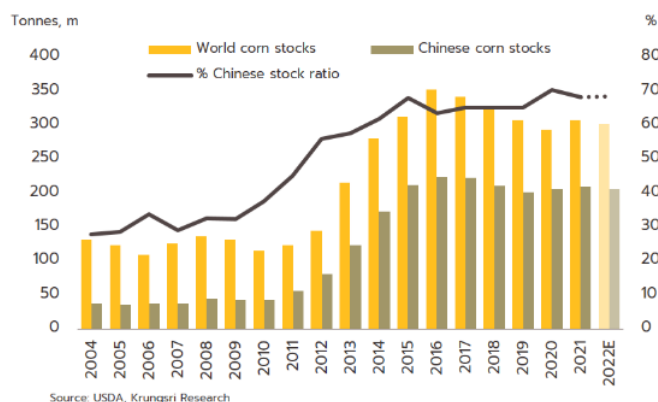
- **แป้งมันสำปะหลังดิบ:** คาดปริมาณส่งออกอยู่ที่ ๓.๙-๔.๑ ล้านตัน ขยายตัว ๒.๐-๓.๐% ต่อปี ตามการฟื้นตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม อย่างไรก็ตาม ธุรกิจยังเผชิญปัจจัยท้าทายจาก (๑) การแข่งขันด้านราคาจากแป้งธัญพืชอื่น (โดยเฉพาะแป้งข้าวโพดที่มีส่วนแบ่งตลาดสูงถึง ๗๑% ของมูลค่าตลาดแป้งของโลก) ที่ราคาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน (๒) จีนสามารถใช้ผลผลิตข้าวโพดในประเทศเพื่อทดแทนหรือสลับกับการใช้มันสำปะหลังมากขึ้น (ภาพที่๑๘) และ (๓) การนำเข้าของเงินจากประเทศเพื่อนบ้าน[๑๕] กลุ่ม CLMV ซึ่งเงินได้เข้าไปลงทุนในพื้นที่เพาะปลูกและโรงงานแปรรูปมันสำปะหลังขึ้นต้น
- **มันเส้น:** คาดปริมาณส่งออกจะอยู่ที่ ๕.๘-๖.๐ ล้านตัน เติบโต ๑.๐-๒.๐% ต่อปี ตามความต้องการนำเข้าจากจีนซึ่งเป็นตลาดหลัก แรงหนุนจาก (๑) ความต้องการใช้เพื่อการผลิตแอลกอฮอล์มาเชื้อจากการระบาดของ COVID-๑๙ ที่จะมีเป็นระยะ (๒) การผลิตเอทานอลเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างและพลังงานตามการฟื้นตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และ (๓) การผลิตเป็นอาหารสัตว์หลังสถานการณ์โรคระบาดในสุกรทยอยปรับตัวขึ้น
- **แป้งมันสำปะหลังดัดแปร:** คาดปริมาณส่งออกจะอยู่ในระดับ ๑.๒-๑.๓ ล้านตัน เติบโต ๓.๐-๓.๕% ต่อปี ตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าในปี ๒๕๖๗-๒๕๖๘ โลกและการขยายตัวของอุตสาหกรรมขึ้นปลาย อาทิ ยา เครื่องสำอาง อาหาร กระดาษ สารให้ความหวาน และสิ่งทอ โดย Mordor Intelligence คาดว่ามูลค่าตลาดอนุพันธ์ของแป้งดัดแปร (Starch Derivatives) และสารให้ความหวานทั่วโลกจะเติบโตเฉลี่ย (CAGR Growth : ๒๐๒๒-๒๐๒๕) ราว ๕.๒% ต่อปี[๑๖]
- **มันสำปะหลังอัดเม็ด:** คาดปริมาณส่งออกจะอยู่ในระดับประมาณ ๑.๕ แสนตัน แม้จะมีการนำไปใช้เป็นพลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพและอาหารสัตว์มากขึ้น โดยเฉพาะตลาดเนเธอร์แลนด์และญี่ปุ่น แต่การส่งออกมันอัดเม็ดยังมีทิศทางผันผวนและไม่สม่ำเสมอ โดยจะมีความต้องการสูงเฉพาะช่วงที่เกิดปัญหาขาดแคลนธัญพืชชนิดอื่นๆ เช่น ช่วงภาวะสงครามรัสเซีย-ยูเครน หรือช่วงสถานการณ์ COVID-๑๙

Figure 17: Exports of Thai Cassava Product

ภาพที่ ๑๗ Exports of Thai Cassava Product

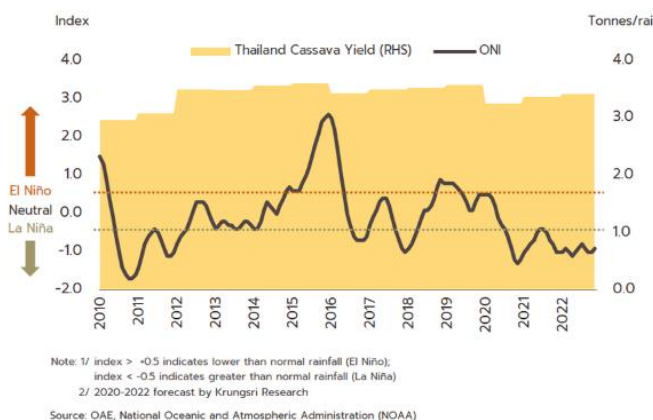
Figure 18: Global and Chinese Corn Stocks

ภาพที่ ๑๘ Global and Chinese Corn Stocks

ผู้ประกอบการมีแนวโน้มปรับปรุงสายการผลิตไปสู่ผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น (อาทิ กลุ่ม Bio-plastic หรือ Renewable bio-polymer) หรือลงทุนเพื่อขยายกำลังการผลิตในอุตสาหกรรมพลังงานสะอาด ซึ่งกำลังมีทิศทางเติบโตเพื่อลดต้นทุนต่อหน่วยในการผลิต (อาทิ โรงงานผลิตเอทานอล โรงงานไฟฟ้าชีวมวล) ทั้งนี้เพื่อรักษาความสามารถในการทำกำไร อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการอาจต้องเผชิญความเสี่ยงจากการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นตามความต้องการในอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เพิ่มขึ้น และการใช้มาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) เช่น มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล มาตรการด้านปริมาณการใช้น้ำ (Water Footprint) และปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Carbon Footprint) เป็นต้น

Figure 19: Oceanic Niño Index and Thailand Cassava Yields

ภาพที่ ๑๙ Oceanic Niño Index and Thailand Cassava Yields

๔. ข้อมูลด้านนโยบาย

๔.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ (๒) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการสนับสนุน ให้จังหวัดมีแผนและงบประมาณเพื่อพัฒนาจังหวัด เพื่อประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ ประกอบกับ มาตรา ๘๔(๘) กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ คือ ค้ำครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิต และการตลาด ส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร และมาตรา ๘๔(๑๔) รัฐต้อง ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมาตรา ๘๕(๒) กำหนดให้รัฐดำเนินการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดิน เพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึงโดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกร มีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร

๔.๒ ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อน และ เสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยมีแนวทางไปสู่เป้าหมาย คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกร และสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้า ยุทธศาสตร์ที่ ๓ เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

๔.๓ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) มุ่งหมายที่จะเร่งเพิ่มศักยภาพของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อฐานและเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้ง การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” ซึ่งหมายถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโครงสร้าง นโยบายและกลไก เพื่อมุ่งเสริมสร้างสังคมที่ก้าวหน้าพลวัตของโลก และเกื้อหนุนให้คนไทยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ พร้อมกับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสร้างมูลค่าเพิ่มที่สูง และคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้น เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายหลัก ไปสู่การขับเคลื่อนที่ชัดเจนในลักษณะของวาระการพัฒนา (Agenda) ที่เอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหลายหน่วยงานและหลายภาคส่วนในการผลักดันการพัฒนาในเรื่องใดเรื่อง

หนึ่งให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนด หมายเหตุการพัฒนา จำนวน ๑๓ ประการ ซึ่งเป็นการบ่งบอกถึงสิ่งที่ประเทศไทยปรารถนาจะ “เป็น” มุ่งหวังจะ “มี” หรือต้องการจะ “ขจัด” เพื่อสะท้อนประเด็นการพัฒนาที่มีลำดับความสำคัญสูงต่อการพลิกโฉมประเทศไทย สู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” และการบรรลุเป้าหมายหลักในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๓ โดยมีหมายเหตุที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน ๑๑ หมายเหตุ ได้แก่

หมายเหตุที่ ๑ ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูป พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการเพื่อคุณภาพความมั่นคงอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร และเพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

หมายเหตุที่ ๒ ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน โดยเปลี่ยนการท่องเที่ยวไทยเป็นการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมและบริการที่มีศักยภาพอื่น ปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้พึ่งพานักท่องเที่ยวในประเทศและมีการกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น และการท่องเที่ยวไทยต้องมีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืนในทุกมิติ

หมายเหตุที่ ๕ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค โดยทำให้ประเทศไทยเป็นประตูการค้าและการลงทุน เป็นห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค และเป็นศูนย์กลางคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาค

หมายเหตุที่ ๖ ไทยเป็นฐานการผลิตอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะที่สำคัญของโลก โดยมูลค่าเศรษฐกิจดิจิทัลภายในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น การส่งออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศเพิ่มขึ้น และมูลค่าอุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น

หมายเหตุที่ ๗ ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ โดยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตและแข่งขันได้ของ SME SME มีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจ สามารถ Scale up และปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันใหม่ และ SME สามารถเข้าถึงและได้รับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพจากภาครัฐ

หมายเหตุที่ ๘ ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษขยายตัวเพิ่มขึ้น ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของภาคลดลง และการพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่อย่างยั่งยืน มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง

หมายเหตุที่ ๙ ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และคนไทยทุกคนมีความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอเหมาะสม โดยครัวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม และคนไทยทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต

หมายเหตุที่ ๑๐ ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ โดยการเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจหมุนเวียนและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

หมายเหตุที่ ๑๑ ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการลดความเสียหายและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการสร้างภูมิคุ้มกันและการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ

หมายเหตุที่ ๑๒ ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต โดยคนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

หมายเหตุที่ ๑๓ ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยการบริการภาครัฐมีคุณภาพเข้าถึงได้ และภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูงและคล่องตัว

๔.๔ แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐) เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประชาชนมีรายได้ดี คุณภาพชีวิตดี รักษาและฟื้นฟู ฐานทรัพยากรจากความหลากหลายทางชีวภาพให้มีคุณภาพที่ดี ด้วยการใช้ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม” โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑. การอนุรักษ์ฟื้นฟูจัดการการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น ๒. การสร้างคุณค่าเพิ่ม (Value creation) ให้กับทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรม BCG เดิมและการพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรม ๓. BCG ใหม่นำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ๓. การสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยมียุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG จำนวน ๔ ยุทธศาสตร์ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ความคิด สร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีมาตรการปรับระบบการเกษตรสู่ประสิทธิภาพสูง มาตรฐานสูง และมูลค่าสูง โดยเน้นเกษตรปลอดภัย ด้วยการปรับปรุงพันธุ์ มาตรฐานปัจจัยการผลิตการผลิตร ระบบการจัดการฟาร์ม ระบบการจัดเก็บและกระจายสินค้า เพิ่ม GDP จากความหลากหลายของสินค้าเกษตร เช่น เมล็ดพันธุ์ไม้ผล ไม้ตัดไม้ ไม้เศรษฐกิจ สมุนไพร แมลง และสัตว์เศรษฐกิจ เป็นต้น ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงและสามารถใช้องค์ความรู้ที่เหมาะสมได้ และพัฒนาระบบเกษตรแบบองค์รวม เชื่อมโยง B, C และ G ทั้งจังหวัด

๒.๕ เป้าหมายการพัฒนาจังหวัดระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๘๕) “เมืองเกษตรคุณภาพสีเขียว” AGRI-GREEN CITY เมืองเกษตรคุณภาพสูง บนฐานเศรษฐกิจเพิ่มมูลค่า สู่เมืองพลังงานสีเขียว

- เมืองเกษตรคุณภาพสูง (Agritech) : จังหวัดหนองบัวลำภูเป็นเมืองเกษตรกรรม มุ่งเน้นพัฒนาการเกษตรไปสู่เกษตรมูลค่าสูง โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและผลิตภัณฑ์ภาคการเกษตร ยกระดับรายได้เกษตรกร ลดความเหลื่อมล้ำ

- บนฐานเศรษฐกิจเพิ่มมูลค่า (BCG Model) : พัฒนาเศรษฐกิจแบบองค์รวม โดยพัฒนา เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ใช้ทรัพยากร/วัตถุดิบปลอดภัย อินทรีย์สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าบริการ และผลิตภัณฑ์ของจังหวัดให้เป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) พัฒนาเศรษฐกิจโดยคำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

- สู่เมืองพลังงานสีเขียว (Green City) : มุ่งพัฒนาเมืองควบคู่กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งพลังงานทดแทน/พลังงานทางเลือกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ลดการเกิดสูญเสียและสิ้นเปลืองทรัพยากร เกิดการหมุนเวียนอย่างยั่งยืน สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า บริการและผลิตภัณฑ์ของจังหวัด

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ Agritech & Gastronomy เกษตรคุณภาพสูง จังหวัดหนองบัวลำภูมุ่งพัฒนาเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมให้เป็นเกษตรคุณภาพสูง ปรับฐานการผลิตจากเดิมที่เป็นเกษตรเชิงเดี่ยว สู่เกษตรผสมผสาน เกษตรปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไปสู่เกษตรมูลค่าสูง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรมด้านอาหาร เพื่อพัฒนาครัวหนองบัวลำภูสู่ครัวโลก

แนวทางการดำเนินงาน

๑. เกษตรปลอดภัย
๒. เกษตรอุตสาหกรรม
๓. พืชเศรษฐกิจใหม่
๔. เกษตรอาหาร “ครัวหนองบัวลำภู”
๕. พัฒนาคนและสังคมคุณภาพ

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด พ.ศ. ๒๕๗๑ – ๒๕๗๕ BCG Economy เศรษฐกิจเพิ่มมูลค่า จังหวัดหนองบัวลำภูมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้ฐานเศรษฐกิจเพิ่มมูลค่า (BCG Economy) โดยใช้ทรัพยากรในพื้นที่ให้เกิดมูลค่า พัฒนาการเกษตร ซึ่งเป็นเศรษฐกิจหลักเชื่อมโยงสู่การท่องเที่ยว วัฒนธรรม สุขภาพ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

แนวทางการดำเนินงาน

๑. ผลิตภัณฑ์จังหวัด และตราสินค้าจังหวัด
๒. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๓. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
๔. การเกษตรเชิงสุขภาพ
๕. เกษตรอุตสาหกรรมอาหาร
๖. แฟชั่นผ้าอินทรีย์
๗. พลังงานทดแทน

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด พ.ศ. ๒๕๗๖ – ๒๕๘๐ Circular ๒ Z พลังงานสะอาด จังหวัดหนองบัวลำภูมุ่งเน้นการพัฒนาทุกมิติบนฐานของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการหมุนเวียนทรัพยากรในพื้นที่ลดปริมาณการเกิดขยะจนเป็นศูนย์ (Zero Waste) และลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Zero Emissions) สนับสนุนพลังงานทดแทน/พลังงานทางเลือก พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการดำเนินงาน

๑. เกษตรปลอดภัยสู่เมืองสีเขียวพลังงานสะอาด
๒. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์
๓. ผลิตภัณฑ์คุณภาพได้รับการรับรองมาตรฐานสากลและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๔. เมืองแห่งสุนทรียภาพ
๕. Healthy and Livable City

เป้าหมายการพัฒนาจังหวัด พ.ศ. ๒๕๘๑ – ๒๕๘๕ Green City เมืองสีเขียว จังหวัดหนองบัวลำภูมุ่งพัฒนาสู่เมืองสีเขียวโดยการพัฒนาเศรษฐกิจ อย่างสร้างสรรค์การเกษตร การค้า การลงทุน การบริการและ

การท่องเที่ยว ครอบคลุมและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงสู่มาตรฐานสากล ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้งานอยู่อย่างยั่งยืน

แนวทางการดำเนินงาน

๑. เกษตรอุตสาหกรรมสีเขียว เกษตรอัจฉริยะ

๒. เมืองเกษตรอัจฉริยะ

๓. แฟชั่นอินทรีย์โลก

๔. ครัวเรือนบัวลุ่มครัวสุขภาพโลก

๒.๖ ยุทธศาสตร์มันสำปะหลังไทย ปี ๒๕๖๔ – ๒๕๖๗ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (นายจุรินทร์ ลักษณวิศิษฐ์) และคณะกรรมการมันสำปะหลังแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์มันสำปะหลังไทย ซึ่งมีผลบังคับใช้เดือนสิงหาคมปี ๒๕๖๔ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นผู้นำด้านการผลิตและการค้ามันสำปะหลังคุณภาพอันดับหนึ่งของโลกอย่างต่อเนื่อง ระยะเวลา ๔ ปี ๒๕๖๔-๒๕๖๗ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ๑. สร้างมูลค่าการส่งออกให้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยปีละ ๓% ทุกปีต่อเนื่อง ๒. ดำเนินการให้ราคามันสำปะหลังของเกษตรกรในประเทศมีเสถียรภาพ และเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ๓. ดำเนินการให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงต้นทุนที่ด้านทานโรค เชื้อแป้งสูงและสามารถเพิ่มผลผลิต ต่อไร่ในปี ๖๗ ไม่ต่ำกว่า ๕ ตันต่อไร่ ภายใต้มาตรการ ๓ ด้านช่วยขับเคลื่อนฯ ประกอบด้วย ๑. ด้านการผลิต - พัฒนาพันธุ์ เพื่อนำไปสู่พันธุ์ด้านทานโรคใบด่าง เชื้อแป้งสูงและผลผลิตต่อไร่สูง - ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตต่อไร่ จากปัจจุบันประมาณ ๓.๖ ตันต่อไร่ เป็นไม่ต่ำกว่า ๕ ตันต่อไร่ในปี ๖๗ - พัฒนาคุณภาพมันฯ ตามความต้องการของตลาดโดยใช้ “ตลาดนำการผลิต” - สร้างกลุ่มและรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศผู้ซื้อ ๒. ด้านตลาดในประเทศ - รักษาสมดุลด้านเสถียรภาพของราคาสำหรับตลาดในประเทศ - ส่งเสริมการขาย หรือผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังผ่านช่องทางตลาดที่มีความหลากหลาย - ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ๓. ด้านตลาดต่างประเทศ หรือการส่งออก - ขยายตลาดส่งออกไปหลากหลายประเทศมากขึ้น แทนที่จะพึ่งพาตลาดจีนอย่างเดียว - ส่งเสริมการส่งออกสินค้ามูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังแปรรูป ซึ่งใช้นวัตกรรมมากขึ้น - รวมกลุ่มประเทศผู้ผลิต ผู้ส่งออกทั้งภาครัฐ เอกชน เพื่ออำนาจการต่อรองกับผู้ซื้อ เป็นต้น

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภู

๑. ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๑ ข้อมูลด้านกายภาพของจังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๑.๑ ลักษณะทางภูมิศาสตร์

๑) ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๗ องศาเหนือ และเส้นแวงที่ ๑๐๒ องศาตะวันออก อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๐ (กรุงเทพฯ - นครราชสีมา - ขอนแก่น - อุดรธานี - หนองบัวลำภู) เป็นระยะทางประมาณ ๖๐๘ กิโลเมตร โดยห่างจากจังหวัดอุดรธานี - หนองบัวลำภู ตามเส้นทางหลวงหมายเลข ๒๑๐ (อุดรธานี - เลย) ประมาณ ๔๖ กิโลเมตร หรือตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๒๘ (กรุงเทพฯ - สีคิ้ว - ชัยภูมิ - ขุเมแพ - ศรีบุญเรือง - หนองบัวลำภู) ประมาณ ๕๑๘ กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ รวมทั้งจังหวัด ๓,๘๕๙.๑ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๒,๔๑๑,๙๓๗.๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๒๗ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และร้อยละ ๐.๗๕ ของประเทศ (พื้นที่ประเทศ ๕๑๓,๐๒๙ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๒๐,๖๙๖,๘๘๘,๑๒๕ ไร่)

ภาพที่ ๒๐ อาณาเขตจังหวัดหนองบัวลำภู

๒) อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอน้ำโสม อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอบ้านผือ อำเภอกุดจับอำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสีชมพู อำเภอหนองนาคำ จังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอภูกระดึง อำเภอวังสะพุง อำเภอผาขาว อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย

๓) สภาพพื้นที่ (ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดิน)

ลักษณะภูมิประเทศของหนองบัวลำภูส่วนใหญ่จะเป็นแอ่งที่ราบมีภูเขาล้อมรอบเทือกเขาที่สำคัญ คือเทือกเขาภูพานอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดหนองบัวลำภูโดยทอดแนวยาวมาจากริมฝั่งแม่น้ำโขงตอนเหนือของอำเภอสังขุม จังหวัดหนองคายผ่านเข้ามาเขตอำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานีและเข้าสู่เขตอำเภอสุวรรณคูหาจังหวัดหนองบัวลำภู และเข้าไปเขตอำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่นผ่านไปกาฬสินธุ์, สกลนคร และ จังหวัดนครพนม

จังหวัดหนองบัวลำภูมีพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงบางส่วนเป็นพื้นที่ลูกคลื่นตอนต้นถึงตอนลึกมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๒๐๐ เมตรทางตอนบนของจังหวัดจะเป็นพื้นที่ภูเขาสูง แล้วลาดไปทางทิศใต้และทิศตะวันออกพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินปนทรายและลูกรังไม่สามารถเก็บน้ำหรืออุ้มน้ำในฤดูแล้งได้

๔) ลักษณะดิน (ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดิน)

ดินส่วนใหญ่ในจังหวัดหนองบัวลำภู ดินชั้นบนเป็นดินร่วนปนทรายหน้าดินค่อนข้างตื้นชั้นล่างยังคงเป็นดินเหนียว ดินลูกรัง มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็วส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอศรีบุญเรือง อำเภอโนนสังและอำเภอเมือง ส่วนดินเหนียวปนทรายชั้นล่างเป็นดินลูกรังอยู่ในเขตอำเภอสุวรรณคูหา

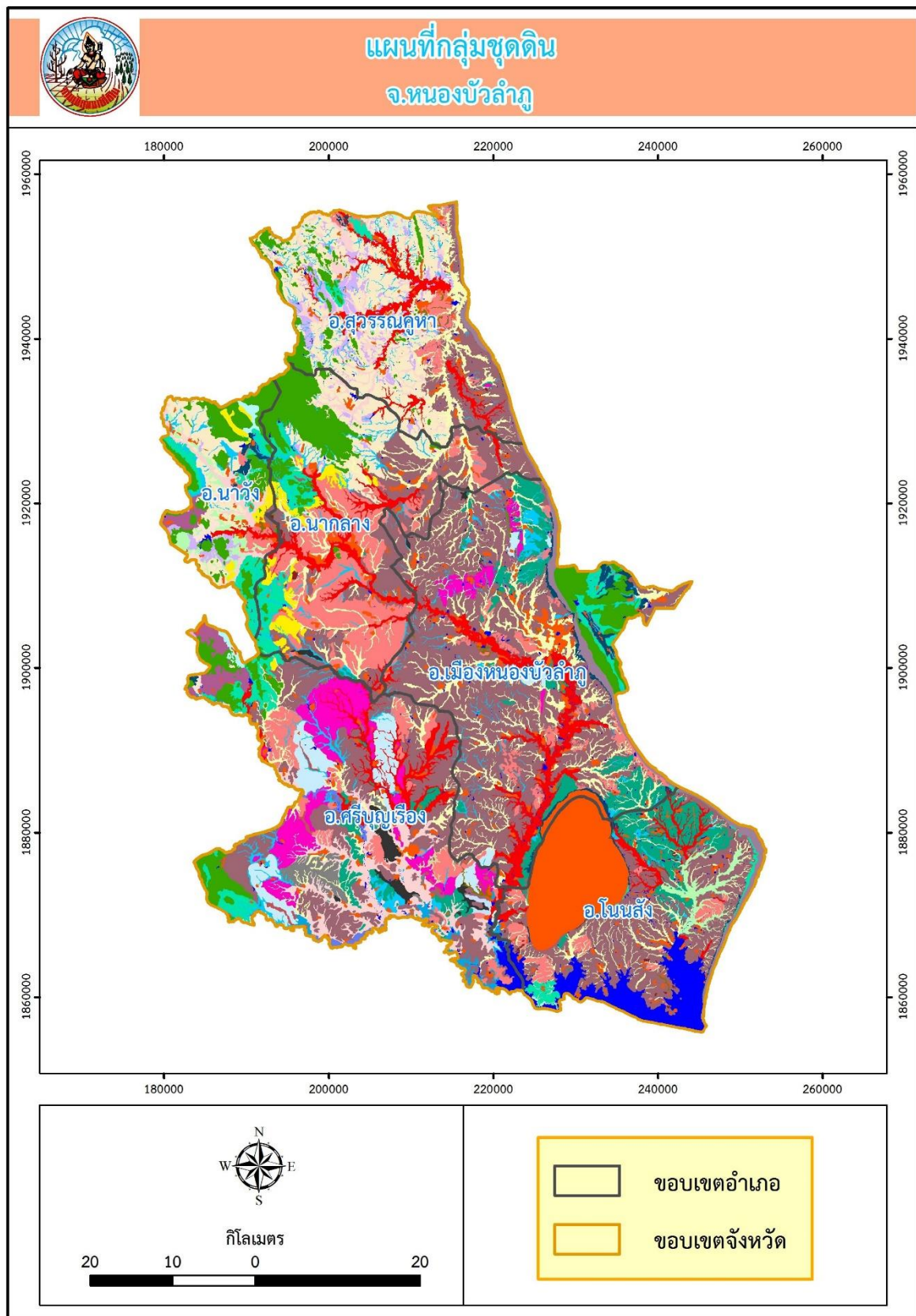
- กลุ่มดินที่เหมาะสมแก่การทำการนา จะอยู่ตอนกลางและตอนล่างของจังหวัดบริเวณอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอโนนสัง อำเภอศรีบุญเรืองบางส่วน

- กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชไร่ที่ทนทานต่อความแห้งแล้ง ส่วนใหญ่กระจายอยู่บริเวณตอนกลางและตอนล่างของจังหวัด ในเขตอำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง อำเภอโนนสัง และมีบางส่วนอยู่ทางเหนือของอำเภอสุวรรณคูหา

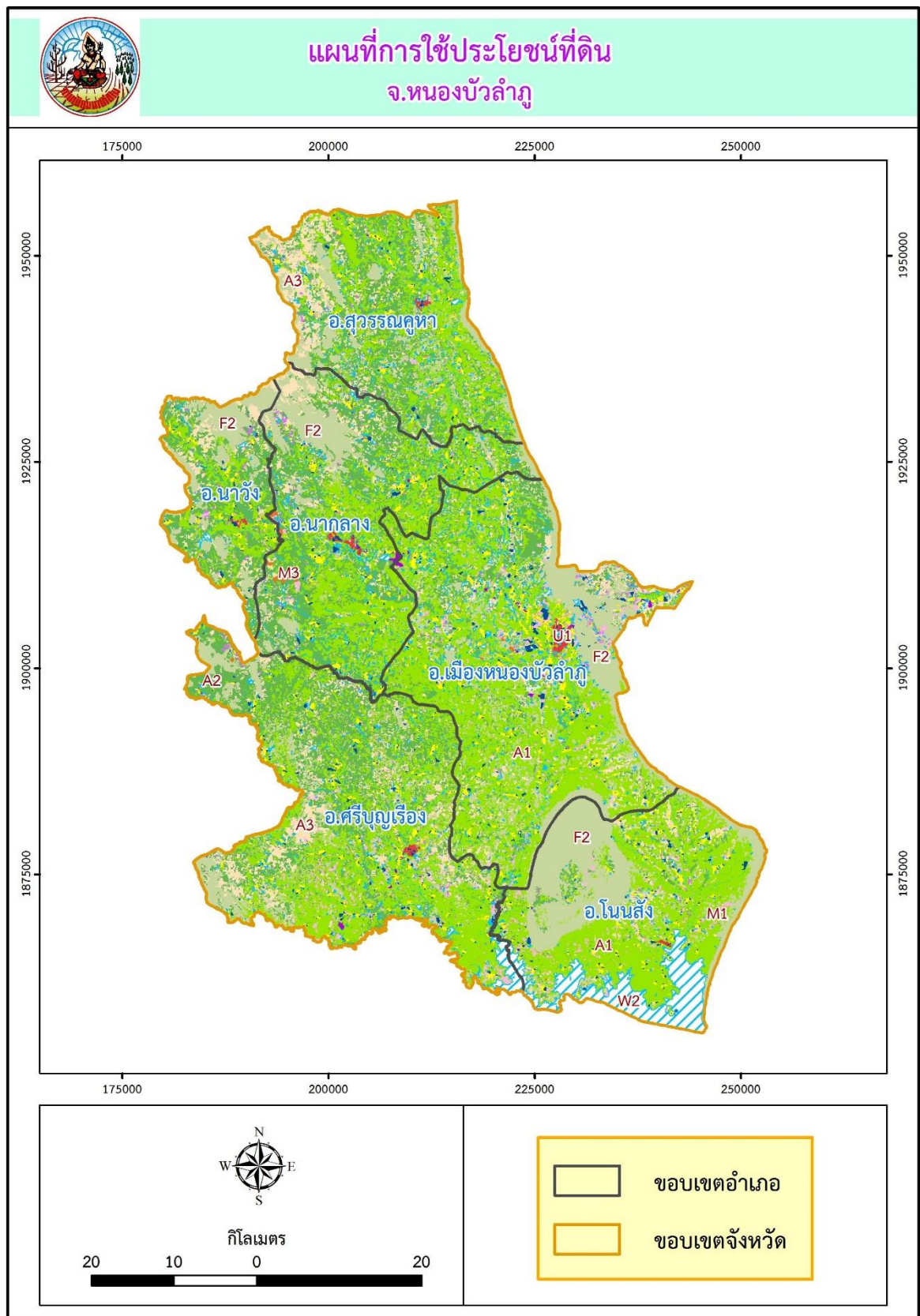
- กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืชเศรษฐกิจ ไม้ผล จะอยู่ทางตะวันตกของจังหวัดในอำเภอนากลาง อำเภอศรีบุญเรือง

- กลุ่มดินซึ่งเหมาะสำหรับการเพาะปลูกป่าไม้โตเร็ว เพื่อการใช้สอยและปลูกป่าธรรมชาติ จะอยู่ทางตะวันตกของจังหวัด บริเวณอำเภอสุวรรณคูหา อำเภอนากลาง อำเภอศรีบุญเรือง บางส่วนของอำเภอโนนสังและริมสุดด้านตะวันออกของอำเภอสุวรรณคูหา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอโนนสัง

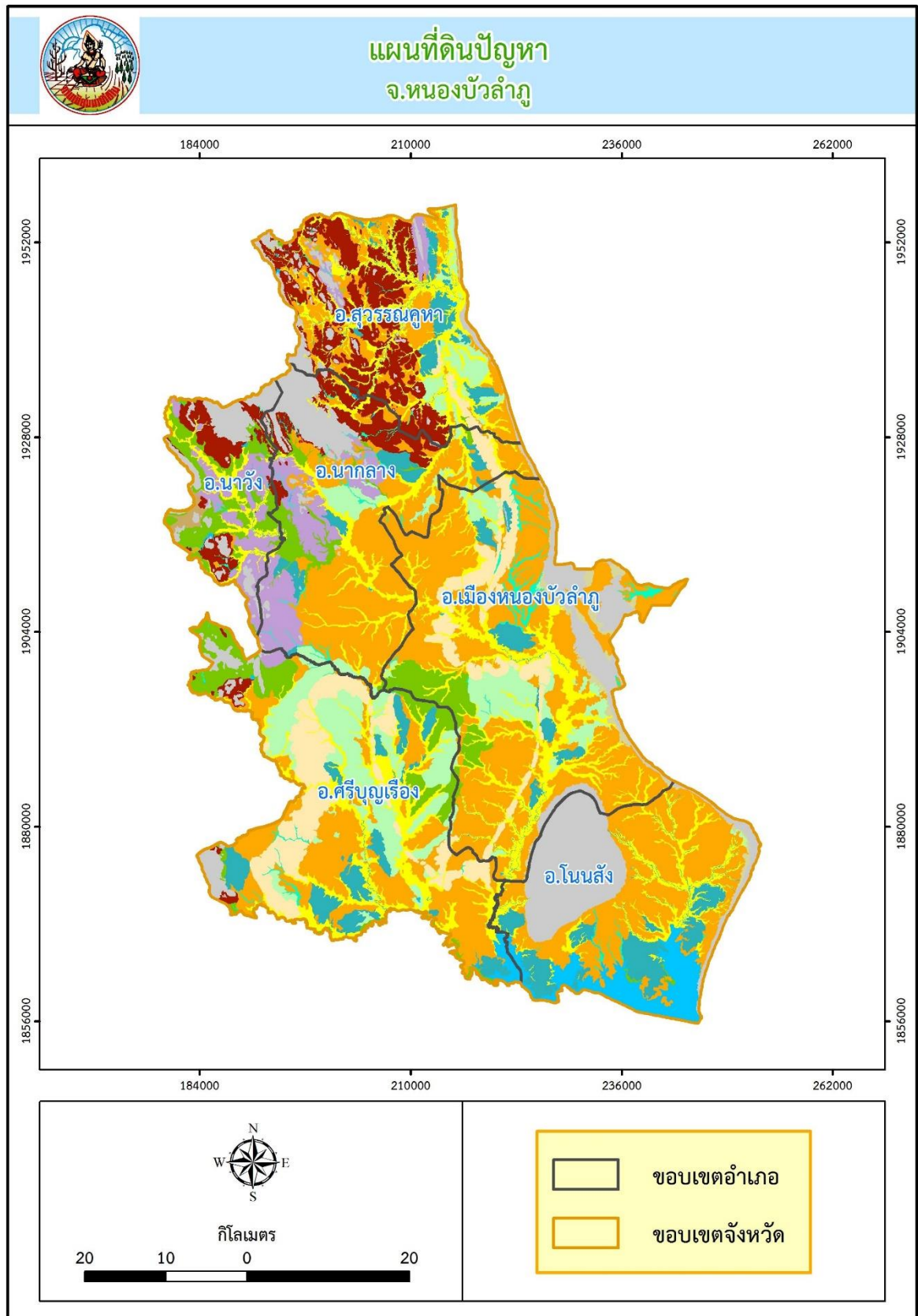
- กลุ่มดินที่เหมาะสมสำหรับเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่จะกระจายอยู่ในอำเภอนากลาง อำเภอเมืองหนองบัวลำภู อำเภอศรีบุญเรือง บางส่วนของอำเภอโนนสัง อำเภอสุวรรณคูหา

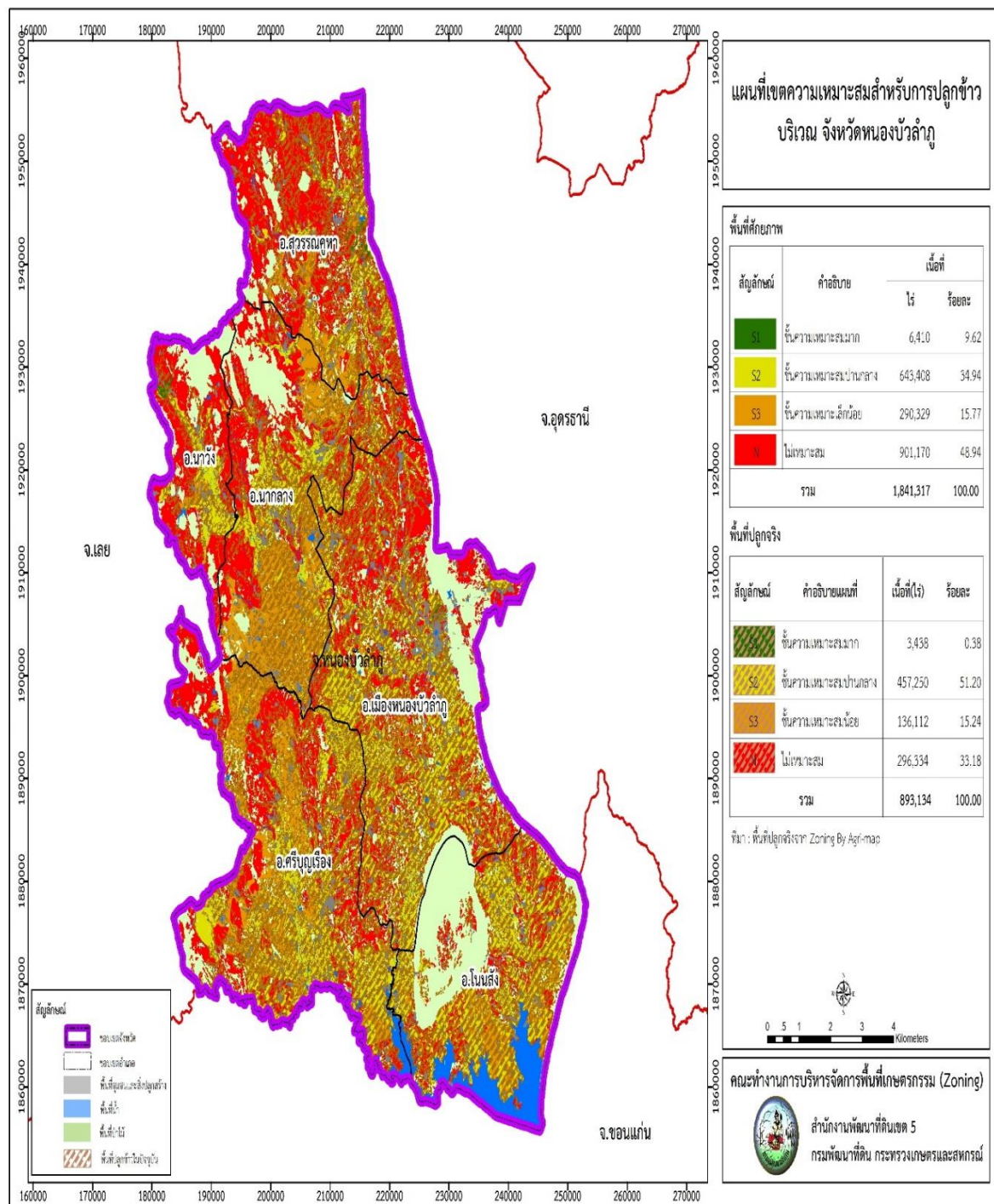
ภาพที่ ๒๑ แผนที่กลุ่มชุดดินจังหวัดหนองบัวลำภู

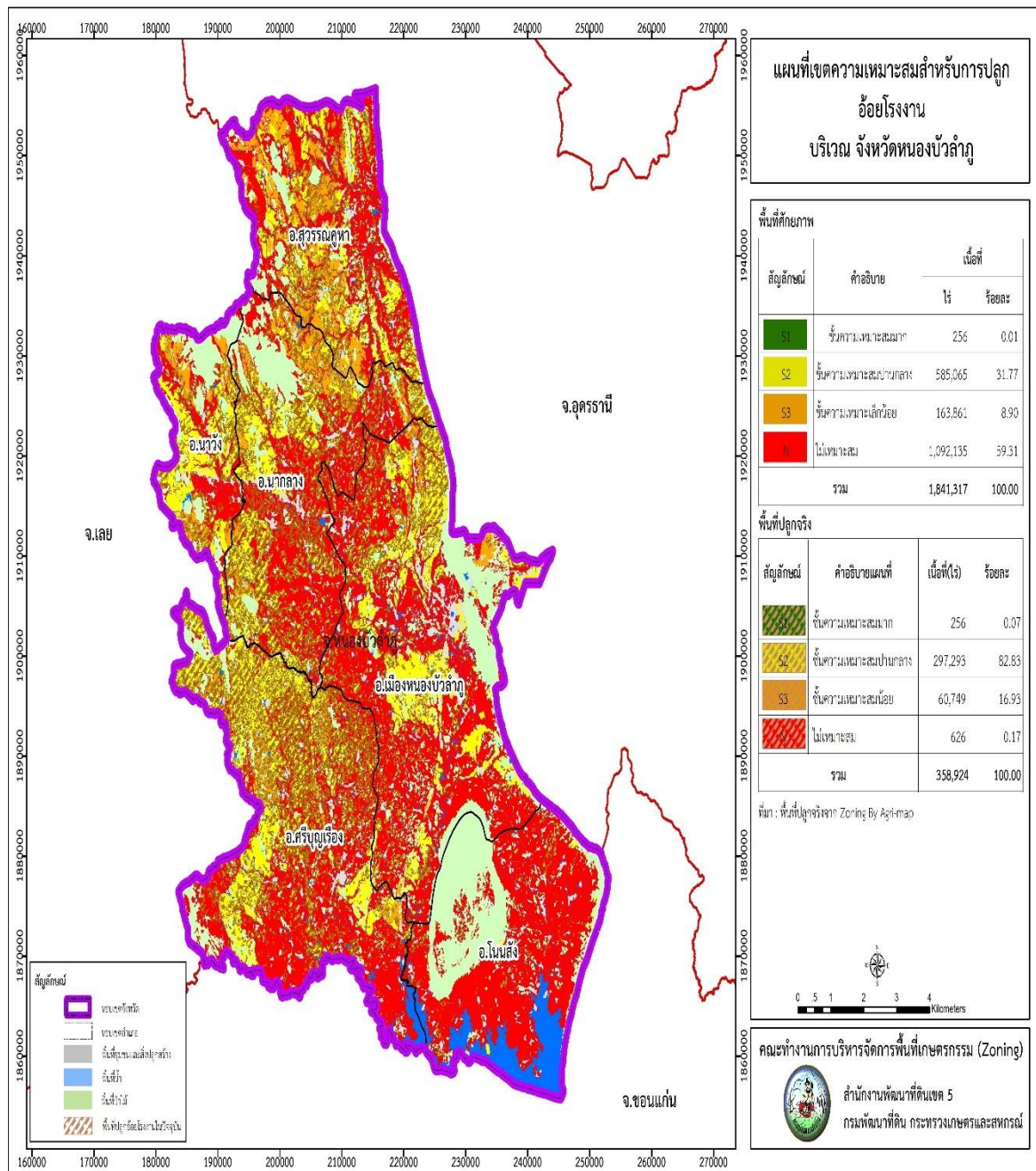
ภาพที่ ๒๒ แผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

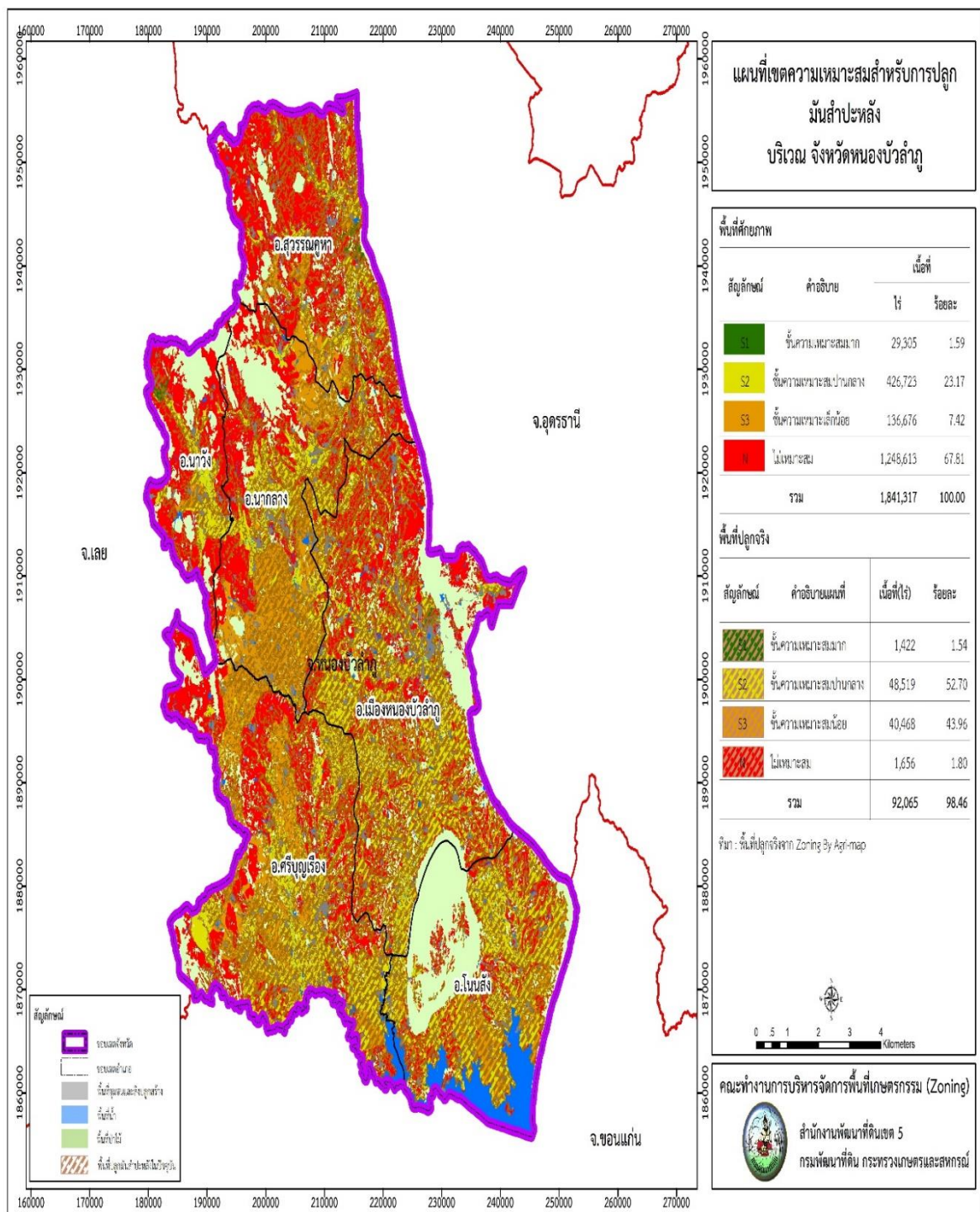
ภาพที่ ๒๓ แผนที่ดินปัญหาจังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ ๒๔ แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว บริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ ๒๕ แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน บริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู

ภาพที่ ๒๖ แผนที่เขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง บริเวณจังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๑.๒ ลักษณะภูมิอากาศ

๑) ฤดูกาล (ที่มา :สถาบันอุตุนิยมวิทยา)

ลักษณะภูมิอากาศในจังหวัดหนองบัวลำภูแบ่งออกเป็น ๓ ฤดูเช่นเดียวกับกับจังหวัดอื่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝนและฤดูหนาวสภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป ขึ้นอยู่กับมรสุมที่พัดผ่านประจำปีจัดอยู่ในประเภทภูมิอากาศแบบพื้นเมือง ร้อนเฉพาะฤดูคือ จะมีฝนตกเฉพาะฤดูกาลสลับกับมีช่วงแห้งแล้งที่เห็นได้ชัดเจนซึ่งแต่ละฤดูจะมีอุณหภูมิแตกต่างกัน ดังนี้

ฤดูหนาว : อุณหภูมิต่ำเฉลี่ยประมาณ ๑๕ - ๑๖ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม ของทุกปี

ฤดูร้อน : อุณหภูมิต่ำเฉลี่ยประมาณ ๓๔ - ๓๖ องศาเซลเซียส อยู่ในช่วงเดือนเมษายน - พฤษภาคม ของทุกปี

ฤดูฝน : อุณหภูมิต่ำเฉลี่ยประมาณ ๒๐ - ๒๔ องศาเซลเซียส (ในวันที่มีฝนตก) อยู่ในช่วงเดือนมิถุนายน - พฤศจิกายน ของทุกปี

๒) ปริมาณน้ำฝน (ข้อมูล ๔ ปี) จังหวัดหนองบัวลำภู ปริมาณน้ำฝนตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕ มีปริมาณฝนตก ๑,๔๕๖.๖ มิลลิเมตร โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ มีฝนตกทั้งปี ๑,๒๗๒.๑ มิลลิเมตร

ตารางที่ ๒ การคาดหมายฝน พ.ศ. ๒๕๖๖ เปรียบเทียบกับค่าปกติ

ภาค	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
เหนือ	ใกล้เคียงค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ใกล้เคียงค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ
กลาง	ใกล้เคียงค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ
ตะวันออก	มากกว่าค่าปกติ ร้อยละ ๑๐	น้อยกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ
ใต้ฝั่งตะวันตก (อ่าวไทย)	ใกล้เคียงค่าปกติ	ใกล้เคียงค่าปกติ	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ
ใต้ฝั่งตะวันตก (อันดามัน)	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	ใกล้เคียงค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	มากกว่าค่าปกติ	น้อยกว่าค่าปกติ	ใกล้เคียง-น้อยกว่าค่าปกติ

ที่มา : การคาดหมายลักษณะอากาศช่วงฤดูฝนของประเทศไทยพ.ศ. ๒๕๖๖

คาดการณ์สภาวะอากาศกรมอุตุนิยมวิทยาวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๖

ตารางที่ ๓ การคาดหมายปริมาณฝน (มิลลิเมตร) ในฤดูฝน พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาค	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.
เหนือ	๖๐ - ๙๐	๑๕๐ - ๑๙	๑๓๐ - ๑๗๐	๑๗๐ - ๒๑๐	๒๑๐ - ๒๖๐
ตะวันออกเฉียงเหนือ	๗๐ - ๑๐๐	๑๗๐ - ๒๑	๑๖๐ - ๒๐๐	๒๔๐ - ๒๙๐	๒๕๐ - ๓๐๐
กลาง	๖๐ - ๙๐	๑๓๐ - ๑๗	๑๒๐ - ๑๖๐	๑๓๐ - ๑๗๐	๑๔๐ - ๑๘๐
ตะวันออก	๙๐ - ๑๒๐	๑๙๐ - ๒๓	๒๓๐ - ๒๘๐	๒๖๐ - ๓๑๐	๒๔๐ - ๒๙๐
ใต้ฝั่งตะวันตก (อ่าวไทย)	๗๐ - ๑๐๐	๑๑๐ -	๙๐ - ๑๒๐	๙๐ - ๑๒๐	๑๐๐ - ๑๔๐
ใต้ฝั่งตะวันตก (อันดามัน)	๑๔๐ - ๑๙๐	๓๐๐ - ๓๕	๓๑๐ - ๓๖๐	๓๐๐ - ๓๕๐	๓๗๐ - ๔๒๐
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	๘๐ - ๑๑๐	๑๙๐ - ๒๓	๑๖๐ - ๒๐๐	๑๖๐ - ๒๐๐	๑๘๐ - ๒๒๐

ที่มา : การคาดหมายลักษณะอากาศช่วงฤดูฝนของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๖

คาดการณ์สภาวะอากาศกรมอุตุนิยมวิทยาวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๖

หมายเหตุ : ค่าปกติหมายถึงปริมาณฝนเฉลี่ยในคาบ ๓๐ ปี

ตารางที่ ๔ ปริมาณน้ำฝนของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

ปี	ปริมาณน้ำฝนต่อปี (มม.)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปี(มม.)
น้ำฝน ปี ๒๕๖๐	๑,๖๐๘ มิลลิเมตร	๔.๓๘ มิลลิเมตร
น้ำฝน ปี ๒๕๖๑	๑,๓๑๓.๗ มิลลิเมตร	๓.๕๙ มิลลิเมตร
น้ำฝน ปี ๒๕๖๒	๑,๐๔๙.๒ มิลลิเมตร	๒.๘๖ มิลลิเมตร
น้ำฝน ปี ๒๕๖๓	๙๖๔.๕ มิลลิเมตร	๒.๖๔ มิลลิเมตร
น้ำฝน ปี ๒๕๖๔	๑,๒๗๒.๑ มิลลิเมตร	๓.๘๐ มิลลิเมตร
น้ำฝน ปี ๒๕๖๕	๑,๔๕๖.๖ มิลลิเมตร	๓.๙๙ มิลลิเมตร

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๖

๓) อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์(ข้อมูล ๔ ปี)

ตารางที่ ๕ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์สูงสุด - ต่ำสุด ของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

ปี	อุณหภูมิเฉลี่ยต่อปี (°C)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)		
	สูงสุดเฉลี่ย	ต่ำสุดเฉลี่ย	เฉลี่ยทั้งปี	สูงสุดเฉลี่ย	ต่ำสุดเฉลี่ย	เฉลี่ยทั้งปี
ปี ๒๕๖๐	๓๒.๑๘	๒๒.๓๙	๒๖.๕๙	๙๒.๓๗	๕๖.๔๐	๗๕.๙๗
ปี ๒๕๖๑	๓๒.๓๓	๒๒.๐๙	๒๖.๕๒	๙๒.๔๙	๕๕.๒๙	๗๖.๘๖
ปี ๒๕๖๒	๓๓.๒๕	๒๒.๖๒	๒๗.๖๕	๘๙.๔๑	๔๘.๖๖	๗๐.๑๙
ปี ๒๕๖๓	๓๓.๖๑	๒๒.๖๐	๒๗.๔๐	๘๙.๘๕	๕๐.๙๔	๗๑.๖๕
ปี ๒๕๖๔	๓๒.๙๒	๒๒.๕๕	๒๖.๙๙	๙๓.๐๒	๕๔.๘๑	๗๕.๖๙
ปี ๒๕๖๕	๓๒.๓๕	๒๒.๐๖	๒๖.๔๘	๙๓.๓๕	๕๔.๔๙	๗๖.๓๓

ที่มา : สถานีอุตุนิยมวิทยาหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๖

๑.๑.๓ แหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ คลอง บึง (ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัด/ทส.)

จังหวัดหนองบัวลำภูขาดแคลนแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่และขนาดกลาง เนื่องจากมีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีแหล่งน้ำในพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญในเขตอำเภอนาดัว จังหวัดเลย ได้แก่

(๑) ลำพะเนียง อยู่ในเขตลุ่มน้ำชี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาในเขต อ.นาดัว จ.เลย ความยาวประมาณ ๓๑๔ กม. เป็นลุ่มน้ำที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของราษฎรท้องถิ่นที่ อ.นาหวัง อ.ศรีบุญเรือง อ.เมืองฯ อ.นากลางและอ.โนนสัง ครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรมรวมเนื้อที่ ๑,๑๙๕,๐๐๐ ไร่ ไหลผ่านพื้นที่ชุมชน ๒๙ ตำบล ๑๙๕ หมู่บ้าน ๓๑,๔๔๓ ครัวเรือน ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ จำนวน ๒๔๙,๘๘๘ คน

(๒) ลำน้ำโมง อยู่ในเขตลุ่มน้ำโขง ต้นน้ำเกิดจากภูเขาเขต อ.นาดัว จ.เลย บริเวณภูซางใหญ่ และภูเขาเขต อ.สุวรรณคูหา และอ.นากลาง ความยาวประมาณ ๑๑๓ กม. เป็นลุ่มน้ำที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีพของราษฎรท้องถิ่น อ.นากลาง อ.สุวรรณคูหา อ.นาหวัง และ อ.เมืองหนองบัวลำภู ครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรม รวมเนื้อที่ ๑,๖๘๕,๗๘๙ ไร่ ไหลผ่านพื้นที่ชุมชน ๕๑ ตำบล ประชาชนในพื้นที่ลุ่มน้ำ ๕๙,๙๓๗ ครัวเรือน ๒๗๐,๓๐๓ คน

นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำขนาดเล็กที่สำคัญ ได้แก่ ลำห้วยมอ ยาวประมาณ ๒๒ กม. ลำน้ำพวย ยาวประมาณ ๓๐ กม. ลำห้วยโซม ยาวประมาณ ๒๑ กม. ลำห้วยโคโล่ ยาวประมาณ ๓๐ กม. เป็นต้น โดยสภาพแหล่งน้ำจะมีลักษณะเป็นแหล่งน้ำขนาดเล็ก ห้วยต้น น้ำไม่ขังตลอดทั้งปี ก่อให้เกิดภัยแล้งซ้ำซากเป็นประจำทุกปี

ตารางที่ ๖ ลุ่มน้ำสาขาในพื้นที่จังหวัดหนองบัวลำภู

ลุ่มน้ำสาขา	ครอบคลุมพื้นที่ (อำเภอ)	พื้นที่ลุ่มน้ำ สาขา(ตร.กม.)	ปริมาณน้ำฝน (รายปี มม.)	ปริมาณน้ำท่า รายปีเฉลี่ย (ล้าน ลบ.ม.)
๑. น้ำโมง	อ.นากลางอ.เมือง อ.สุวรรณคูหา	๙๘๗.๗๕	๑,๒๔๐.๑	๙๓๑.๕๖
๒. ห้วยหลวง	อ.เมือง	๗๘.๐๐	๙๖๔.๗	๑,๒๖๓.๑๑
๓. น้ำพวย	อ.ศรีบุญเรือง	๓๕๐.๖๓	๑,๑๒๔.๗	๓๑๕.๒๐
๔.ลำน้ำพองตอนบน	อ.นากลาง อ.นาหวัง อ.โนนสังอ.เมือง อ.ศรีบุญเรือง	๑,๐๑๖.๔๘	๑,๐๗๕.๓	
๕.ลำพะเนียง	อ.นากลางอ.นาหวัง อ.โนนสังอ.เมือง อ.ศรีบุญเรือง	๑,๕๙๒.๘๗	๑,๐๑๗.๐	๓๘๖.๙๐
รวม		๔,๐๒๕.๗๓	๕,๔๒๑.๘	๓,๐๘๒.๔๒

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค ๓

๑.๑.๔ ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ

(ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัด/ทส.)

(๑) มีพื้นที่ป่าไม้ ๓๐๐,๑๘๐.๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๗๒ ของพื้นที่จังหวัด

(๒) มีพื้นที่แหล่งน้ำ ๑๓๓.๗๐ ตารางกิโลเมตร หรือ ๘๓,๕๖๒.๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๖ ของพื้นที่จังหวัด

(๓) พื้นที่อื่นๆ ๓,๓๙๔.๙๑ ตารางกิโลเมตร หรือ ๒,๑๒๑,๘๑๘.๗ ไร่คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๙๗ ของพื้นที่จังหวัด

๑.๑.๕ จังหวัดหนองบัวลำภู มีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน ๗ ป่า รวมเนื้อที่ ๒,๗๕๖.๔ ตารางกิโลเมตร หรือ ๑,๗๒๒,๗๕๐ ไร่ ดังนี้

ตารางที่ ๗ พื้นที่ป่าสงวน/อุทยานแห่งชาติในจังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	ชื่อป่าสงวน/อุทยาน	ท้องที่	เนื้อที่(ไร่)
๑	ป่าสงวนแห่งชาติป่าภูเก้า	อ.เมือง, อ.โนนสัง	๑๒๐,๑๒๕
๒	ป่าสงวนแห่งชาติป่าภูพาน	อ.โนนสัง	๒๔,๕๒๕
๓	ป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองบัว	อ.เมือง	๒,๗๗๕
๔	ป่าสงวนแห่งชาติป่าห้วยส้มและป่าภูผาแดง	อ.ศรีบุญเรือง	๑๕,๖๒๕
๕	ป่าสงวนแห่งชาติป่าแก่งลอยและป่านากลาง	อ.นากลาง , อ.สุวรรณคูหา, อ.เมือง , นาหวัง	๘๔๖,๐๗๕
๖	ป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองเรือ	อ.ศรีบุญเรือง ,อ.เมือง, อ.นากลาง	๕๑๒,๓๗๕
๗	อุทยานแห่งชาติภูเก้าภูพานคำ	อ.โนนสัง	๒๐๑,๒๕๐
รวม			๑,๗๒๒,๗๕๐

หมายเหตุ : พ.ท.ป่าสงวน/อุทยาน จำนวน ๑.๗๒๒ ล้านไร่ ส่วนใหญ่ถูกบุกรุกทำลาย คงเหลือ พ.ท.ที่คงสภาพป่า (มีต้นไม้) จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม ๐.๓๕๔ ล้านไร่ (๕๖๖.๕๑ ตร.กม.)

๑.๒ ข้อมูลด้านการปกครองของจังหวัด

๑.๒.๑ การแบ่งเขตการปกครอง

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลการปกครองของจังหวัดหนองบัวลำภูจำแนกรายอำเภอ

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ระยะทางจากที่ว่าการ อำเภอห่างจาก ศาลากลางจังหวัด (กม.)	จำนวน				
			ตำบล	หมู่บ้าน	ชุมชน	เทศบาล ตำบล	อบต.
๑. เมือง	๙๐๗.๕๖	๐๓ กิโลเมตร	๑๕	๑๕๔	๓๓	๓	๑๓
๒. นากลาง	๕๗๐.๗๐	๓๒ กิโลเมตร	๙	๑๒๗	-	๕	๕
๓. ศรีบุญเรือง	๘๓๐.๖๔	๒๗ กิโลเมตร	๑๒	๑๕๘	-	๕	๙
๔. โนนสัง	๕๗๗.๗๔	๔๒ กิโลเมตร	๑๐	๑๐๗	-	๔	๗
๕. สุวรรณคูหา	๖๔๖.๑๐	๔๔ กิโลเมตร	๘	๙	-	๕	๔
๖. นาหวัง	๓๒๖.๓๗	๕๒ กิโลเมตร	๕	๖	-	๑	๕
รวม	๓,๘๕๙.๑๐	-	๕๙	๖๘๘	๓๓	๒๓	๔๓

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดหนองบัวลำภู ณ พฤษภาคม ๒๕๖๔

๑.๒.๒ ข้อมูลประชากร

ตารางที่ ๙ จำนวนประชากรของจังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	ประชากร (คน)			ครัวเรือน
	ชาย	หญิง	รวม	
อ. เมืองหนองบัวลำภู	๖๗,๘๗๑	๖๘,๘๒๘	๑๓๖,๖๙๙	๔๗,๔๕๒
อ. นากลาง	๔๖,๑๖๖	๔๖,๒๖๑	๙๒,๔๒๗	๒๗,๓๘๘
อ. โนนสัง	๓๒,๒๗๘	๓๒,๗๕๗	๖๕,๐๓๕	๑๗,๔๕๗
อ. ศรีบุญเรือง	๕๔,๙๑๖	๕๔,๔๗๒	๑๐๙,๓๘๘	๓๒,๑๗๐
อ. สุวรรณคูหา	๓๓,๗๕๖	๓๔,๑๒๕	๖๗,๘๘๑	๒๐,๐๗๗
อ. นาหวัง	๑๘,๕๒๘	๑๘,๖๗๒	๓๗,๒๐๐	๑๑,๒๑๒
รวม	๒๕๓,๕๑๕	๒๕๕,๑๑๕	๕๐๘,๖๓๐	๑๕๕,๗๖๖

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดหนองบัวลำภู ณ เมษายน ๒๕๖๕

๑.๓ ข้อมูลด้านสังคม และขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่สำคัญ

๑.๓.๑ ข้อมูลด้านสังคม

๑.๓.๑.๑ การศึกษา จังหวัดหนองบัวลำภู มีสถาบันการศึกษาในระบบการศึกษาภาคบังคับสายสามัญและสายอาชีพ ๓๕๑ แห่ง มีวิทยาลัยชุมชน ๑ แห่ง วิทยาลัยการอาชีพ ๑ แห่ง (อยู่ที่อำเภอศรีบุญเรือง) และศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ๖ แห่ง มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ๑ แห่ง คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ ต.นาคำไฮ อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู ห่างจากศาลากลางจังหวัด ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๐ ไปทางจังหวัดเลย เปิดสอนระดับปริญญาตรี ๔ สาขา และระดับปริญญาโท ๓ สาขาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ - ปัจจุบัน

๑.๓.๑.๒ สาธารณสุข

ตารางที่ ๑๐ จำนวนสถานพยาบาลแผนปัจจุบันที่ไม่มีเตียงรับผู้ป่วยไว้ค้างคืนและสถานบริการเอกชน

ประเภทสถานพยาบาล	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๖
สถานอนามัยโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	๘๓	๘๓	๘๓	๘๓	๘๓
ศูนย์สุขภาพชุมชน เขตเมือง	๑	๑	๑	๑	๑
ศูนย์สุขภาพชุมชน (PCU) ในโรงพยาบาล	๕	๕	๕	๕	๕
คลินิกหมอครอบครัว	๕	๗	๗	๗	๗
คลินิกเวชกรรม	๓๕	๓๕	๓๒	๕๑	๕๓
สหคลินิก	๒	๑	-	-	-
คลินิกทันตกรรม ชั้น ๑,๒	๗	๗	๗	๘	๑๐
สถานพยาบาลผดุงครรภ์ ชั้น ๑,๒	๖๖	๖๕	๖๖	๖๖	๖๗

ที่มา : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเภสัชสาธารณสุข สสจ.หนองบัวลำภู

ข้อมูล ณ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

๑.๓.๒ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีที่สำคัญ

๑.๓.๒.๑ ขนบธรรมเนียม จังหวัดหนองบัวลำภูมีวัด ๔๑๗ แห่ง โบสถ์คริสต์ ๑๐ แห่ง มัสยิด ๒ แห่ง มีขนบธรรมเนียมความเป็นอยู่อย่างชาวอีสานทั่วไป แบบเรียบง่ายส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๙.๘๘ ของประชากรทั้งหมด ส่วนที่นับถือศาสนาอื่นมีบ้างเล็กน้อยได้แก่ ศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๐.๐๙ และ อิสลามร้อยละ ๐.๐๓

๑.๓.๒.๒ ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดหนองบัวลำภูมีศิลปหัตถกรรมและวัฒนธรรมการเล่นพื้นเมือง เช่น การทอผ้าไหม ผ้าฝ้าย หมี่ขิด ซึ่งทอกันมาตั้งแต่โบราณ โดยทอเป็นผ้าขิด หมอน ผ้าตัดเสื่อตัด กระโปรง กลองทึชชู และของใช้อื่นๆ การทำเครื่องปั้นดินเผา ปั้นรูปแบบต่างๆ และทำลวดลายเป็นเครื่องใช้เครื่องประดับตกแต่งอาคารสถานที่ โอง่นน้ำกาน้ำ หม้อดิน เต้าไฟ กระถางดอกไม้ แจกัน เป็นต้น

- เครื่องจักรสาน โดยใช้วัตถุดิบจากไม้ไผ่และเอาไปย้อมสี ทำเป็นกระติบข้าว พัด ตะกร้าของใช้ประจำครัวเรือน เป็นต้น

- วัฒนธรรมการเล่นพื้นเมืองต่างๆ เช่น โปงลาง ประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทแคน ซอ พิณ โปงลาง ฉิ่ง ฉาบ กลอง โหวดและการรำคองก้า ซึ่งเป็นการร่ายรำตามจังหวะเสียงกลองและเสียงเพลงเครื่องดนตรีที่เล่นมีกลอง ๒ หน้า จะนิยมเล่นในเวลากลางคืน

๑.๓.๒.๓ ประเพณีที่สำคัญ จังหวัดหนองบัวลำภูมีประเพณีที่สำคัญต่างๆ เช่น

๑.๓.๒.๓.๑ งานสักการะสมเด็จพระนเรศวรมหาราช - กาชาดหนองบัวลำภูเป็นงานประจำปีของจังหวัดหนองบัวลำภู จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๘-๒๗ มกราคมของทุกปี มีระยะเวลา ๑๐ วัน กิจกรรมที่สำคัญ พิธีบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในวันที่ ๑๘ มกราคมมีขบวนแห่ทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น การฟ้อนรำ แสดงการละเล่นแบบสมัยก่อน การออกร้านค้าของอำเภอต่างๆ และกิจกรรมงานกาชาดต่างๆ และการประกวดธิดากาชาดประจำปี

๑.๓.๒.๓.๒ งานขึ้นเขาไหว้พระถ้าเอราวัณเป็นงานประจำปีของชาวอำเภอนาวัง จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๑๒ -๑๔ เมษายนของทุกปี กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การทำบุญตักบาตร พิธีรดน้ำดำหัว การประกวดร้องเพลง การประกวดนางสงกรานต์ (เทพีนางผมหอม) และการประกวดผลิตผลทางการเกษตร

๑.๓.๒.๓.๓ งานประเพณีสงกรานต์ เป็นงานประเพณีท้องถิ่นของจังหวัด จัดขึ้นในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี กิจกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การทำบุญตักบาตร การประกวดความสวยงามของรถขบวนแห่และนางสงกรานต์ การฟ้อนรำตามจังหวะดนตรีแบบอีสาน การสรงน้ำพระ การรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ผู้สูงอายุ และการเล่นสาดน้ำผู้คนทั่วไป

๑.๓.๒.๓.๔ งานบุญบั้งไฟเป็นงานประเพณีท้องถิ่นของจังหวัด มีการประกวดรถขบวนแห่บั้งไฟซึ่งประดับตกแต่งอย่างสวยงาม การแข่งขันจุดบั้งไฟจะจัดขึ้นภายในเดือน ๖ หรือเดือนพฤษภาคมของทุกปี

๑.๓.๒.๓.๕ งานประเพณีลอยกระทงเป็นงานประจำปีท้องถิ่นที่ยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องมาแต่โบราณ จัดขึ้นในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ หรือวันเพ็ญเดือนสิบสองของทุกปี มีกิจกรรมที่สำคัญ เช่น การประกวดขบวนแห่กระทงและนางนพมาศ การจัดทำกระทงตกแต่งด้วยวัสดุต่างๆและประดับด้วยไฟแสงสีโชรกลางน้ำ มีการเปิดเพลงลอยกระทงเพิ่มบรรยากาศในช่วงงาน การจุดพุดอกไม้ไฟและการจุดดอกไม้ไฟลอยขึ้นสู่ท้องฟ้า การลอยกระทงและอธิษฐานขอสิ่งที่ตนปรารถนา ลอยเพื่อการสะเดาะเคราะห์หรือลอยเพื่อขอขมาน้ำที่มนุษย์ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในน้ำตามความเชื่อของแต่ละคน

๑.๓.๒.๓.๖ งานสัปดาห์เที่ยวพิพิธภัณฑสถานโพสซิลไดโนเสาร์และหอยหิน ๑๕๐ ล้านปี หรืองานเที่ยวหอยหินกินลำไยไหว้หลวงปู่ขาวจัดเป็นประจำทุกปีเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระจายรายได้มาสู่ท้องถิ่น จัดขึ้นที่บริเวณลานค้าชุมชนบ้านห้วยเตือ และพิพิธภัณฑสถานโพสซิลและหอยหิน ๑๕๐ ล้านปี ตำบลโนนทัน อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีกิจกรรมที่น่าสนใจคือ การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ตลาดนัดจำหน่ายผลไม้ เช่น ลำไย ขนุน การจัดจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก การเที่ยวชมอุทยานหอยหิน ๑๕๐ ล้านปี และการประกวดอาหาร

๑.๔ ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

๑.๔.๑ การคมนาคมขนส่ง

การเดินทางมายังจังหวัดหนองบัวลำภูมาได้หลายเส้นทางไม่ว่าจะเป็นรถยนต์ส่วนตัวจากกรุงเทพฯ มาตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๐ รวมระยะทาง ๖๐๘ กิโลเมตร หรือเครื่องบิน โดยใช้เส้นทางบิน กรุงเทพฯ – อุดรธานีแล้วต่อรถโดยสารเข้าหนองบัวลำภูและยังสามารถเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทางและรถไฟ ได้เช่นเดียวกัน

๑.๔.๒ ไฟฟ้า

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลของประเภทผู้ใช้ไฟฟ้า

ประเภทผู้ใช้	ปี ๒๕๖๒	ปี ๒๕๖๓	ปี ๒๕๖๔	ปี ๒๕๖๕	ปี ๒๕๖๖
จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า (ราย)	๑๔๓,๘๗๓	๑๔๘,๒๐๑	๑๕๑,๔๔๕	๑๕๒,๙๕๒	๑๕๓,๐๐๗
พลังงานไฟฟ้าที่จำหน่ายและใช้(กิโลวัตต์-ชั่วโมง)	๓๑๒,๙๗๙,๙๙๖.๓๘	๓๒๖,๗๑๘,๙๑๗.๙๒	๓๑๙,๖๘๙,๒๐๓.๓๙	๓๔๐,๑๖๓,๐๖๖.๓๔	๓๕๖,๖๐๓,๓๒๔.๓๑
๑.บ้านอยู่อาศัย	๑๕๘,๑๖๗,๒๐๑.๑๒	๑๗๐,๙๙๓,๓๐๖.๐๙	๑๖๘,๖๗๒,๒๙๖.๒๗	๑๗๘,๐๔๖,๒๓๒.๔๕	๓๗,๕๘๘,๘๔๑.๗๖
๒. กิจการขนาดเล็ก	๖๒,๒๙๐,๓๒๕.๑๒	๖๓,๕๑๓,๗๗๕.๐๓	๖๐,๙๑๔,๗๕๙.๙๐	๖๕,๘๔๘,๘๙๔.๕๗	๑๕,๐๔๔,๕๓๔.๕๕
๓. กิจการขนาดกลาง	๖๔,๕๓๑,๓๗๖.๒๑	๖๓๒,๓๒๕,๕๙๙.๕๗	๕๖,๐๕๑,๒๘๙.๔๘	๖๑,๔๔๔,๐๕๙.๗๓	๑๔,๒๙๒,๘๕๙.๕๖
๔. กิจการขนาดใหญ่	๑๙,๓๘๐,๔๓๙.๕๘	๒๒,๒๑๙,๐๕๔.๖๗	๒๕,๕๘๔,๕๒๔.๗๒	๒๖,๙๒๑,๐๕๐.๗๙	๕,๕๙๗,๕๔๘.๖๖
๕. อื่นๆ	๘,๖๑๐,๖๕๔.๓๕	๖,๗๖๐,๒๒๒.๐๕๐	๘,๔๖๖,๓๒๓.๐๒	๗,๙๐๒,๒๘๒.๘๐	๓,๐๗๙,๕๓๙.๗๘

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ข้อมูล ณ ม.ค. - มี.ค. ๒๕๖๖

๑.๔.๓ ข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๓.๑ ประปา สถิติผู้ใช้น้ำ ปริมาณการผลิต และการจำหน่าย ของการประปาสวนภูมิภาค จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลของประเภทผู้ใช้น้ำ

รายการ	ปี ๒๕๖๓ (๒๐๒๐)	ปี ๒๕๖๔ (๒๐๒๑)	ปี ๒๕๖๕ (๒๐๒๒)
ผู้ใช้น้ำ (ราย)	๑๑,๕๔๖	๑๑,๙๒๓	๑๒,๓๗๗
ปริมาณน้ำผลิตจริง (ลูกบาศก์เมตร)	๔,๑๔๖,๗๑๙	๓,๔๙๘,๙๘๗	๓,๖๖๐,๔๔๕
ปริมาณน้ำขาย (ลูกบาศก์เมตร)	๒,๖๗๑,๔๒๗	๒,๖๘๖,๔๒๐	๒,๘๑๕,๑๘๘

ที่มา : การประปาสวนภูมิภาค ข้อมูล ณ วันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๖

๑.๕ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจของจังหวัด

๑.๕.๑ สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดหนองบัวลำภู ปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ขยายตัวร้อยละ ๖.๙๗ จากที่หดตัวร้อยละ -๒.๐๔ ในปี ๒๕๖๓ และผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัวต่อคนต่อปี (GPP per capita) อยู่ที่ ๖๓,๕๖๘ บาท เพิ่มขึ้นจาก ๕๙,๑๘๖ บาท ในปีก่อน ในปี ๒๕๖๔ เป็นลำดับที่ ๗๖ ของประเทศ และโครงสร้างมูลค่า ณ ราคาประจำปี มีมูลค่า ๓๐,๐๓๔ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ซึ่งมีมูลค่า ๒๘,๐๗๖ ล้านบาท

โดยโครงสร้างการผลิตของจังหวัดหนองบัวลำภู ณ ราคาประจำปี ประกอบด้วย

- (๑) ภาคเกษตรกรรม มูลค่า ๖,๓๕๑ ล้านบาท (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๑)
- (๒) ภาคอุตสาหกรรม มูลค่า ๖,๕๙๕ ล้านบาท (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒๒)
- (๓) ภาคบริการ มูลค่า ๑๗,๐๘๘ ล้านบาท (คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๕๗)

ตารางที่ ๑๓ แสดงมูลค่าและอัตรายายตัวที่แท้จริงของ GPP จังหวัดหนองบัวลำภู

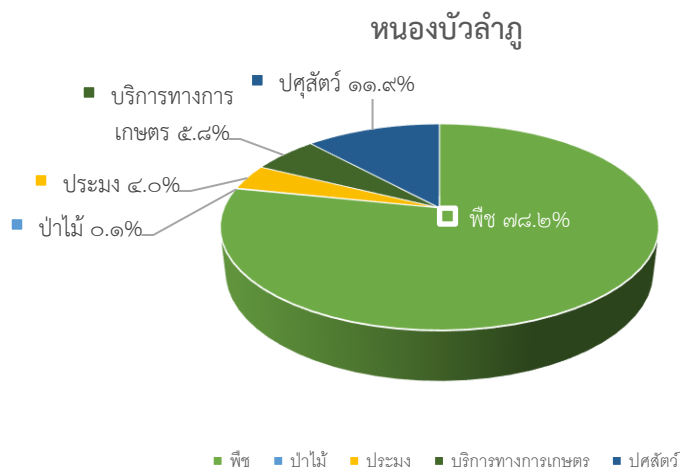
ผลิตภัณฑ์มวลรวม หนองบัวลำภู (GPP)	มูลค่า ณ ราคาประจำปี (ล้านบาท)	อัตรายายตัวที่ แท้จริง (ร้อยละ)	รายได้ต่อหัว/คน/ปี (บาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง รายได้ต่อหัว (ร้อยละ)
พ.ศ. ๒๕๖๔p	๓๐,๐๓๔	๖.๙๗	๖๓,๕๖๘	๗.๔๐
พ.ศ. ๒๕๖๓f	๒๘,๐๗๖	-๒.๐๔	๕๙,๑๘๖	-๑.๖๖
พ.ศ. ๒๕๖๒	๒๘,๖๖๒	-๑.๔๙	๖๐,๑๘๕	-๑.๑๒
พ.ศ. ๒๕๖๑	๒๙,๐๙๗	๔.๓๔	๖๐,๘๖๗	๔.๗๓
พ.ศ. ๒๕๖๐	๒๗,๘๘๖	๓.๒๙	๕๘,๑๒๐	๖.๖๔

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ภาพรวมภาวะเศรษฐกิจจังหวัดหนองบัวลำภู

โครงสร้างการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภู ในปี ๒๕๖๕ ได้แก่ สาขาพืช ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ ๗๘.๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ภาคเกษตร หรือ GPP ภาคเกษตร รองลงมา คือ สาขาปศุสัตว์ สาขาบริการทางการเกษตร สาขาประมง และสาขาป่าไม้ คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙ ๕.๘ ๔.๐ และ ๐.๑ ตามลำดับ

สัดส่วนผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคเกษตรปี ๒๕๖๕ จังหวัด

ภาพที่ ๒๗ แสดงโครงสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ภาคเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๓

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตภาคเกษตร

● สถานการณ์น้ำ

- ปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำสำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๕ ณ วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ มีปริมาณเท่ากับ ๑๙.๓๒ ล้านลูกบาศก์เมตร เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีปริมาณ ๑๘.๒๘ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕.๗ (ที่มา : กรมชลประทาน)
- ปริมาณน้ำฝนในจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๕ มีปริมาณ ๙๕๙.๘๔ มิลลิเมตร ลดลงจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีปริมาณ ๑,๒๗๒.๑๐ มิลลิเมตร หรือลดลงร้อยละ ๒๔.๕ ส่วนจำนวนวันฝนตก มีจำนวน ๑๑๕ วัน ลดลงจากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ ๑๒๑ วัน หรือลดลงร้อยละ ๕.๐ (ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา)

- **สถานการณ์ภัยธรรมชาติ และโรคแมลง ศัตรูพืชระบาด**

- การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ส่งผลให้อุณหภูมิโลกเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน ฝนทิ้งช่วง และความรุนแรงของการเกิดพายุ ฝนที่ตกหนักมากทำให้เกิดอุทกภัย

- สถานการณ์การระบาดของโรคเพิร์ส (Porcine Reproductive and Respiratory Syndrome : PRRS) ที่ระบาดในสุกร ส่งผลให้ปริมาณการผลิตสุกรในภาพรวมลดลง

- **ราคาน้ำมัน**

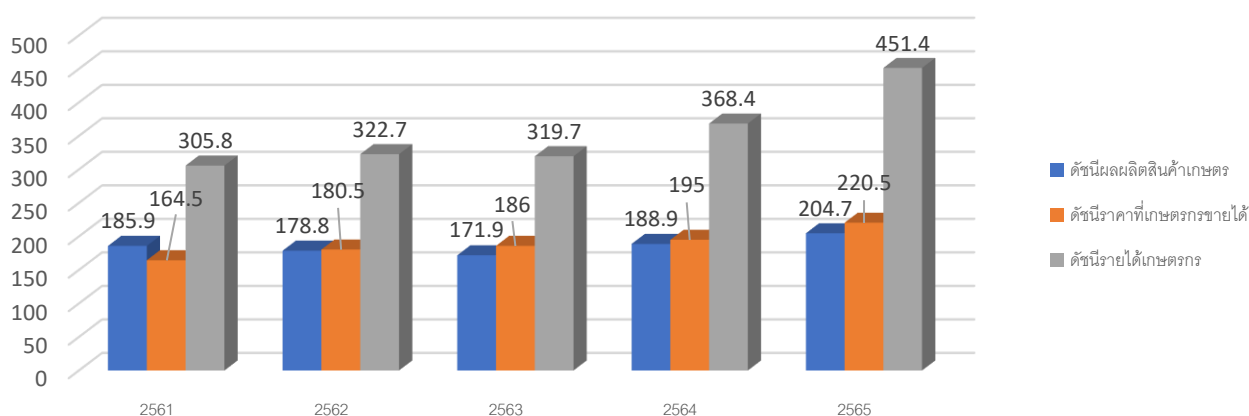
ปี ๒๕๖๕ ราคาน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ๙๑ ของจังหวัดหนองบัวลำภู เฉลี่ยอยู่ที่ ๓๗.๙๙ บาทต่อลิตร เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๑.๘ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ ๒๘.๘๒ บาทต่อลิตร ขณะที่ราคาน้ำมันดีเซล B๗ เฉลี่ยอยู่ที่ ๓๓.๒๑ บาทต่อลิตร เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖.๒ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ ๒๘.๕๘ บาทต่อลิตร เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนในการขนส่งและการบริการทางการเกษตรเพิ่มขึ้นด้วย

- **เครื่องชี้ทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร จังหวัดหนองบัวลำภู**

- **ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร** ในปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ระดับ ๒๐๔.๗ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๘.๔ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๑๘๘.๙ ส่วนดัชนีราคาที่ได้เกษตรกรขายได้ อยู่ที่ระดับ ๒๒๐.๕ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๑ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๑๙๕.๐ ส่งผลให้ดัชนีรายได้เกษตรกรอยู่ที่ระดับ ๔๕๑.๔ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๒.๕ จากปีที่ผ่านมา

- **ดัชนีผลผลิตสาขาพืช** ในปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ระดับ ๒๓๐.๙ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๙.๕ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๒๑๐.๘ ส่วนดัชนีราคาสินค้าพืชที่เกษตรกรขายได้ อยู่ที่ระดับ ๒๓๔.๙ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๓.๘ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๒๐๖.๕ ส่งผลให้ดัชนีรายได้เกษตรกรสาขาพืชอยู่ที่ระดับ ๕๔๒.๔ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๔.๖ จากปีที่ผ่านมา

ดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร ดัชนีราคาที่ได้เกษตรกรขายได้ และดัชนีรายได้เกษตรกร

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๓

- **ดัชนีผลผลิตสาขาปศุสัตว์** ในปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ระดับ ๑๗๙.๖ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๕ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๑๗๕.๓ ขณะที่ดัชนีราคาสินค้าปศุสัตว์ที่เกษตรกรขายได้ อยู่ที่ระดับ ๑๙๒.๒ เพิ่มขึ้นร้อยละ

๑๔.๑ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๑๖๘.๔ ส่งผลให้ดัชนีรายได้เกษตรกรสาขาปศุสัตว์อยู่ที่ระดับ ๓๔๕.๒ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๖.๙ จากปีที่ผ่านมา

- **ดัชนีผลผลิตสาขาประมง** ในปี ๒๕๖๕ อยู่ที่ระดับ ๔๓.๔ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๔.๓ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๔๑.๖ ส่วนดัชนีราคาสินค้าประมงที่เกษตรกรขายได้อยู่ที่ระดับ ๑๗๘.๑ ลดลงร้อยละ ๐.๔ จากปีที่ผ่านมา ซึ่งอยู่ที่ระดับ ๑๗๘.๙ ส่งผลให้ดัชนีรายได้เกษตรกรสาขาประมงอยู่ที่ระดับ ๗๗.๓ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๙ จากปีที่ผ่านมา

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตร ปี ๒๕๖๕

ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๕ ขยายตัวร้อยละ ๗.๓ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตภาคเกษตรดังกล่าวข้างต้น อาทิ สภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตรมากขึ้น มีปริมาณน้ำเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก ประกอบกับภาครัฐมีการดำเนินนโยบายด้านการเกษตรที่ต่อเนื่อง โดยสาขาขยายตัว ประกอบด้วย สาขาพืช สาขาปศุสัตว์ สาขาประมง สาขาบริการทางการเกษตร ส่วนสาขาป่าไม้หดตัว รายละเอียดในแต่ละสาขามี ดังนี้

สาขาพืช ในปี ๒๕๖๕ ขยายตัวร้อยละ ๗.๘ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยผลผลิตพืชที่เพิ่มขึ้น ได้แก่ อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ในขณะที่ผลผลิตพืชที่ลดลง ได้แก่ ข้าวนาปรัง ข้าวเหนียวนาปี ข้าวเจ้านาปี และยางพารา

สาขาปศุสัตว์ ปี ๒๕๖๕ ขยายตัวร้อยละ ๐.๓ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากราคาอยู่ในเกณฑ์ดี ผู้เลี้ยงกระบือ สุกร ไก่พันธุ์พื้นเมือง และโคเนื้อ มีการปรับระบบการเลี้ยงเข้าสู่ระบบมาตรฐานฟาร์มและการเฝ้าระวังควบคุมโรคระบาดสัตว์เป็นอย่างดี ประกอบกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ให้ความช่วยเหลือดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำอย่างทั่วถึงทำให้ระบบการผลิตปศุสัตว์มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สาขาประมง ปี ๒๕๖๕ ขยายตัวร้อยละ ๒.๗ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากปริมาณน้ำฝน ปริมาณน้ำในเขื่อน และน้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติเพียงพอ รวมถึงสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย ส่งผลให้ผลผลิตปลานิลในกระชัง ปลาอุกเพิ่มขึ้น และเกษตรกรสามารถจับสัตว์น้ำธรรมชาติได้เพิ่มขึ้น

สาขาบริการทางการเกษตร ปี ๒๕๖๕ ขยายตัวร้อยละ ๐.๔ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาเนื่องจากเกษตรกรเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่เก็บเกี่ยว อาทิเช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงาน ส่งผลให้การจ้างบริการทางการเกษตรเตรียมดินและเก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น

สาขาป่าไม้ ปี ๒๕๖๕ หดตัวร้อยละ ๑.๓ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา เนื่องจากอายุไม้ยูคาลิปตัสไม่ถึงรอบตัดฟัน ส่งผลให้การผลิตไม้ยูคาลิปตัสลดลง

๑.๖ ข้อมูลด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านสังคม การท่องเที่ยว แรงงาน วัฒนธรรม

๑.๖.๑ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด จังหวัดหนองบัวลำภูมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความสวยงามทางธรรมชาติประวัติศาสตร์โบราณคดีศาสนสถานและศิลปหัตถกรรมที่สำคัญของจังหวัดคือ

๑.๖.๑.๑ ศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชสร้างเป็นอนุสรณ์ครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงประชวรและประทับอยู่บริเวณที่เป็นที่ตั้งอำเภอเมืองหนองบัวลำภูระหว่างยกทัพไปตีกรุงศรีสัตนาคนหุตเมื่อปีพ.ศ. ๒๑๑ เป็นศาลรูปเรือนไทยมีพระรูปปั้นของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชตั้งประดิษฐานอยู่ในท่า

ประทับยืนพระหัตถ์ซ้ายถือพระแสงดาบ ตั้งอยู่บริเวณสวนสาธารณะหนองบัวหน้าว่าการอำเภอเมืองหนองบัวลำภูมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “สนามนเรศวร”

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พ.ศ.๒๑๑๒ สมเด็จพระนเรศวรได้ร่วมเสด็จไปในกองทัพพระราชบิดา สมเด็จพระมหาธรรมราชา สมทบกับกองทัพพม่าไปตีเมืองเวียงจันทน์ ได้ยกทัพมาถึงหนองบัวลำภูเมืองหน้าด่านทางใต้ของเวียงจันทน์ากกองทัพพักแรมที่หนองบัวลำภูเนื่องจากมีทัศนียภาพที่สวยงามมีดอกบัวหลวงขึ้นเต็มที่หนองน้ำสวยงามมากและหนองน้ำมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การตั้งพักแรม

การที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ได้เคยเสด็จมาประทับแรมที่เมืองหนองบัวลำภูนั้นให้ชื่อเมืองหนองบัวลำภู ได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทยเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติวีรภักดิ์ไทย พระยาอุดรธานีศรีโขมสาครเขต(จิตจิตตยโสธร) อดีตเจ้าเมืองอุดรธานีได้ร่วมใจกับชาวหนองบัวลำภูสร้างศาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราชไว้ณด้านตะวันออกริมฝั่งหนองบัวลำภูและสร้างรูปเหมือนสมเด็จพระนเรศวรมหาราชประทับยืนพระหัตถ์ซ้ายทรงพระแสงดาบ ออกแบบโดยช่างกรมศิลปากร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดพระบรมราชานุสาวรีย์แห่งนี้เมื่อวันที่ ๒๕มกราคม๒๕๑๑หลังจากนั้นทุกๆปี ชาวจังหวัดหนองบัวลำภูจะจัดงานพระราชพิธีบวงสรวงดวงพระวิญญาณสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเพื่อน้อมรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน เรียกว่า “งานบวงสรวงสมเด็จพระนเรศวรมหาราช”

๑.๖.๑.๒ วัดถ้ำกลองเพลอยู่ในเขตอำเภอเมืองหนองบัวลำภูบนทางหลวงหมายเลข๒๑๐ เส้นทางหนองบัวลำภู – อุดรธานีและจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทศาสนสถานเป็นวัดป่าที่มีชื่อเสียงของจังหวัด มีถ้ำซึ่งมีกลองโบราณสองหน้าซึ่งเป็นพระพุทธรูปปางลีลาจำหลักในก้อนหินเคยเป็นสถานที่วิปัสสนากรรมฐานของพระอาจารย์หลวงปู่ขาวอนาลโยพระวิปัสสนาสายพระอาจารย์หลวงปู่มั่นภูริทัตตะเถระหลวงปู่ขาวได้จำพรรษาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๑ กระทั่งมรณภาพในปีพ.ศ. ๒๕๒๖ปัจจุบันได้สร้างพิพิธภัณฑสถานรวบรวมเครื่องอัฐบริขารและรูปปั้นหุ่นขี้ผึ้งของหลวงปู่ขาวไว้เป็นที่ระลึกและสักการบูชาของศาสนิกชนบริเวณวัดมีความสวยงามสอดคล้องกับธรรมชาติแม้หลวงปู่ขาว อนาลโย ได้มรณภาพไปแล้วนับสิบปียังมีผู้เดินทางไปกราบไหว้บูชาวัตถุมงคลและอนุสรณ์สถานแทนหลวงปู่ขาวมิได้ขาด

๑.๖.๑.๓ ถ้ำเอนาวันเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่โดดเด่นของพื้นที่อำเภอนาวัง ห่างจากเขตว่าการอำเภอ ๒ กิโลเมตร ตามเส้นทางหนองบัวลำภู-เลยหรือเส้นทางหลวงหมายเลข ๒๐๑ เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวตั้งอยู่บนภูเขา มีบันไดปูนซีเมนต์ วกลงไปตามความชันของเขาย่างมีศิลปะจำนวน ๖๑๙ ขั้นปากถ้ำมีพระพุทธรูปองค์ใหญ่มีนามว่า “พระพุทธรูปศรีมหาโมคคัลโล” ลักษณะทั่วไปภายในถ้ำมีความสวยงาม โดยเฉพาะบริเวณถ้ำ มีขนาดใหญ่โตเหมือนท้องพระโรงใหญ่มีหินงอกหินย้อยรูปร่างแปลกๆ สวยงามทางด้านหลังของถ้ำมีช่องทะลุเพดานกว้างประมาณ ๓ เมตรเศษ

๑.๖.๑.๔ อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติตั้งอยู่ในเขตอำเภอนโนนสัง เหนืออ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ติดกับจังหวัดขอนแก่น การเดินทางไปอุทยานฯ จากอำเภอเมืองหนองบัวลำภู ใช้เส้นทางหมายเลข ๒๑๔๖ ไปทางอำเภอนโนนสังแต่แทนที่จะเข้าตัวอำเภอให้เลี้ยวซ้ายแยกไปตามทางแยกบ้านโสกจานอีก ๑๔ กิโลเมตรก็จะถึงที่ทำการอุทยานฯ มีบ้านพักทางกรมอุทยานฯ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวศึกษาธรรมชาติและประวัติศาสตร์

จัดเป็นแหล่งศึกษาโบราณคดีที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะที่ภูเก้านี้มีร่องรอยของภาพแกะสลักและลายเขียนสีบนผนังที่มีอายุเก่า นับพันปีสมัยก่อนประวัติศาสตร์อยู่บริเวณถ้ำมีถ้ำอาจารย์สมถ้ำพาลาไฮและถ้ำเสือตกส่วนความงามทางธรรมชาตินั้นคือความงดงามของแผ่นฟ้าบริเวณ

อ่างเก็บน้ำเขื่อนอุบลรัตน์ซึ่งอุดมสมบูรณ์ไปด้วยปลามากมายหลายพันธุ์ สำหรับภูเข้านั้นจะมีภูเขาซ้อนกันถึง ๘ ลูกคือ ภูผางูพุ่ม ภูหนาค้อ ภูเมย ภูค้อ ภูชัน ภูเปราะ ภูทอก และภูวัด

๑.๖.๑.๕ ภูหินลาดช่อฟ้า เป็นอาณาบริเวณของป่าดิบและลานหินกว้างใหญ่ที่ยังอุดมสมบูรณ์ ตั้งอยู่ที่เทือกเขาภูพานคำ บ้านภูพานคำในเขตตำบลโนนทันอำเภอเมืองหนองบัวลำภู มีความงดงามของพันธุ์ไม้ ป่าชนิดต่างๆ ก้อนหินขนาดใหญ่รูปลักษณะแปลกตาเป็นร่องคล้ายถูกน้ำเซาะกัดกร่อนมาเป็นเวลานานจนก่อให้เกิดโขดหินรูปร่างคล้ายช่อฟ้า และโพรงถ้ำ สามารถเดินชมดอกไม้ป่าที่เกาะเกี่ยวก้นของหินได้ สามารถมองเห็นทัศนียภาพของตัวจังหวัดหนองบัวลำภูและเขื่อนห้วยหลวงจังหวัดอุดรธานีได้อย่างชัดเจนเคยเป็นสถานที่พำนักและศูนย์บัญชาการของนิสิตนักศึกษาและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในการต่อสู้ทางการเมืองเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๙ ในอดีตที่ผ่านมา และมีประวัติเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ในการต่อสู้และดำรงชีวิตของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ที่น่าสนใจและมีประวัติเกี่ยวกับหีบต่างๆ ประกอบด้วยหีบบันเทิง หีบสามสิบสองอ่าง หีบถ้ำใหญ่ หีบกกบก หีบสูง หีบโรงแรม หีบวิวัฒน์ หีบพยาบาล หีบข้าบกลฯ และยังมีสถานที่น่าสนใจอีกหลายแห่งคือลานตาหมาก อีตข่านกยุง ลานกลางภูหินลาดช่อฟ้า ถ้ำเวทีและถ้ำวิฑูรย์เอกสาร

๑.๖.๑.๖ สู่สานหอย ๑๕๐ ล้านปี (แหล่งหอยหินโบราณ) ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเตือ ตำบลโนนทัน อำเภอเมืองหนองบัวลำภู การเดินทางใช้เส้นทางหลวงหมายเลข ๒๑๐ ห่างจากตัวจังหวัดหนองบัวลำภู ประมาณ ๑๐ กิโลเมตรบริเวณดังกล่าวสันนิษฐานว่าอาจเคยเป็นทะเลแต่เมื่อสภาวะโลกมีการเปลี่ยนแปลง ยุบหดตัวทำให้เกิดกลายเป็นพื้นที่สูง ได้มีการขุดพบ ซากฟอสซิลของไดโนเสาร์ประเภทไซโรพอด (Sauropod) เช่น กระดุกแผ่นอกกระดูกสะโพกและอื่นๆ สภาพเป็นภูเขามีน้ำผาสูงประมาณ ๕๐ เมตร พบซากฟอสซิลไดโนเสาร์ และหอยหินดึกดำบรรพ์ยุค “จูราสสิกตอนปลาย” อายุประมาณ ๑๔๕ – ๑๕๗ ล้านปีลักษณะเป็นรูปหอยเด่นชัด อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์จำนวนมากมีทั้งตัวเล็กตัวใหญ่บางตัวมีน้ำหนักราวประมาณครึ่งกิโลกรัม นับว่ามีคุณค่าทางธรณีวิทยาอย่างมาก สู่สานหอยทั่วโลกมีอยู่ ๓ แห่ง คือ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และประเทศไทย สำหรับประเทศไทยนั้น พบสู่สานหอยที่ชายฝั่งทะเลคือ สู่สานหอยแหลมโพธิ์ จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นที่เดียวในโลกที่พบบริเวณชายฝั่ง ส่วนที่พบบนแผ่นดินคือ สู่สานหอยแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และสู่สานหอย ๑๕๐ ล้านปี จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งปัจจุบันได้รับการดูแลโดยองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) โนนทันอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู

๑.๖.๑.๗ แหล่งโบราณคดีบ้านกุดกวาส้อยและกุดคอเมย ตั้งอยู่ที่ตำบลกุดตุ้มอำเภอโนนสัง เดินทางตามทางหลวงหมายเลข ๒๑๔๖ ระยะทางประมาณ ๓๖ กิโลเมตรถึงบ้านหนองแวงแล้วเลี้ยวซ้ายมือประมาณ ๕ กิโลเมตรและจากบ้านหนองแวง เลี้ยวขวามือไปประมาณ ๗ กิโลเมตรตามลำดับเป็นแหล่งโบราณคดี ค้นพบสิ่งของเครื่องใช้โบราณวัตถุศิลปวัตถุซึ่งคล้ายคลึงกับหลักฐานโบราณคดีในยุควัฒนธรรมบ้านเชียงหลักฐานขุดพบได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์และเศษภาชนะดินเผาที่มีลักษณะสมบูรณ์เต็มใบ ขนาดเล็ก-กลาง ค่อนข้างเล็กสีดำหรือน้ำตาลเข้ม -ดำ สีส้มหรือน้ำตาล -แดง มีการตกแต่งผิวภายนอกด้วยเทคนิคการทาบเชือก และเทคนิคการขูดขีดเป็นลายริ้วทาบในแนวทแยงมีอายุประมาณ ๒,๕๐๐ ปี

๑.๖.๑.๘ วัดถ้ำสุวรรณคูหา ตั้งอยู่ที่วัดถ้ำสุวรรณคูหาบ้านคูหาพัฒนาหมู่ที่ ๗ ตำบลนาดี อำเภอสุวรรณคูหา สามารถเดินทางโดยรถยนต์ตามถนนสายหนองบัวลำภู-เลย ถึงแยกบ้านนาคำไฮ ให้เลี้ยวขวาไปยังที่ว่าการอ.สุวรรณคูหา แล้วเดินทางต่อไปอีกประมาณ ๕ กิโลเมตรจึงถึงวัดถ้ำสุวรรณคูหาภายในถ้ำมีโบราณวัตถุ และพระพุทธรูปปางนั่งสมาธิปูนปั้น สร้างในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชแห่งเมืองเวียงจันทน์ประดิษฐานอยู่ภายในถ้ำและมีถ้ำซึ่งยังไม่ได้สำรวจอีกมากมายมีโบราณสถานวัตถุที่ล้ำค่าเช่นหลักศิลาจารึก ทำจากหินทรายคล้ายในสมามพระนามพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชและหลักศิลาจารึกพระนามพระยาสรเทพเจ้า

๑.๖.๑.๙ สิมไม้ (โบสถ์ไม้) วัดเจริญทรงธรรมตั้งอยู่ที่วัดเจริญทรงธรรมบ้านดอนปอดตำบลหนองบัวใต้ อำเภอกศิรบุญเรือง เป็นสิมที่สร้างด้วยไม้ ผนังตีฝาไม้กระดาน ฐานของอุโบสถก่อด้วยอิฐฉาบปูนมีเสาไม้แกนจำนวน ๑๒ ต้นหลังคาทรงสูงโปร่งใช้ศิลปะการแกะสลักไม้ทั้งบนหลังคาสิมไม้แห่งนี้สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๔๙๒ โบสถ์มีขนาดกว้าง ๑๐ เมตร ยาว ๒๐ เมตร ปัจจุบันขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแล้วซึ่งกรมศิลปากรเข้ามาดูแลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘

๑.๖.๑.๑๐ หมู่บ้านหัตถกรรมเครื่องปั้นดินเผาบ้านโค้งสวรรค์ตำบลโนนทัน อำเภอมืองหนองบัวลำภู ริมทางหลวงหมายเลข ๒๑๐ ห่างจาก จังหวัดอุดรธานี ๓๐ กิโลเมตรและอยู่ห่างจาก จังหวัดหนองบัวลำภู ๑๘ กิโลเมตร เกิดจากการย้ายถิ่นฐานของชาวโคราช ได้นำพาวัฒนธรรมการปั้นหม้อมาเผยแพร่เดิมที่เป็นพื้นที่ป่าสภาพที่อยู่อาศัยเป็นพื้นที่ของกรมทางหลวงและมีหนองน้ำสาธารณะที่มีดินเหนียวเหมาะแก่การปั้นหม้อ บ้านโค้งสวรรค์มีพื้นที่ประมาณ ๒,๑๗๐ ไร่การปั้นหม้อของชาวบ้านจะเป็นงานหัตถกรรมที่ใช้มือและความชำนาญในการทำเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะในท้องที่เครื่องปั้นดินเผาที่สำคัญคือแจกันอ่างน้ำหม้อดินหรือหม้อแกงอ่อม ฯลฯ ปัจจุบันชาวบ้านโค้งสวรรค์ ยังวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาตามริมทางหลวงหมายเลข ๒๑๐

๑.๖.๑.๑๑ ปโมทิตะเจติย พิพิธภัณฑ์หลวงปู่หลอด ปโมทิตะตั้งอยู่ที่วัดป่าศรีสว่าง ต.บ้านขาม อ.เมืองหนองบัวลำภู เป็นเจติย๓ชั้น ประกอบด้วย ชั้นที่ ๑ ศาลาปฏิบัติธรรมชั้นที่ ๒ อาคารพิพิธภัณฑ์หลวงปู่หลอดปโมทิตะชั้นที่ ๓ ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุปัจจุบันมีการสอนวิปัสสนาปีละ ๑ ครั้ง และเปิดให้ผู้คนเข้าชมทุกวัน เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. สำหรับพระบรมสารีริกธาตุเปิดให้สาธุชนเข้าสักการะเฉพาะวันสำคัญทางพุทธศาสนา

๑.๖.๑.๑๒ ภูพานน้อยเทือกเขาภูพานน้อย ตั้งอยู่ที่ ต.หนองบัวลำภู บริเวณบ้านภูพานทอง อ.เมืองหนองบัวลำภู เป็นเทือกเขาที่ทอดตัวจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับภูผอยลุม เป็นป่าธรรมชาติที่มีสภาพสมบูรณ์ เนื้อที่ประมาณ ๒๐,๐๐๐ ไร่ ประกอบด้วยเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ๒ เส้นทาง เส้นทางจักรยานเสือภูเขา ๑ เส้นทาง ลานชมวิว ๑ แห่ง ลานแคมป์ไฟ ๒ แห่ง ศาลาเอนกประสงค์ ๑ แห่ง รองรับผู้เยี่ยมชมได้ประมาณ ๑๐๐ คน

๑.๖.๑.๑๓ พระบางวัดมหาชัย เป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติ จำนวนหนึ่งคู่ เป็นโบราณวัตถุที่สำคัญของจังหวัดเก็บรักษาอยู่ที่วัดมหาชัย หมู่ที่ ๓ ตำบลลำภู อำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภูหล่อด้วยทองสีดอกบวบ มีอักษรจารึกอยู่พื้นฐานเป็นภาษาขอม หรือที่ชาวเมืองเรียกกันว่า “อักษรธรรม” บอกชื่อผู้สร้างและวันเดือนปีที่สร้างอ่านได้ความว่า “สังกาดได้ร้อยแปดสิบห้าตัว ปีกาเมต เดือนยี่ แรม ๑๕ ค่ำ วันหกแม่อวนพ้อ อวนพัวเมียมีศรัทธาสร้างไว้ในพระศาสนา” เมื่อวิเคราะห์ดูตามภาษาที่ใช้จารึกนั้นแล้ว เป็นภาษาไทยเหนือ เพราะใช้ศกนับตามอย่างแบบจีน และใช้จุลศักราชอย่างไทยเมื่อกำนวนดูตามปีที่สร้างแล้วก็คงสร้าง เมื่อปี พ.ศ.๒๓๖๖ วันศุกร์ แรม ๑๕ ค่ำเดือนยี่ ปีมะแม สัมฤทธิศก คำว่าสังกาด คงจะหมายถึง จุลศักราช กาหมายถึง สัมฤทธิศกเมต หมายถึง ปีมะแม เพราะภาษาทางไทยเหนือ วินันปีเอาศกไว้ข้างหน้าเช่น ปีชวด เอกศก ใช้คำว่า “กาบใจ” เป็นต้น

พระพุทธรูปทั้งสององค์นี้ ชาวหนองบัวลำภูนับถือมากเมื่อใดฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลเกิดความแห้งแล้งขึ้นชาวเมืองก็จะพากันอัญเชิญพระพุทธรูปทั้งสององค์นี้ขึ้นประดิษฐานบนเกวียนสมัยที่ยังไม่มีรถยนต์ แล้วทำพิธีแห่รอบหนองบัวเพื่อขอฝนในวันที่ทำพิธีนั้นถึงแม้ดินฟ้าอากาศจะแจ่มใสไม่มีเมฆหมอกบดบังพระอาทิตย์เลยก็ตาม ฝนจะตกลงมาไม่เวลาใดก็เวลาหนึ่งในขณะที่กำลังแห่อยู่นั่นเอง ในปัจจุบันนี้เมื่อถึงเทศกาลสงกรานต์ ทางราชการจะจัดรถยนต์อัญเชิญประดิษฐานในรถยนต์ แห่พระพุทธรูปทั้งสององค์นี้รอบ

ถนนด้านในเขตเทศบาลสายต่างๆไปเพื่อให้ประชาชนได้สงวนน้ำและสักการะบูชาตามควรแก่การปฏิบัติของพุทธศาสนิกชนซึ่งเป็นการทำติดต่อกันมามิได้ขาดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

๑.๖.๑.๑๔ หาดโนนยาวตั้งอยู่ที่บ้านโนนยาว ตำบลโคกใหญ่ อำเภอโนนสัง พื้นที่เป็นเกาะขนาดใหญ่ มีเขื่อนอุบลรัตน์ล้อมรอบทั้งสามด้าน และเทือกเขาภูพานคำทอดแนวยาว ทิศนียภาพโดยทั่วไปสวยงามในเดือนเมษายน อบต.โคกใหญ่ได้จัดทำกิจกรรมเทศกาลกินปลาและแข่งเรือพายขึ้น และมีการแข่งขันวอลเลย์บอลชายหาดที่เกาะโนนยาวนอกจากนี้ยังมีแพ เรือท่องเที่ยวเทศบาลตำบลโนนสังซึ่งเป็นแพยนต์ที่มีความยาว๑๔.๙๙ เมตรความกว้าง๘เมตรจุผู้โดยสารได้ประมาณ๑๕๐ คนแพท่องเที่ยวนี้เปิดบริการทุกวัน

๒. ข้อมูลด้านการเกษตรที่สำคัญของจังหวัด

๒.๑ ครีวเรือนเกษตรกรรมและแรงงานภาคเกษตร

ตารางที่ ๑๔ จำนวนครัวเรือนเกษตรกรรมและจำนวนแรงงานภาคเกษตรของจังหวัดหนองบัวลำภู

ปี	ชาย	หญิง	รวม
ปี ๒๕๕๙	๗๓,๖๘๙	๔๗,๐๒๐	๑๒๐,๗๐๙
ปี ๒๕๖๐	๗๑,๘๓๘	๔๕,๗๓๗	๑๑๗,๕๗๕
ปี ๒๕๖๑	๗๗,๖๘๖	๔๕,๓๒๙	๑๒๓,๐๑๕
ปี ๒๕๖๒	๗๖,๕๖๓	๔๕,๓๕๐	๑๒๑,๙๑๓
ปี ๒๕๖๓	๗๕,๙๑๕	๔๕,๓๖๐	๑๒๑,๒๗๕
ปี ๒๕๖๔	๗๖,๕๘๗	๔๕,๓๒๐	๑๒๑,๙๐๗
ปี ๒๕๖๕	๗๗,๒๐๗	๔๖,๐๕๐	๑๒๓,๒๕๗
รวม	๕๒๙,๔๘๕	๓๒๐,๑๖๖	๘๔๙,๖๕๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู -ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๖

๒.๒ แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

๒.๒.๑ พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน

จังหวัดหนองบัวลำภูมีการบริหารจัดการน้ำในระบบชลประทานในพื้นที่จำนวน ๑๙๐ แห่ง เก็บกักน้ำได้ ๕๐.๗๓๔ ล้าน ลบ.ม.ช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรได้ ๒๑๐,๒๓๓ ไร่ อยู่ในความดูแลของโครงการชลประทานหนองบัวลำภูและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายละเอียดดังตาราง

ตารางที่ ๑๕ พื้นที่ชลประทานและระบบชลประทาน

ลำดับ	ประเภทโครงการ	จำนวน (แห่ง)	เก็บกักน้ำได้ (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)	พื้นที่ รับประโยชน์(ไร่)
กรมชลประทาน		๓๐	๓๔.๐๓๓	๙,๐๕๖	๓๗,๗๒๙
๑	ชลประทานขนาดกลาง	๔	๒๔.๙๒๖	-	๒๙,๙๔๙
๒	ชลประทานขนาดเล็ก พรต. , คจก. , kfw	๒๑	๙.๑๐๗	๙,๐๕๖	๖,๓๓๐
๓	อาคารบังคับน้ำ	๕			๑,๔๕๐
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น		๑๖๐	๑๖.๗๐๑	๑๐๕,๖๖๓	๕๗,๗๘๕
๑	ชลประทานขนาดเล็ก	๙๐	๑๕.๐๐๑	๑,๒๕๐	๕๕,๒๘๕
๒	สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า	๕๙	-	๑๐๔,๔๑๓	-
๓	แก้มลิง	๑๑	๑.๗๐๐	-	๒,๕๐๐
รวม		๑๙๐	๕๐.๗๓๔	๑๑๔,๗๑๙	๙๕,๕๑๔

ที่มา : โครงการชลประทานหนองบัวลำภูข้อมูล ณ มีนาคม ๒๕๖๖

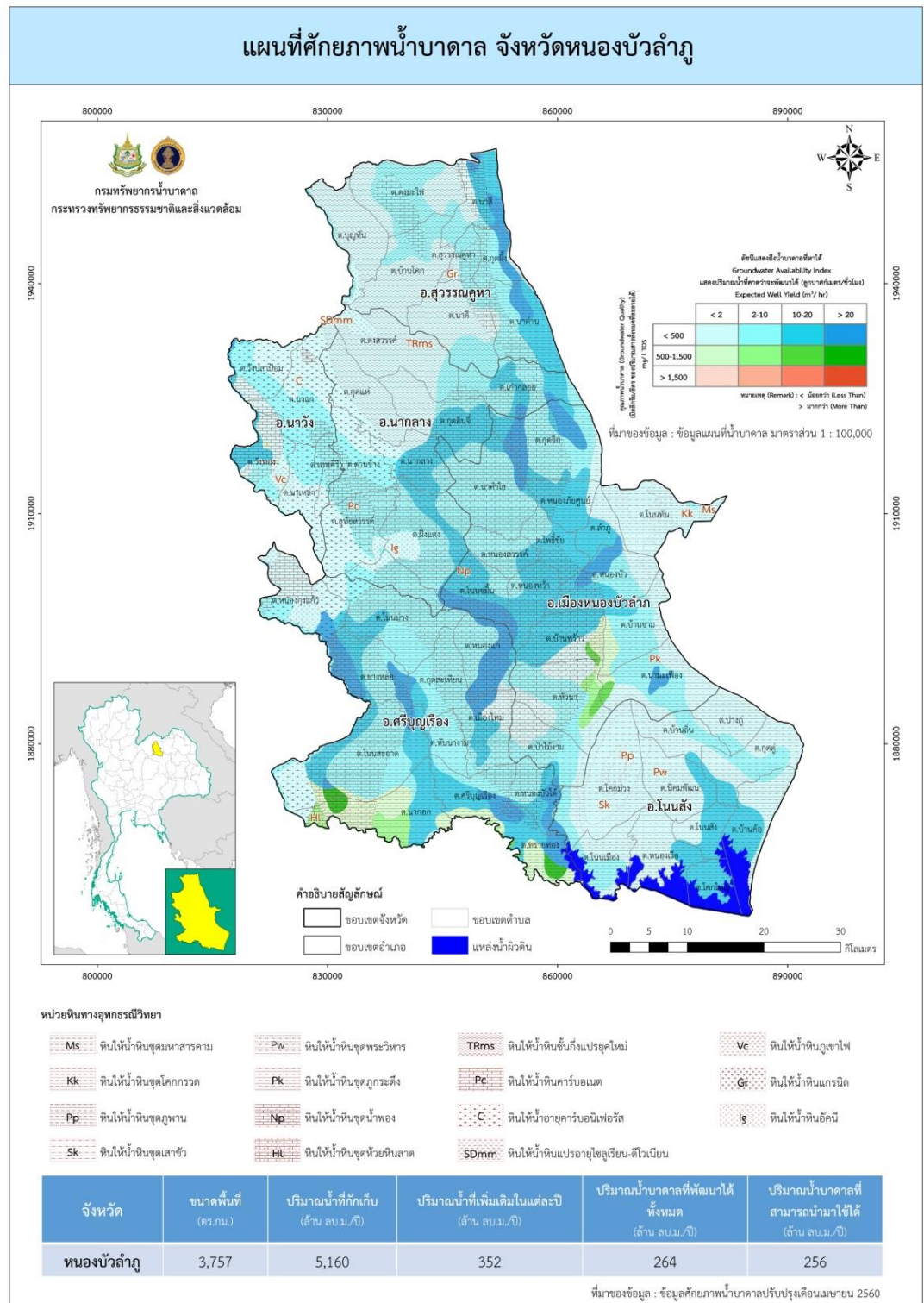
หมายเหตุ - ชลประทานขนาดเล็ก พรต. หมายถึง โครงการชลประทานขนาดเล็ก อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
ประเภทอ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ

- ชลประทานขนาดเล็ก คจก. หมายถึง โครงการชลประทานขนาดเล็ก จัดสรรที่ทำกินให้แก่เกษตรกร
ผู้ยากไร้ ประเภทอ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ

- ชลประทานขนาดเล็ก kfw. หมายถึง โครงการชลประทานขนาดเล็ก เงินกู้ kfw ประเภทอ่างเก็บน้ำหรือ
ฝายทดน้ำ

- ชลประทานขนาดเล็ก หมายถึง โครงการชลประทานขนาดเล็ก ที่ใช้งบประมาณปกติก่อสร้างเสร็จแล้ว
ต้องถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประเภทอ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ

๒.๒.๒ แหล่งน้ำอื่นๆ

ภาพที่ ๒๘ แผนที่น้ำบาดาลจังหวัดหนองบัวลำภู

ที่มา : สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๐

ตารางที่ ๑๖ กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนโครงการระบบกระจายน้ำด้วยพลังงานแสงอาทิตย์

ปี	จำนวน (บ่อ)	เกษตรกร (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
๒๕๖๐	๒๖	๓๘๒	๑,๒๒๗
๒๕๖๑	๓๒	๔๔๓	๑,๓๓๙
๒๕๖๒	๑๑๖	๘๙๖	๑,๒๘๔
๒๕๖๓	๑๘	๑๒๖	๒๕๒
๒๕๖๔	๖๔	๔๔๘	๙๖๐
๒๕๖๕	๒๕	๑๗๕	๓๗๕
รวม	๒๘๑	๒,๔๗๐	๕,๕๓๗

ที่มา: สำนักงานพลังงานจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๕

การสนับสนุนบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานสถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู ได้ดำเนินการขุดสระน้ำไร่นาขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร ให้แก่เกษตรกรที่มีความต้องการและแสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการด้วยความสมัครใจ โดยเกษตรกรร่วมสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการขุดสระ ๒,๕๐๐ บาท/บ่อ ซึ่งได้ดำเนินการตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ – ๒๕๖๔ ปัจจุบันได้ดำเนินการขุดสระน้ำในไร่นานอกเขตชลประทานไปแล้ว ๑๙,๙๗๘ บ่อ และขุดสระน้ำในการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน ๑,๓๐๑ บ่อ

ตารางที่ ๑๗ กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน ปี ๒๕๕๘ – ๒๕๖๖

ปีงบประมาณ	จำนวนบ่อ	ปริมาณน้ำกักเก็บ (ลบ.ม.) (๑,๒๖๐ ลบ.ม./๑ บ่อ)	คาดการณ์ปริมาณกักเก็บน้ำ (ประมาณ ๗๕%) (ลบ.ม.)
๒๕๕๘ - ๒๕๕๙	๑,๓๐๓	๑,๖๔๑,๗๘๐	๑,๒๓๑,๓๓๕
๒๕๕๑	๕๓๐	๖๖๗,๘๐๐	๕๐๐,๘๕๐
๒๕๕๒	๘๒๐	๑,๐๓๓,๒๐๐	๗๗๔,๙๐๐
๒๕๕๓	๖๕๐	๘๑๙,๐๐๐	๖๑๔,๒๕๐
๒๕๕๔	๑๖๐	๒๐๑,๖๐๐	๑๕๑,๒๐๐
๒๕๕๕	๔๒๐	๕๒๙,๒๐๐	๓๙๖,๙๐๐
๒๕๕๖	๒,๑๐๐	๒,๖๔๖,๐๐๐	๑,๙๘๔,๕๐๐
๒๕๕๗	๒,๐๐๐	๒,๕๒๐,๐๐๐	๑,๘๙๐,๐๐๐
๒๕๕๘	๒,๓๙๕	๓,๐๑๗,๗๐๐	๒,๒๖๓,๒๗๕
๒๕๕๙	๑,๐๐๐	๑,๒๖๐,๐๐๐	๙๔๕,๐๐๐
๒๕๖๐	๒,๓๐๐	๒,๘๙๘,๐๐๐	๒,๑๗๓,๕๐๐
๒๕๖๑	๒,๓๐๐	๒,๘๙๘,๐๐๐	๒,๑๗๓,๕๐๐
๒๕๖๒	๒,๐๐๐	๒,๕๒๐,๐๐๐	๑,๘๙๐,๐๐๐
๒๕๖๓	๑,๐๐๐	๑,๒๖๐,๐๐๐	๙๔๕,๐๐๐
๒๕๖๔	๑,๐๐๐	๑,๒๖๐,๐๐๐	๙๔๕,๐๐๐
๒๕๖๕	๘๔๐	๑,๒๖๐,๐๐๐	๙๔๕,๐๐๐
๒๕๖๖	๔๗๑	๑,๒๖๐,๐๐๐	๙๔๕,๐๐๐
รวมจำนวน	๒๑,๒๘๙	๒๗,๖๙๒,๒๘๐	๒๐,๗๖๙,๒๑๐

ที่มา: สถานีพัฒนาที่ดินหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๖

การขออนุญาตขึ้นทะเบียนการเจาะ/ใช้น้ำบาดาลจังหวัดหนองบัวลำภูเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพน้ำบาดาลสูง ถือเป็น “ธนาคารน้ำ” ที่สามารถขุดเจาะและพัฒนาน้ำบาดาลมาใช้ประโยชน์ในการอุปโภค-บริโภค และเกษตรกรรมได้เป็นจำนวนมาก โดยสามารถจัดหาและพัฒนาน้ำได้มากกว่า ๒๐ ลบ.ม./ชั่วโมง และไม่น้อยกว่า ๒ ลบ.ม./ชั่วโมง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับความลึกที่ ๖๐ เมตรปัจจุบันมีบ่อบาดาล (ขึ้นทะเบียนการเจาะ/ใช้น้ำ) ทั้งสิ้น ๑,๗๗๑ บ่อ แบ่งเป็นประเภทธุรกิจ จำนวน ๒๘๒ บ่อ ประเภทอุปโภค-บริโภค จำนวน ๑๔๘ บ่อ และประเภทเกษตรกรรม จำนวน ๑,๓๔๑ บ่อ

ตารางที่ ๑๘ บ่อบาดาลจังหวัดหนองบัวลำภูที่ได้รับอนุญาต

ลำดับ	อำเภอ	ธุรกิจ	อุปโภค-บริโภค	เกษตรกรรม	รวม
๑.	เมือง	๑๑๐	๕๑	๔๙๐	๖๕๑
๒.	นากลาง	๖๐	๒๑	๒๗๘	๓๕๙
๓.	นาวัง	๙	๒๔	๑๘๒	๒๑๕
๔.	สุวรรณคูหา	๑๒	๑๗	๒๑๙	๒๔๘
๕.	ศรีบุญเรือง	๗๒	๔๓	๔๔๖	๕๖๑
๖.	โนนสัง	๒๒	๕	๑๓๑	๑๕๘
รวม		๒๘๕	๑๖๑	๑,๗๔๖	๒,๑๙๒

ที่มา: ส่วนทรัพยากรน้ำ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองบัวลำภู
ข้อมูล ณ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

๒.๓ ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัด

๒.๓.๑ ด้านการปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัด

ตารางที่ ๑๙ ด้านการปลูกพืชเศรษฐกิจของจังหวัด

ข้อมูลการบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่สำคัญของจังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๕ (ด้านพืช)

ชนิดพืช	จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)	เนื้อที่เพาะปลูก (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)	หมายเหตุ
ข้าวนาปี	๖๙,๒๑๘	๗๒๔,๐๒๔.๗๗	๖๗๗,๑๕๗.๗๗	๓๙๓.๒๐	
ข้าวนาปรัง	๓,๔๘๘	๒๐,๐๒๐.๐๐	๑๙,๘๓๔.๐๐	๕๗๒.๒๖	
อ้อยโรงงาน	๒๒,๐๒๙	๒๔๙,๐๔๕.๕๐	๒๔๓,๕๕๓.๕๐	๑๐,๑๐๔.๓๕	
มันสำปะหลัง	๑๒,๓๑๓	๑๑๔,๙๙๓.๗๕	๑๐๓,๕๕๕.๗๕	๓,๒๐๗.๗๕	
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	๑,๐๑๑	๗,๒๕๒.๐๐	๗,๒๕๐.๐๐	๖๕๔.๖๒	
ปาล์มน้ำมัน	๙๒๒	๙,๒๔๕.๐๐	๖,๙๒๘.๗๕	๘๙๘.๕๐	
พืชผัก	๒,๗๗๗	๓,๑๙๘.๕๐	๓,๑๙๕.๕๐	๑,๑๙๓.๒๔	
ไม้ผล	๒,๗๒๘	๕,๑๑๒.๗๕	๓,๗๓๓.๒๕	๘๘๖.๑๓	
ไม้ยืนต้น	๑,๔๐๐	๑๐,๒๔๑.๕๐	๗,๓๔๓.๒๕	๘๗๕.๗๗	
ยางพารา	๘,๖๘๗	๑๐๕,๗๑๘	๙๒,๘๖๙	๑๘,๕๗๓	

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ มกราคม ๒๕๖๖

๒.๓.๒ ด้านการปศุสัตว์ของจังหวัด ปี ๒๕๖๖

ตารางที่ ๒๐ ด้านการปศุสัตว์ของจังหวัด ปี ๒๕๖๖

ชนิดสัตว์	จำนวน เกษตรกร (ราย)	จำนวนสัตว์ (ตัว)	ข้อมูลผลผลิต		ราคาเฉลี่ย	หมายเหตุ
			จำนวน	หน่วยนับ		
โคเนื้อ	๗,๘๓๓	๕๖,๕๔๗	๑๐,๑๗๘	ตัว	๑๒๐.๘๓	คำนวณ ๖๐% จากแม่โค ๑๖,๙๖๔ ตัว
กระบือ	๒,๖๔๓	๑๖,๐๔๕	๒,๘๘๗	ตัว	๑๑๘.๐๐	คำนวณ ๖๐% จากแม่กระบือ ๔,๘๑๓ ตัว
โคนม	๓๙	๑,๗๑๖	๒,๓๗๙,๘๐๐	กิโลกรัม/ปี	๑๘.๗๕	ผลผลิตแม่โครีด ๖๕๒ ตัว
สุกร	๑,๒๘๔	๔๒,๕๕๗	๒๐๔,๒๗๒	ตัว	๙๘.๑๖	คำนวณจากแม่สุกร ๑๒,๗๖๗ ตัว
ไก่เนื้อ	๑๖๖	๓๕๑,๙๔๖	๑,๔๐๗,๗๘๔	ตัว	๔๘.๕๐	ฟาร์มมาตรฐาน (เลี้ยง ๔ รุ่น/ปี)
เป็ดเทศ	๖,๙๑๑	๑๕๗,๖๒๕	๒,๕๒๑,๙๘๔	ตัว	๙๕.๐๐	คำนวณ ๕๐% จากเป็ดเทศเมีย ๗๘,๘๑๒ ตัว
แพะ	๔๒๓	๙,๖๑๒	๑๐,๘๐๐	ตัว	๑๒๒.๕๐	ผลผลิตจากแพะแม่พันธุ์ ๕,๔๐๐ ตัว
รวม	๑๙,๒๙๙	๖๓๖,๐๔๘	๖,๕๓๗,๗๕๐	ตัว		

ตารางที่ ๒๑ ปริมาณสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู ปี ๒๕๖๖

จังหวัด	รวมเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ (ราย)	โคเนื้อ	โคนม	กระบือ	สุกร	ไก่	เป็ด	แพะ	แกะ	นกกระทา	สัตว์เลี้ยงอื่นๆ	พืชอาหารสัตว์
		จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ตัว)	จำนวน (ไร่)
หนองบัวลำภู	๒๙,๗๗๘	๕๖,๕๔๗	๒,๑๑๘	๑๖,๐๔๕	๔๒,๕๕๗	๑,๔๙๒,๗๒๑	๑๕๗,๖๒๕	๙,๖๑๒	๑๓๒	๒,๑๙๐	๑๖,๗๓๑	๔,๕๑๓
เมือง	๗,๙๔๑	๑๒,๗๙๓	๑๐๐	๕,๓๖๕	๗,๐๔๖	๔๑๓,๒๖๕	๓๗,๕๐๐	๓,๓๒๔	๔๘	๒๔	๓,๐๐๘	๑๖๓
นากลาง	๖,๔๙๕	๑๐,๘๕๑	๓๕๘	๓,๔๔๔	๑๔,๕๗๗	๓๑๗,๗๙๕	๓๘,๑๔๙	๑,๔๙๗	๓	๖	๕,๙๙๕	๘๖๓
โนนสัง	๕,๑๕๘	๑๗,๓๙๐	๐	๒,๙๔๙	๖,๐๗๗	๒๒๑,๙๑๒	๑๙,๙๕๒	๑,๘๐๒	๔๖	๗๐๐	๓,๔๐๗	๒,๑๑๕
ศรีบุญเรือง	๓,๖๔๕	๖,๙๗๖	๐	๑,๙๑๓	๒,๓๖๘	๑๓๘,๖๗๐	๑๐,๕๗๖	๑,๙๔๖	๗	๑,๒๕๐	๙๕๕	๑๙
สุวรรณคูหา	๔,๖๑๖	๖,๐๓๘	๐	๑,๗๗๔	๘,๙๖๓	๒๔๕,๑๓๑	๓๓,๐๔๕	๖๕๕	๐	๐	๑,๐๒๔	๑,๐๖๕
นาวัง	๑,๙๒๓	๒,๔๙๙	๑,๖๖๐	๖๐๙	๓,๕๒๖	๑๓๕,๙๔๘	๑๘,๔๐๓	๓๘๘	๒๘	๒๑๐	๒,๓๔๒	๒๘๘

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๖

๒.๓.๓ ด้านการประมงของจังหวัด

ตารางที่ ๒๒ ข้อมูลด้านการประมงของจังหวัดหนองบัวลำภู

ชนิดสัตว์	จำนวน เกษตรกร (ราย)	พื้นที่เลี้ยง		ผลผลิต (กิโลกรัม)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	มูลค่าผลผลิต (บาท)
		จำนวนพื้นที่ (ไร่)	จำนวนบ่อ (บ่อ)			
ปลานิล	๕,๓๖๙	๔,๖๘๘.๑๓๘๖	๖,๓๑๗	๕๐๒,๕๔๐	๖๓.๗๓	๓๒,๐๒๖,๒๐๐
ปลาดุก	๑,๕๙๒	๑,๒๑๔.๒๗๖๔	๑,๗๙๐	๑๗๓,๒๖๐	๕๗.๕๐	๙,๙๖๓,๒๓๐
ปลาอื่นๆ	๘๔๖	๑,๐๗๐.๑๐๙๕	๙๒๖	๙๘,๘๓๐	๖๒.๕๓	๖,๑๘๐,๑๘๐
รวม	๗,๘๐๗	๗,๑๗๒.๕๒๔๖	๘,๐๓๓	๖๙๔,๖๓๐	๖๒.๕๗	๔๘,๑๖๙,๖๑๐

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ มีนาคม ๒๕๖๖

ผลิตภัณฑ์หลักและการแปรรูปผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ (สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู)

๑. กลุ่มแปรรูป ๑ เดียว หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยบง ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ส้มสายเดี่ยว ส้มปลาตอง ส้มปลาตัว หม่าปลา ส้มไข่ปลา ส้มสวาย ปลาสวายแดดเดียว และปลาสร้อยขาวแดดเดียว ซึ่งผลิตจาก ปลาสวาย ปลาสร้อยขาว ปลายี่สก และปลานวลจันทร์

๒. วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์แปรรูปปลา ห้วยบง ๒ หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยบง ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ส้มสายเดี่ยว ส้มปลานิล ส้มไข่ปลา หม่าปลา ส้มปลาตัว ปลาตุกแดดเดียว ปลาสร้อยขาวแดดเดียว ซึ่งผลิตจาก ปลาสร้อยขาว ปลานิล ปลาสวาย ปลายี่สก ปลานวลจันทร์ และปลาตุก

๓. กลุ่มแปรรูปปลาสมุนไพรบ้านห้วยบง กลุ่มที่ ๓ หมู่ที่ ๕ บ้านห้วยบง ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ปลาส้มสายเดี่ยว ส้มตัวปลาตะเพียน ส้มตัวปลานิล ส้มขึ้นปลาสวาย ส้มไข่ปลา ส้มปลาสร้อยขาว ส้มปลาตอง ปลาตองตัด ปลาสามรส แหนมปลา และหม่าไข่ปลา ซึ่งผลิตจาก ปลาสวาย ปลานิล ปลาขาวสร้อย ปลายี่สก ปลานวลจันทร์และปลาตอง

๔. กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปปลาบ้านท่าลาด หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ปลาส้มสายเดี่ยว ปลาส้มตัว ส้มไข่ปลา ปลาสวายเส้นปรุงรส ส้มปลาสวาย ซึ่งผลิตจาก ปลาสวาย ปลายี่สก และปลานวลจันทร์

๕. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ส้มปลาหน้ากระเทียมบ้านโนนปอแดง หมู่ที่ ๔ ตำบลโคกใหญ่ อำเภอโนนสัง จังหวัดหนองบัวลำภู แปรรูปผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ส้มสวายสมุนไพร ส้มไข่ปลา และส้มปลาหน้ากระเทียม ซึ่งผลิตจาก ปลาตะเพียน ปลาสวาย ปลายี่สก และปลานวลจันทร์

แหล่งน้ำทำการประมง (แหล่งน้ำธรรมชาติ)

จังหวัดหนองบัวลำภูมีแหล่งน้ำธรรมชาติ จำนวน ๘๔๔ แห่ง มีพื้นที่ทั้งหมด ๑๙,๕๓๑.๗๕ ไร่ ผลผลิตที่จับได้ ๒,๖๘๕.๖๕ ตัน/ปี

๒.๓.๔ ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๓ ข้อมูลมาตรฐานสินค้าเกษตร

มาตรฐาน/ชนิดสินค้า	หน่วยนับ (ราย)	พื้นที่ (ไร่/ฟาร์ม)	ชนิดพืช	จำนวน ปริมาณ ผลผลิต
GAP				
ข้าว	๒๑๔	๑,๘๖๗	ข้าว	๕๕๐
เมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed)	๖๐	๖๐๐	เมล็ดพันธุ์ข้าว (GAP Seed)	๒๑๐ (ตัน)
พืชอาหาร	๔๐๑	๗๕๒.๖๑๐๘	มะม่วง อินทผลัม ไม้เห็ดบด ฝรั่ง พักทอง กล้วย พริก/พริกไทย คื่นช่าย กระเทียม สลัด แก้ว พืชอื่นๆ	
ประมง (สัตว์น้ำจืด)	๗๘	๒๓๙.๓๓	สัตว์น้ำจืด	
ปศุสัตว์	๗๑	๗๕๘	ไก่เนื้อ ไก่ไข่ สุกร โคเนื้อ ผึ้ง	
เกษตรอินทรีย์				
ข้าว	๔๖	๓๕๔	ข้าว	
พืชอาหาร/โรงแปรรูป	๓๐	๑๖๘.๘๐๕	ผสมผสาน,พืชผัก/กล้วยตาก	
ประมง (สัตว์น้ำจืด)	๖	๗.๙๐๕	สัตว์น้ำจืด	
อื่นๆ				
การรับรองแบบมีส่วนร่วม PGS (สปก.)	๓๕๗	๔,๓๙๖.๗	ข้าว,พืชผัก,ผสมผสาน,ไม้ผล	
(พด.)	๔๘	๒๔๙	ข้าว	
	๙๔	๖๙๙	ข้าว	

ที่มา : สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๓ ขอนแก่น ข้อมูล ณ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๖

สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖

ศูนย์วิจัยข้าวอุดรธานี ข้อมูล ณ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๒.๓.๕ ข้อมูลพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

พื้นที่ดำเนินการปฏิรูปจังหวัดหนองบัวลำภูมี ๖ อำเภอ จำนวน ๘ โครงการ พื้นที่ ๑,๑๘๒,๙๕๘ ไร่ พื้นที่กันออก จำนวน ๒๑๖,๔๐๑ ไร่ พื้นที่ดำเนินการได้ ๙๖๖,๕๕๗ ไร่ จัดที่ดินให้เกษตรกรจำนวน ๘๔,๑๑๒ ราย ๙๙,๗๗๖ แปลง ๙๕๔,๘๖๗ ไร่ แบ่งเป็น แปลงเกษตรกรรมจำนวน ๕๑,๗๐๗ ราย ๖๔,๔๖๕ แปลง ๙๓๘,๔๖๔ ไร่ แปลงที่อยู่อาศัย จำนวน ๓๒,๔๐๕ ราย ๓๕,๓๑๑ แปลง ๑๖,๔๐๓ ไร่

ตารางที่ ๒๔ แสดงข้อมูลพื้นที่ดำเนินการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู

รายการ	จำนวน (ไร่)
พื้นที่ประกาศเขต ๖ อำเภอ จำนวน ๘ โครงการ	๑,๑๘๒,๙๕๘ ไร่
พื้นที่กันออก	๒๑๖,๔๐๑ ไร่
พื้นที่ดำเนินการได้	๙๖๖,๕๕๗ ไร่
จัดที่ดินเกษตรกรรวมทั้งสิ้น ๘๔,๑๑๒ ราย ๙๙,๗๗๖ แปลงแยกเป็น	๙๕๔,๘๖๗ ไร่
*แปลงเกษตรกรรม ๕๑,๗๐๗ ราย ๖๔,๔๖๕ แปลง	๙๓๘,๔๖๔ ไร่
*แปลงที่อยู่อาศัย ๓๒,๔๐๕ ราย ๓๕,๓๑๑ แปลง	๑๖,๔๐๓ ไร่

ที่มา:สำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๓ มีนาคม ๒๕๖๖

๒.๓.๖ สินค้า OTOP ของจังหวัดหนองบัวลำภู

จังหวัดหนองบัวลำภู มีผู้ผลิต ผู้ประกอบการ ลงทะเบียนผลิตภัณฑ์ชุมชนตามระบบผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน ทั้งสิ้น ๑,๖๐๓ ผลิตภัณฑ์ (ข้อมูลปี ๒๕๖๕) รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ ๒๕ จำนวนผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP ของจังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	อำเภอ	จำนวนผลิตภัณฑ์ (แยกตามประเภท)					
		อาหาร	ผ้าฯ	ของใช้	สมุนไพร	เครื่องดื่ม	รวม
๑	เมืองหนองบัวลำภู	๙๘	๑๕๔	๑๓๖	๓๓	๑๘	๔๒๑
๒	นากลาง	๗๕	๗๗	๗๑	๑๓	๑	๒๓๖
๓	โนนสัง	๘๖	๑๒๕	๗๕	๕	๓	๒๙๑
๔	ศรีบุญเรือง	๙๔	๘๖	๑๒๘	๔๙	๑๐	๓๕๗
๕	สุวรรณคูหา	๒๘	๔๙	๖๒	๑	๑	๑๔๐
๖	นาหว้า	๒๔	๓๒	๕๖	๑๑	๒	๑๒๓
รวม		๔๐๕	๕๒๓	๕๒๘	๑๑๒	๓๕	๑๕๖๘

ทั้งนี้ จากผลิตภัณฑ์ OTOP ดังกล่าวข้างต้น มีผลิตภัณฑ์ที่ส่งเข้าร่วมคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ประจำปี ๒๕๖๕ จำนวน ๒๓๗ ผลิตภัณฑ์ และมีผลการคัดสรรฯ (แยกระดับดาว) เป็นดังนี้

ตารางที่ ๒๖ สินค้า OTOP ของจังหวัดหนองบัวลำภู(ระดับ ๕ ดาว)

ประเภทผลิตภัณฑ์	ระดับดาว					รวม
	๑	๒	๓	๔	๕	
อาหาร	๗	๓	๖	๒๔	๖	๔๖
ผ้าและเครื่องแต่งกาย	๒	๓	๑๕	๖๗	๓๓	๑๒๐
ของใช้	๐	๒๑	๓๕	๘	๐	๖๔
สมุนไพร	๐	๑	๑	๓	๒	๗
เครื่องดื่ม	๐	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	๙	๒๘	๕๗	๑๐๒	๔๑	๒๓๗

ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ เมษายน ๒๕๖๖

จังหวัดหนองบัวลำภูมีชุมชนท่องเที่ยวจำนวน ๓๘ แห่ง แบ่งเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีจำนวน ๓๐ ชุมชน ชุมชนท่องเที่ยวหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว จำนวน ๕ แห่ง และชุมชนท่องเที่ยวหมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน (SE) จำนวน ๓ ชุมชน โดยจากการประเมินผลเพื่อจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว ๔ ระดับ มีผลการประเมิน ดังนี้

หมู่บ้านระดับ A (Attractive) ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น	จำนวน	-	หมู่บ้าน
หมู่บ้านระดับ B (Brighten Star) ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง	จำนวน	๑๐	หมู่บ้าน
หมู่บ้านระดับ C (Case Study) ชุมชนโดดเด่นเฉพาะด้าน	จำนวน	๒๘	หมู่บ้าน
หมู่บ้านระดับ D (Delivery Product) ชุมชนสินค้า	จำนวน	-	หมู่บ้าน

๒.๔ สถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๒.๔.๑ ประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก

จำนวนสหกรณ์ในจังหวัด ๖๓ แห่ง (สถานะดำเนินการ ๔๗ แห่ง, หยุด ๑ แห่ง, เลิก/ชำระบัญชี ๑๕ แห่ง) สมาชิกสหกรณ์ทั้งหมด ๘๑,๓๑๕ ราย แบ่งเป็นสหกรณ์ภาคการเกษตร จำนวน ๔๙ แห่ง จำนวนสมาชิก ๖๘,๙๑๙ ราย และสหกรณ์นอกภาคการเกษตร จำนวน ๑๔ แห่ง จำนวนสมาชิก ๑๒,๓๙๖ ราย

ตารางที่ ๒๗ ประเภทสหกรณ์และจำนวนสมาชิก

ประเภทสหกรณ์	จำนวนสหกรณ์ (แห่ง)	จำนวนสมาชิกสหกรณ์ (ราย)
สหกรณ์ภาคการเกษตร	๔๙	๖๘,๙๑๙
สหกรณ์นอกภาคการเกษตร	๑๔	๑๒,๓๙๖
รวม	๖๓	๘๑,๓๑๕

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภูข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

ตารางที่ ๒๘ จำนวนและสถานะของสหกรณ์

หน่วย : แห่ง

ประเภทสหกรณ์	สถานะสหกรณ์			รวม
	ดำเนินงาน	ยังไม่เริ่มดำเนินงาน	หยุด/เลิก/ชำระบัญชี	
สหกรณ์ภาคการเกษตร				
๑. สหกรณ์การเกษตร	๓๔	-	๑๔	๔๘
๒. สหกรณ์ประมง	๑	-	-	๑
๓. สหกรณ์นิคม	-	-	-	-
สหกรณ์นอกภาคการเกษตร				
๔. สหกรณ์ออมทรัพย์	๕	-	๑	๖
๕. สหกรณ์ร้านค้า	-	-	-	-
๖. สหกรณ์บริการ	๒	-	๑	๓
๗. สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	๕	-	-	๕
รวม	๔๗	-	๑๖	๖๓

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

ตารางที่ ๒๙ ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ประเภทสหกรณ์	ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์(แห่ง)	ปริมาณธุรกิจแยกตามประเภทการให้บริการ (ล้านบาท)					
		รับฝากเงิน	ให้เงินกู้	จัดหาสินค้ามาจำหน่าย	รวบรวมผลผลิตและแปรรูป	บริการและอื่น ๆ	รวมทั้งสิ้น
๑. สหกรณ์การเกษตร	๓๔	๑๓๒.๑๑๒	๓๑๔.๐๒๒	๒๐๘.๔๒๕	๒๒๑.๒๗๙	๑.๗๙๙	๘๗๗.๖๓๗
๒. สหกรณ์ประมง	๑	๐.๐๐	๐.๒๖๐	๐.๐๔๑	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๓๐๑
๓. สหกรณ์ออมทรัพย์	๕	๙๒๙.๐๖๓	๒,๓๘๓.๔๕๙	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๓,๓๑๒.๕๒๒
๔. สหกรณ์นิคม	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐
๕. สหกรณ์ร้านค้า	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐
๖. สหกรณ์บริการ	๒	๐.๐๐๗	๐.๖๔๕	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๖๕๒
๗. สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน	๕	๗.๒๙๗	๓.๓๕๕	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๑๐.๖๕๒
รวมทั้งสิ้น	๔๗	๑,๐๖๘.๔๗๙	๒,๗๐๑.๗๔๒	๒๐๘.๔๖๖	๒๒๑.๒๗๙	๑.๗๙๙	๔,๒๐๑.๗๖๕

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภูข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๒.๔.๒ ประเภทกลุ่มเกษตรกรและจำนวนสมาชิก จำนวนกลุ่มเกษตรกรในจังหวัด ๕๓ แห่ง (สถานะดำเนินการ ๔๖ แห่ง,หยุด ๑ แห่ง, เลิก/ชำระบัญชี ๖ แห่ง) สมาชิกกลุ่มเกษตรกรทั้งหมด ๓,๔๘๑ ราย แบ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรทำนา จำนวน ๑๒ แห่ง จำนวนสมาชิก ๙๒๕ ราย กลุ่มเกษตรกรทำสวนจำนวน ๑๔ แห่ง จำนวนสมาชิก ๑,๑๔๖ ราย และกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์ จำนวน ๒๗แห่งจำนวนสมาชิก ๑,๔๑๐ ราย

ตารางที่ ๓๐ กลุ่มเกษตรกรและจำนวนสมาชิก

ประเภทกลุ่มเกษตรกร	จำนวนกลุ่มเกษตรกร (แห่ง)	จำนวนสมาชิกกลุ่มเกษตรกร (ราย)
๑. กลุ่มเกษตรกรทำนา	๑๒	๘๗๓
๒. กลุ่มเกษตรกรทำสวน	๑๔	๑,๑๗๗
๓. กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	๒๗	๑,๓๘๗
๔. กลุ่มเกษตรกรทำไร่	๐	๐
๕. กลุ่มเกษตรกรทำประมง	๐	๐
รวม	๕๓	๓,๔๓๗

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

ตารางที่ ๓๑ จำนวนและสถานะของกลุ่มเกษตรกร

หน่วย : แห่ง

ประเภทกลุ่มเกษตรกร	สถานะกลุ่มเกษตรกร			รวม
	ดำเนินงาน	ยังไม่เริ่มดำเนินงาน	หยุด/เลิก/ชำระบัญชี	
๑. กลุ่มเกษตรกรทำนา	๑๑	-	๑	๑๒
๒. กลุ่มเกษตรกรทำสวน	๑๓	-	๑	๑๔
๓. กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	๒๓	-	๔	๒๗
๔. กลุ่มเกษตรกรทำไร่	-	-	-	-
๕. กลุ่มเกษตรกรทำประมง	-	-	-	-
๖. กลุ่มเกษตรกรอื่น ๆ (ระบุ)	-	-	-	-
รวม	๔๗	-	๖	๕๓

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

ตารางที่ ๓๒ ปริมาณธุรกิจของกลุ่มเกษตรกรในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕

ประเภทสหกรณ์	ปริมาณธุรกิจของสหกรณ์ (แห่ง)	ปริมาณธุรกิจ แยกตามประเภทการให้บริการ (ล้านบาท)					
		รับฝากเงิน	ให้เงินกู้	จัดหาสินค้ามาจำหน่าย	รวบรวมผลผลิตและแปรรูป	บริการและอื่นๆ	รวมทั้งสิ้น
๑. กลุ่มเกษตรกรทำนา	๑๑	๐.๐๔๑	๔.๒๗๑	๐.๙๗๔	๐.๐๐	๐.๐๐	๕.๒๘๖
๒. กลุ่มเกษตรกรทำสวน	๑๓	๐.๐๑๓	๐.๕๙๗	๒.๘๙๙	๗๔.๓๑๒	๓.๔๙๘	๘๑.๓๒๐
๓. กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์	๒๓	๐.๑๑๖	๑๕.๗๗๕	๐.๒๑๐	๐.๐๐	๐.๐๐๖	๑๖.๑๐๗
๔. กลุ่มเกษตรกรทำไร่	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐
๕. กลุ่มเกษตรกรทำประมง	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐
๖. กลุ่มเกษตรกรอื่น	๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐	๐.๐๐
รวมทั้งสิ้น	๔๖	๐.๑๗๐	๒๐.๖๔๓	๔.๐๘๓	๗๔.๓๑๒	๓.๕๐๔	๑๐๒.๗๑๒

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๕

๒.๕ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ ๓๓ การประเมินศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

อำเภอ	วิสาหกิจชุมชน (แห่ง)						
	ดี	ร้อยละ	ปานกลาง	ร้อยละ	ต้องปรับปรุง	ร้อยละ	รวม
เมืองหนองบัวลำภู	๑๖	๔.๙๕	๒๘๒	๘๗.๓๑	๒๕	๗.๗๔	๓๒๓
นาวัง	๑๑	๑๑.๙๖	๔๑	๔๔.๕๗	๔๐	๔๓.๔๘	๙๒
นาแก	๓๓	๑๒.๕๐	๒๒๙	๘๖.๗๔	๒	๐.๗๖	๒๖๔
โนนสัง	๑๗	๕.๖๑	๒๗๕	๙๐.๗๖	๑๑	๓.๖๓	๓๐๓
ศรีบุญเรือง	๔๐	๒๐.๕๑	๖๖	๓๓.๘๕	๘๙	๔๕.๖๔	๑๙๕
สุวรรณคูหา	๔๔	๒๖.๑๙	๑๑๘	๗๐.๒๔	๖	๓.๕๗	๑๖๘
รวม	๑๖๑	๑๑.๙๗	๑,๐๑๑	๗๕.๑๗	๑๗๓	๑๒.๘๖	๑,๓๔๕

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕

ตารางที่ ๓๔ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้รับการประเมินศักยภาพกลุ่มดำเนินงานกิจกรรม

ที่	ประเภทของวิสาหกิจชุมชน	อำเภอ ตัดยอดข้อมูล วันที่ ๒๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เวลา ๑๖.๐๐ น.						
		นาแก	นาวัง	โนนสัง	เมือง	ศรีบุญเรือง	สุวรรณคูหา	รวม
๑	การผลิตพืช	๑๙๑	๕๗	๒๐๙	๑๗๔	๑๒๓	๑๑๕	๘๖๙
๒	การผลิตปศุสัตว์	๙๒	๒๔	๑๕๓	๕๗	๓๙	๘๓	๔๔๘
๓	การผลิตประมง	๒๑	๕	๔๖	๕	๒๕	๔๐	๑๔๒
๔	การแปรรูปและผลิตภัณฑ์	๑๙	๑๒	๔๒	๙	๒๘	๓๐	๑๔๐
๕	ผลิตภัณฑ์ผ้าทอและเสื้อผ้า	๔๐	๕	๕๗	๓๐	๒๐	๑๔	๑๖๖
๖	เครื่องจักสาน	๕	๑	๖	๑	๓๔	๓	๕๐
๗	ดอกไม้ประดิษฐ์	๑	๐	๑	๒	๓	๒	๙
๘	เครื่องจักกล	๐	๑	๐	๐	๐	๐	๑
๙	ของชำร่วย/ของที่ระลึก	๑	๑	๒	๐	๐	๑	๕
๑๐	ผลิตภัณฑ์สมุนไพร	๕	๑	๖	๓	๑๔	๔	๓๓
๑๑	เครื่องดื่ม	๓	๐	๑	๑	๑	๑	๗
๑๒	เครื่องประดับ/อัญมณี	๑	๐	๐	๑	๐	๐	๒
๑๓	เครื่องมือ/เฟอร์นิเจอร์	๒	๓	๑	๕	๑	๓	๑๕
๑๔	เครื่องหนัง	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๑๕	การผลิตปัจจัยการผลิต	๒๐	๑๐	๔๓	๑๑	๑๒	๑๕	๑๑๑
๑๖	เครื่องปั้น	๑	๐	๐	๐	๐	๐	๑
๑๗	สิ่งประดิษฐ์จากโลหะ	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๑๘	การผลิตสินค้าอื่นๆ	๑๒	๗	๑๙	๑๑	๑๕	๑๑	๗๕
๑๙	ร้านค้าชุมชน	๕	๔	๔	๔	๑	๑	๑๙
๒๐	ออมทรัพย์ชุมชน	๒	๑	๑๒	๔	๒	๖	๒๗
๒๑	ท่องเที่ยว	๓	๒	๒	๑	๒	๐	๑๐
๒๒	สุขภาพ	๐	๐	๐	๐	๐	๑	๑
๒๓	ซ่อมเครื่องจักรกล	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๔	บริการอื่นๆ	๗	๘	๔๗	๘	๑๒	๑๘	๑๐๐
รวม		๔๓๑	๑๔๒	๖๕๑	๓๒๗	๓๓๒	๓๔๘	๒,๒๓๑

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

หมายเหตุ : กิจกรรมในกลุ่ม ๑ กลุ่ม อาจดำเนินการมากกว่า ๑ กิจกรรม

๒.๖ ข้อมูลจำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัด

ตารางที่ ๓๕ จำนวนอาสาสมัครเกษตรของจังหวัด

อำเภอ	ครูบัญชี	ประมง	ปศุสัตว์	หมอดิน	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	ปฏิรูป ที่ดิน	ครู ยางพารา	ชป.	ชาวนา อาสา	สารวัตร เกษตร	ฝน หลวง	หม่อน ไหม อาสา	รวม ทั้งสิ้น
เมือง	๕	๑๘	๑๕๓	๒๐๕	๑๘๒	๑๒	๑	๔	๑๒	๑	๑	๑๘	๒	๓	๖๑๔
นาวัน	๓	๑๘	๕๑	๕๓	๕๑	๓	๑	๖	๘	๑	๐	๕	๔	๑	๒๐๒
นากลาง	๔	๑๗	๑๒๗	๑๔๖	๑๒๗	๖	๑	๒๑	๑๑	๐	๐	๕	๔	๓	๔๖๙
โนนสัง	๒๐	๒๐	๑๐๗	๑๑๔	๑๐๗	๗	๑	๐	๘	๐	๑	๔	๒	๓	๓๘๙
ศรีบุญเรือง	๙	๑๙	๑๕๘	๑๖๓	๑๕๘	๘	๑	๔	๑๓	๐	๑	๕	๓	๑	๕๓๘
สุวรรณคูหา	๘	๒๐	๙๑	๑๐๖	๙๑	๘	๑	๑๗	๑๔	๐	๑	๓	๒	๐	๓๕๗
รวม	๔๙	๑๑๒	๖๘๗	๗๘๗	๗๑๖	๔๔	๖	๕๒	๖๖	๒	๔	๔๐	๑๗	๑๓	๒,๕๗๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

๒.๗ จำนวนปราชญ์ชาวบ้านของจังหวัดภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึด

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ ๓๖ จำนวนปราชญ์ชาวบ้านแยกรายอำเภอ

ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	เบอร์โทร
๑. นายวิรัช พงษ์สวัสดิ์	๗ ม.๖ บ.ห้วยเตือ ต.โนนทัน อ.เมือง	๐๘๙-๙๒๐-๗๘๑๕
๒. นายวุฒิชัย แสงพิทักษ์	๕๕ ม.๑๐ บ.หนองหินตั้ง ต.นาเหล่า อ.นาวัน	๐๘๓-๓๕๖ ๔๙๙๗
๓. นายบัวพันธ์ บุญอาจ	๖๖/๒ ม.๔ ต.ด่านช้าง อ.นากลาง	๐๘๑-๕๗๔ ๕๗๑๖
๔. นายสุเมธ วิชัยวงศ์	๖๗/๑ ม.๑๓ ต.ฝั่งแดง อ.นากลาง	๐๘๐-๑๘๐ ๓๐๘๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๖๖

๒.๘ ข้อมูลกลุ่มเกษตรกรกรแปลงใหญ่

๒.๘.๑ ข้อมูลเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่จังหวัด

หนองบัวลำภูมีแปลงใหญ่ทั้งสิ้น ๕๓ แปลง เกษตรกร ๔,๑๙๐ ราย พื้นที่ ๓๐,๘๑๑ ไร่ ชนิดสินค้าประกอบด้วย ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ยางพารา ไม้ผล พืชผัก ไม้เห็ด ปศุสัตว์ (โคนมและโคเนื้อ) และประมง

ตารางที่ ๓๗ จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

ปี	จำนวน (แปลง)	พื้นที่ (ไร่)	เกษตรกร (ราย)	ผ่านการรับรองมาตรฐาน (ราย)			
				GAP	Organic	รวม	ร้อยละ
๒๕๕๙	๔	๖,๗๔๘	๖๔๖	๒๒๗	๑๗	๒๔๔	๑๖
๒๕๖๐	๕	๕๖๒	๔,๒๖๖	๑๔๙	-	๑๔๙	๒๗
๒๕๖๑	๑๕	๗๓๕	๘,๕๕๐	๑๓๔	-	๑๓๔	๑๘
๒๕๖๒	๑๒	๖๑๒	๖,๒๕๓	๑๕๒	-	๑๕๒	๒๕
๒๕๖๓	๔	๑๘๓	๗๖๕	๑๕๘	๒	๑๖๐	๘๗
๒๕๖๔	๔	๒๐๕	๑,๕๗๖	๒๕	๑๐	๓๕	๑๗
๒๕๖๕	๑๐	๓๕๓	๑,๙๘๓	๖๘	-	๖๘	๑๙
๒๕๖๖	๖	๒๔๑	๒,๓๑๓	-	-	-	-
รวม	๖๐	๓,๕๓๗	๓๒,๔๕๔	๙๑๓	๒๙	๙๔๒	๒๖.๖

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ณ ธันวาคม ๒๕๖๔

ตารางที่ ๓๘ จำนวนแปลงใหญ่แยกตามชนิดสินค้า (ผลการดำเนินงานปี ๒๕๕๙ – ๒๕๖๖)

ชนิดสินค้า	จำนวน (แปลง)	พื้นที่(ไร่)	เกษตรกร (ราย)	ผ่านการรับรองมาตรฐาน (ราย)			
				GAP	Organic	รวม	ร้อยละ
ข้าว *	๒๑	๑๘,๔๕๒	๑,๘๘๑	๔๖๒	๑๗	๔๗๙	๕๓
มันสำปะหลัง**	๓	๑,๒๒๙	๑๔๘	-	-	-	-
อ้อย **	๖	๒,๒๔๖	๒๖๑	๑	-	๑	-
ยางพารา	๑๓	๗,๗๖๕	๕๕๐	๑๖๖	-	๑๖๖	๓๔
โคเนื้อ	๕	๙๓๑	๑๗๘	-	-	-	-
โคนม	๑	๙๘๕	๓๒	๒๑	-	๒๑	๖๖
ไม้ผล (มะม่วง)	๑	๒๕๔	๕๒	๔๗	-	๔๗	๙๐
ไผ่	๑	๖๙	๓๐	๘	-	๘	๒๗
พืชผัก	๕	๒๗๔	๒๑๓	๙๙	๑๒	๑๑๑	๕๑
ปลาน้ำจืด	๓	๑๕๖	๑๓๖	๕๐	-	๕๐	๕๐
เห็ด	๑	๙๓	๕๖	๒๔	-	๒๔	๔๓
รวม	๖๐	๓๒,๔๕๔	๓,๕๓๗	๘๒๓	๒๙	๘๕๒	๓๙

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๒๑ เมษายน ๒๕๖๖

* GAP ของแปลงใหญ่ข้าว ขึ้นอยู่กับความพร้อมของเกษตรกร ร้อยละของการรับรองมาตรฐานจึงประเมินจากจำนวนเกษตรกรที่สมัครเข้ารับการตรวจเทียบกับเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐาน (รับรอง GAP ในรูปแบบกลุ่ม และดำเนินการแล้ว ๑๐ แปลง)

** สินค้าเกษตรที่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ไม่ได้สมัครตรวจรับรองคุณภาพและมาตรฐานการผลิต

ตารางที่ ๓๙ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) จังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	เกษตรกรต้นแบบ	พืชหลัก	ระดับ	กิจกรรมเด่น	สถานที่ตั้งศูนย์	ศูนย์ เครือข่าย
เมือง	นายทรงเดชบุญคุ้ม	ข้าว	A	ลดต้นทุนการผลิตข้าว	บ้านศิลามงคล หมู่ที่ ๗ ต.หนองสวรรค์	๒๐ ศูนย์
นากลาง	นายสมัคร นามสีฐาน	เกษตรผสมผสาน	A	เกษตรผสมผสาน	บ้านกุดกระสือ หมู่ที่ ๒ ต.เก่ากลอย	๒๑ ศูนย์
ศรีบุญเรือง	นายปริญญา สาคำ	ข้าว	B	ลดต้นทุนการผลิตข้าว	บ้านนาแพง หมู่ที่ ๔ ต.ศรีบุญเรือง	๒๑ ศูนย์
โนนสัง	นายสมัย สร้อยแก้ว	ข้าว	B	ลดต้นทุนการผลิตข้าว	บ้านโสกจาน หมู่ที่ ๗ ต.โนนสัง	๑๕ ศูนย์
นาหวัง	นายสมจิตร พลบูรณ์	พืชผัก	A	การผลิตผักปลอดภัย	บ้านวังสำราญ หมู่ที่ ๒ ตำบลวังทอง	๑๓ ศูนย์
สุวรรณคูหา	นายเฉวียน จันทะลุน	ข้าว	A	ลดต้นทุนการผลิตข้าว	บ้านดงมะไฟ หมู่ที่ ๓ ต.ดงมะไฟ	๑๗ ศูนย์

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

๒.๙ ข้อมูลด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูล Young Smart Farmer, Smart Farmer, แหล่งแปรรูป, แหล่งกระจายสินค้า ฯลฯ

๒.๙.๑ Smart Famer

ตารางที่ ๔๐ Smart Famer จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่	หน่วยงาน	Smart Famer จังหวัดหนองบัวลำภู		รวม	หมายเหตุ
		Smart Farmer (ราย)	Smart Farmer ต้นแบบ(ราย)		
๑	สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู	๑,๖๒๕	๖๗	๑,๖๙๒	
๒	สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหนองบัวลำภู	๖๔	๒๕	๘๙	
๓	สำนักงานประมงจังหวัดหนองบัวลำภู	-	-	-	
๔	ศูนย์วิจัยข้าวอุดรธานี	๑๑๙	๓๔	๑๕๓	
	รวม	๑,๘๐๘	๑๒๖	๑,๙๓๔	

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ ๔๑ Smart Famer จังหวัดหนองบัวลำภู

ที่	อำเภอ/ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร (คร.)	สะสม Smart Farmer ปี๒๕๕๗ - มีนาคม ๒๕๖๕ (ราย)	สะสม Smart Farmer ต้นแบบ ๕๗ - มีนาคม ๖๕ (ราย)	การประเมิน Smart Farmer เดือน เมษายน ๒๕๖๕ (ราย)	การประเมิน Smart Farmer ต้นแบบ เมษายน ๒๕๖๕ (ราย)	การประเมิน Smart Farmer สะสม (ราย)	การประเมิน Smart Farmer สะสม (ราย)
๑	เมืองหนองบัวลำภู	๑๙,๓๙๔	๙๗๑	๑๓	๔๕	๐	๑,๐๑๖	๑๓
๒	นากลาง	๑๓,๖๖๒	๗๐๐	๗๙	๓๘	๔	๗๓๘	๘๓
๓	ศรีบุญเรือง	๑๗,๒๒๒	๕๙๐	๘	๔๘	๐	๖๓๘	๘
๔	โนนสัง	๑๐,๘๕๒	๕๔๐	๘	๔๔	๐	๕๘๔	๘
๕	นาหว้า	๔,๘๘๙	๒๐๕	๒๖	๕	๐	๒๑๐	๒๖
๖	สุวรรณคูหา	๙,๘๙๖	๖๒	๒	๖	๐	๖๘	๒
	รวม	๗๕,๙๑๕	๓,๐๖๘	๑๓๖	๑๘๖	๔	๓,๒๕๔	๑๓๖

๒.๙.๒ Young Smart Famer

Young Smart Famer จังหวัดหนองบัวลำภูมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๑ราย เป็น Young Smart Famer ต้น แบบ จำนวน ๓๐ ราย

ตารางที่ ๔๒ Young Smart Farmer ตำบลบึงหว้าจังหวัดหนองบัวลำภู

อำเภอ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทร	กิจกรรมเด่น
เมือง	นายวิรัช พวงสวัสดิ์ (บอย)	๗ ม.๖ บ้านห้วยเตี๋ย ต.โนนทัน	๐๘๑-๙๘๔๕๑๗๙	นำมัลเบอร์รี่/มันเบอร์รี่ผลสดและต้นพันธุ์ หน่อไผ่รวกหวานและต้นพันธุ์ ชาผักหวานป่า และต้นพันธุ์
	นายณนทชัย สมใจ	๔ หมู่ ๑ ต.หนองหว้า	๐๘๙-๑๖๓๐๐๗๑	ผลิตข้าวเหนียวดำ/ข้าวกล้อง/ข้าวกล้องหอมมะลิ ๑๐๕/ แปรรูปข้าวน้ำข้าวกล้องเพื่อสุขภาพ
	น.ส.โสภา ภูศรีฤทธิ์	๑๘๗ ม.๔ ต.กุคจิก	๐๘๙๘๖๗๓๓๒๓	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
	นางสาวณาดินันท์ บุรมย์	๑๒๓ ม.๑ ต.หนองหว้า	๐๘๑๙๒๒๐๙๔๐	ปลูกฝรั่ง
	นายเชิดศักดิ์ เจริญศรี	๑๑๐ ม.๑๒ บ้านพร้าว อ.เมือง	๐๖๕๐๕๔๖๒๓	เกษตรผสมผสาน/การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
นากลาง	นายปรีชา วงศ์พัฒน์	๒๗ ม.๔ ต.ด่านช้าง	๐๘๖๐๙๐๓๘๑๘	การปลูกดาวเรือง /การปลูกเห็ดฟางกองเตี้ย
	นายชัยยันต์ เขาวงษ์	๑๕๒ ม.๓ ต.ด่านช้าง	๐๘๘๗๔๒๐๑๒๑	ผลิตไม้ผลมะม่วง พุทรา ฝรั่ง
	นายอภินิช ระเบียบนาวิรุักษ์	๑๑๙ หมู่ ๑๑ ต.อุทัยสวรรค์	๐๘๙-๑๖๓๐๐๗๑	แปรรูปกล้วย/กล้วยกวนท็อฟฟี่
	น.ส. ปรัชญาวรรณ สาระบัน	ม.๒ ต.ด่านช้าง		เกษตรผสมผสาน (มะนาว ฝรั่ง กล้วยน้ำหว้า มะพร้าว น้ำหอม มะม่วง พืชผัก) แปรรูปน้ำมะนาวไซรับอ้อย
นาหว้า	นายบรรพต อวนศรี/สายธาร อวนศรี	๑๑๖ ม.๑๓.วังปลาป้อม	๐๙๕๙๐๑๒๘๔๔	ทำเกษตรผสมผสาน/ผลิตและขยายพันธุ์ฝรั่ง
	นางสาววรินทร์ เพชรคง	๒๘๒ ม.๒ต.วังทอง	๐๖๒๙๘๖๓๘๙๔	ผลิตผักเพื่อการค้า
	นายสุทธิพงษ์ กอนดอน	๒๙ ม.๑ ต.เทพศิรี	๐๘๖๔๓๖๔๕๗๑	เกษตรผสมผสาน/เลี้ยงไส้เดือนเพื่อผลิตปุ๋ยจากไส้เดือน
	น.ส.พูล สะตะ และ นายชวน สะตะ	๖๘ ม.๑ ต.วังทอง	๐๘๑๙๕๔๖๕๓๒	เกษตรผสมผสาน/ผลิตผักเพื่อการค้า
	นางจิระนันท์ เต้จั่น	๓๓ หมู่ ๒ ต.วังทอง	๐๘๓๓๕๒๔๗๖๔	ผลิตผักเพื่อการค้า
	น.ส.วิไลวรรณ ชมแสง	๔๑ ม.๑ ต.วังทอง	๐๙๘๗๑๙๙๐๓๗	เกษตรผสมผสาน/ผลิตผักเพื่อการค้า
	น.ส.เทพธิดา เชื้ออ่อน	๓๘ ม.๑ ต.เทพศิรี	๐๙๑๐๕๒๗๐๔๓	ท่องเที่ยวเชิงเกษตร
	นางอมรรัตน์ พรหมกลับ	๙๔ ม.๑ต.เทพศิรี	๐๘๑๘๖๖๗๒๒๔	แปรรูปนมสด
	นางสาวจันทร์พิมพ์ กองคำ	๕๙ม.๓ ต.วังปลาป้อม	๐๙๒-๕๘๑-๗๖๓๑	เกษตรผสมผสาน และการทำบัญชีครัวเรือน
ศรีบุญเรือง	นางกัณหา ถาวโร	ที่๑๒๓ ม.๑๑ ต.หนองแก	๐๘๒๘๕๖๕๑๙๕	ปลูกฝรั่ง/แปรรูปน้ำฝรั่งสกัดเย็น
	นางนุชชาติ ดอนจันดา	๑๑๙ ม.๑๑ ต.หนองแก	๐๙๐๒๗๖๑๘๑๕	ไก่ไข่/แปรรูปปลาร้า
	นายพิชิต พิลาศรี	๑๓ หมู่๗ ต.เมืองใหม่	๐๘๖-๑๐๓๑๕๖๐	แปรรูปถั่วดาวอินคาขายในและนอกประเทศ
	นางวรลักษณ์ เลี้ยงบางยาง	๑๕๘ หมู่ ๗ ต.เมืองใหม่	๐๘๙๖๑๘๘๘๘๗	ปลูกเห็ด/ผลิตผักปลอดสารพิษ
สุวรรณคูหา	นายวิสิทธิ์ไชย โพนงาม	๑๗๙ ม.๑๑ ต.นาดี	๐๖๒๑๘๖๓๑๑๐	การผลิตข้าว/ผลิตพันธุ์ข้าว/การแปรรูปข้าว ผลิตไม้ผล/ผลิตกิ่งพันธุ์ไม้ผลต่างๆ
	นายพิทักษ์ดวง พรหมยาว	๑๕๖ หมู่ ๓ ต.นาดี	๐๘๑๙๑๓๓๒๘๗	ผลิตอ้อยโรงงาน/ใช้เครื่องทุนแรง
	นายอำนาจ มาตรา	๑๔๐ ม.๑๓ ต.นาดี	๐๘๙๙๓๖๑๒๒๘	เกษตรผสมผสาน/การผลิตและขยายพันธุ์ฝรั่ง
	นายฤกษ์ รัตนแห่	๔๒ ม.๓ ต.นาดี	๐๘๗๙๔๘๐๕๒๒	ครูสอนกรีดยางพารา/เลี้ยงปลา
	นายชัยวิทย์ ทาสีดำ	๑๖๕ ม.๑๐ ต.นาด่าน	.๐๙๑๐๖๐๘๗๐๖	การผลิตอ้อยคั้นน้ำครบวงจร
โนนสัง	นายวินัย ชนะบุญ (นัย)	๓๗ ม.๒ ต.โคกม่วง	๐๘๑๘๓๕๑๘๔๙	ผลิตและแปรรูปข้าวโพดหวานเป็นน้ำข้าวโพด
	นางบัวหวน เมฆใหม่	๑๗ หมู่ ๑๐ ต.หนองเรือ	๐๙๓๖๖๗๐๐๙๒	ผลิตปลาชีวแห้งตลอดปี
	น.ส.นิจวิภา คำมูล	๑๐๒ ม.๒ ต.โคกม่วง	๐๙๘๒๑๒๐๐๖๘	เกษตรผสมผสาน

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

๒.๙.๓ แหล่งรับซื้อผลิตผลทางการเกษตร

ตารางที่ ๔๓ ตลาดเกษตรกรรมภายในจังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	อำเภอ	สถานที่จำหน่าย	จำนวนเกษตรกรผู้จำหน่าย
๑	จังหวัดหนองบัวลำภู	หน้าสำนักงานเกษตรอำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๑๕ ราย
๒	ศรีบุญเรือง	ข้างสำนักงานเกษตรอำเภอศรีบุญเรือง	๘ ราย
๓	โนนสัง	บ้านท่าศิลา หมู่ ๖ ตำบลบ้านค้อ	๑๐ ราย
๔	นาวัง	หน้าที่ว่าการอำเภอนาวัง	๕ ราย
๕	เมือง	ตลาดสี่เหลี่ยมบ้านโพธิ์ศรีสำราญ	๖ ราย
๖	สุวรรณคูหา	ตลาดสุวรรณคูหา/หน้าที่ว่าการอำเภอสุวรรณคูหา	๑๒ ราย
๗	นากลาง	หน้าสำนักงานเกษตรอำเภอนากลาง	๕ ราย
รวม			๖๑ ราย

ที่มา: สำนักงานเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๖๖

-ตลาดประชารัฐรวมผลผลิตและผลิตภัณฑ์หนองบัวลำภูทุกวันศุกร์ เวลา ๐๗.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ บริเวณหอประชุมอนาลโย ศูนย์ราชการฯ

- ตลาดสี่เหลี่ยม ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ เวลา ๐๖.๐๐ - ๑๔.๐๐ น. ณ ข้างโรงพยาบาลศรีบุญเรือง

(๑) ลานรับซื้อปาล์มน้ำมัน

ตารางที่ ๔๔ ลานรับซื้อปาล์มน้ำมัน

ชื่อ	ชื่อ	ที่อยู่	หมู่	ถนน	ตำบล	อำเภอ	โทรศัพท์
๑	นางสาววันวิสา รอดสงค์ (ลานอุดมทรัพย์)	๙๐	๑	-	กุดจิก	เมือง	๐๘๕-๐๐๐๘๘๙๓
๒	นางดวงแข พรหมษา (ร้านพรพิขผล)	๓๖๖	๑๑	บ้านโนนปอแดง	บ้านโคก	สุวรรณคูหา	๐๘๖-๒๑๙๗๘๐๓
๓	จำสุรจิตร์ (ร้านจำสุรจิตร์ลานปาล์ม)	๔๒	๙๘	บ้านฝั่งแดงกลาง	ฝั่งแดง	นากลาง	๐๖๑-๕๗๑๓๒๘๔
๔	นายชุตินันท์ เหล่าบัณฑิต (ลานมันกิตติพิขผล)	๓๓	๙	บ้านโคก-กุดดินจี่	ดงสวรรค์	นากลาง	๐๘๔-๒๙๓๖๕๖๕

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

(๒) ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

ตารางที่ ๔๕ ผู้ประกอบการมันสำปะหลัง

ลำดับ	รายชื่อลานมัน	สถานที่ตั้ง	เบอร์โทรศัพท์
	อำเภอเมือง		
๑	สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.หนองบัวลำภู จำกัด (ลานมัน)	๘๑ ม.๓ ต.โพธิ์ชัย อ.เมือง	๐๔๒-๓๗๘๓๕๓, ๐๔๒-๓๗๘๐๕๑
๒	หจก.อุดรไพบูลย์	๘๗ ม.๘ ถ.หนองบัวลำภู-อุดร ต.โนนทัน อ.เมือง	๐๔๒-๐๐๐๐๘๘, ๐๘๒-๒๑๐๔๒๐๖, ๐๘๙-๑๘๗๓๘๘๓ (คุณโชค)
๓	ร้านชัยยงค์พิขผล	๙๔ ม.๙ ต.บ้านขาม อ.เมือง	๐๘๙-๘๔๑๖๙๕๗, ๐๘๙-๙๘๐๙๙๓๗
๔	ร้านอุดมทุนทรัพย์	๙๐ ม.๑๑ ต.กุดจิก อ.เมือง	๐๘๕-๐๐๐๘๘๙๓,

ลำดับ	รายชื่อลานมัน	สถานที่ตั้ง	เบอร์โทรศัพท์
			๐๘๙-๙๔๒๔๕๘๕
๕	ลานพรสว่างพืชผล (คุณอารียา ทองหล่อ)	๑๒๔ ม.๗ ต.กุดจิก อ.เมือง	๐๘๕-๔๕๕-๖๐๐๒, ๐๘๐-๐๐๖๗๗๔๗
๖	ลานสวนแบงค์ฟาร์ม (คุณพรวิษณุ วงษ์อุทอง)	๑๓๔ ม.๗ ต.กุดจิก อ.เมือง	๐๙๖-๒๙๑๑๙๗๙
๗	ลานมันลูกปัสสอน	บ.โพธิ์ศรี ต.กุดจิก อ.เมือง	๐๖๓-๘๗๘๐๖๔๖
๘	ลานมันน้อยเกษตรยนต์	๘๓ ม.๙ บ.โนนหวาย ต.บ้านขาม อ.เมือง	๐๘๖-๒๓๐๙๖๑๘, ๐๘๖-๒๓๓๓๔๘๗
๙	ร้านบุญให้พืชผล	๑๒๐ ม.๑๑ ถ.นาคำไฮ-บ้านผือ ต.กุดดินจี่ อ.นากลาง	๐๔๒-๓๕๗๑๑๑, ๐๘๘-๓๐๗๒๑๕๒
๑๐	ลานมันกิตติพืชผล	๓๓ ม.๙ ถ.บ้านโคก-กุดดินจี่ ต.ดงสวรรค์ อ.นากลาง (นายชุตินันท์ เหล่าบัณฑิต)	๐๙๔-๘๒๓๙๕๔๕
๑๑	ลานมันรุ่งแสง	๑๐๕ หมู่ ๙ ต.กุดดินจี่ อ.นากลาง	๐๘๖-๐๕๒๖๖๒๘, Fax.๐๔๒-๓๕๗๐๒๓
๑๒	ลานมันลิ้มชัยเจริญ (บ้านห้วยหาน)	๑๒๙ ม.๖ ต.ดงสวรรค์ อ.นากลาง	๐๘๘-๓๑๖๑๔๕๐, ๐๙๕-๖๔๕๘๖๖๖
๑๓	ลานมันนางวัวอุดมผล สาขาดงสวรรค์	ม.๔ บ.เกษมณี ต.ดงสวรรค์ อ.นากลาง	๐๘๔-๓๗๑๔๙๘๖
	อำเภอनावัง		
๑๔	หจก.มินทร์เมศพืชผล	๒๗๖ ม.๑ ถ.อุตร-เลย ต.นาเหล่า อ.नावัง	๐๔๒-๐๐๔๐๖๘, ๐๘๑-๓๙๒๑๗๑๘
๑๕	เขาวลิตพืชผล	๑๒๕ ม.๓ ต.วังปลาบ่อ อ.नावัง	๐๘๙-๒๗๓๖๗๖๓, ๐๘๖-๒๒๒๕๘๗๑
๑๖	ร้านขวลิตพืชผล	๙๙ ม.๕ ต.วังปลาบ่อ อ.नावัง	๐๘๘-๓๓๘๖๗๖๘
๑๗	ธัญชนกการเกษตร	๑๗๘ ม.๕ ต.นาเหล่า อ.नावัง	๐๔๒-๓๖๓๐๗๒, ๐๙๘-๖๑๔๔๔๘๑
๑๘	ร้านนวัตกิจการเกษตร	๘๘ ม.๑๓ ถ.เลย-หนองบัวลำภู ต.นาเหล่า อ.नावัง	๐๖๑-๖๓๙๕๖๕๕, ๐๘๓-๓๕๕๘๑๙๑
	อำเภอสวรรคุด		
๑๙	ร้าน ข.รุ่งเรืองพืชผล	๑๒๙ ม.๔ ต.บุญทัน อ.สวรรคุด/๑๕๙ ม.๗ ต.หนองบัวใต้	๐๘๖-๒๓๓๓๓๒๖, ๐๖๓-๘๙๒๘๙๔๕, ๐๘๗-๔๒๙๑๙๕๖
๒๐	ลานมัน ต.เจริญ ๒	๒๐๙ บ.นาไร่ ม.๕ ต.ดงมะไฟ อ.สวรรคุด	๐๘๗-๒๑๓๔๕๐๔
๒๑	ลานมันแสงอรุณ สาขา ๒	๑๐๕ ม.๑๔ ต.บ้านโคก อ.สวรรคุด	๐๘๔-๗๘๙๙๔๐๔
๒๒	ร้านพรพืชผล	๓๖๖ ม.๑๑ บ.โนนปอแดง ต.บ้านโคก อ.สวรรคุด	๐๘๖-๒๑๙๗๘๐๓
๒๓	ลานแสงอรุณพืชไร่	๑๐๕ ม.๑๔ บ.เพ็กทอง ต.บ้านโคก อ.สวรรคุด	๐๘๗-๒๑๓๘๘๓๘
๒๔	ลานแคทเธอลีนปาล์ม ม.ทหาร	๑๔๒ ม.๔ ต.บุญทัน อ.สวรรคุด	๐๘๓-๓๖๓๗๑๒๓
๒๕	ลานรุ่งฟ้าการเกษตร	๒๓๒ ม.๖ ต.บ้านถิ่น อ.โนนสัง	๐๘๑-๙๗๔๐๗๙๙
๒๖	ป.ศิวาเจริญผลการเกษตร	๒๕๓ ม.๕ ต.บ้านถิ่น อ.โนนสัง /	๐๙๘-๐๙๕๘๐๗๗,

ลำดับ	รายชื่อลานมัน	สถานที่ตั้ง	เบอร์โทรศัพท์
		๒๓๖ ม.๗ ต.หนองเรือ อ.โนนสูง	๐๘๙-๘๔๑๖๙๕๗
๒๗	ลานเจริญยิ่งพืชผล	๒๑๐ ม.๕ ต. นิคมพัฒนา อ. โนนสูง	
๒๘	ลานธนายุทธพืชผล	ม.๖ ต.บ้านถิ่น อ.โนนสูง	๐๙๓-๓๔๒๒๔๙๓, ๐๘๖-๐๙๙๔๗๘๒
๒๙	ลานธเนศรุ่งเรือง	๑๗๕ ม.๕ ต.กุดตู อ.โนนสูง	๐๖๑-๐๙๔๘๙๓๙, ๐๘๘-๒๙๑๔๙๕๓
	อำเภอศรีบุญเรือง		
๓๐	นิมนวลคำข้าว	๗๑ ม.๔ ต.หนองบัวใต้ อ.ศรีบุญเรือง	๐๘๗-๘๖๕๙๗๗๔
๓๑	ลานแสนบุญรัต	ต.ยางหล่อ อ.ศรีบุญเรือง	๐๙๑-๓๗๖๐๙๕๘, ๐๙๓-๓๔๘๑๔๑๖

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

(๓) ผู้ประกอบการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ ๔๖ ผู้ประกอบการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ลำดับ	รายชื่อ จุดรับซื้อ/รวบรวม	สถานที่ตั้ง	เบอร์โทรศัพท์
	อำเภอนาวัง		
๑	ร้านนวัตกิจเกษตร (จุดรับซื้อ)	๘๘ ม.๑๓ ถ.เลย-หนองบัวลำภู ต.นาเหล่า อ.นาวัง	๐๖๑-๖๓๙๕๖๕๕, ๐๘๓-๓๕๕๘๑๑๑
๒	ร้านขวลิตพืชผล (ลานมัน)	๙๙ ม.๕ ต.วังปลาบ้อม อ.นาวัง	๐๘๘-๓๓๘๖๗๖๘
๓	ธัญชนกการเกษตร	๑๗๘ ม.๕ ต.นาเหล่า อ.นาวัง	๐๙๘-๖๑๔๔๔๘๑
๔	เขาวลิตพืชผล	๑๒๕ ม.๓ ต.วังปลาบ้อม อ.นาวัง	๐๘๙-๒๗๓๖๗๖๓, ๒๘๖-๒๒๒๕๘๗๑
	อำเภอสุวรรณคูหา		
๕	ร้าน ข.รุ่งเรืองพืชผล (ลานมัน)	๑๒๙ ม.๔ ต.บุญทัน อ.สุวรรณคูหา	๐๘๖-๒๓๓๓๓๒๖, ๐๖๓-๘๙๒๘๙๕๕
๖	ลานมันแสงอรุณ สาขา ๒	๑๐๕ ม.๑๔ ต.บ้านโคก อ.สุวรรณคูหา	๐๘๔-๗๘๙๙๔๐๔
๗	ร้านพรพืชผล	๓๖๖ ม.๑๑ บ.โนนปอแดง ต.บ้านโคก อ.สุวรรณคูหา	๐๘๖-๒๑๙๗๘๐๓
๘	ลานแสงอรุณพืชไร่	๑๐๕ ม.๑๔ บ.เพ็กทอง ต.บ้านโคก อ.สุวรรณคูหา	๐๘๗-๒๑๓๘๘๓๘
๙	ลานแคทเธอลินปาล์ม ม.ทหาร	๑๔๒ ม.๔ ต.บุญทัน อ.สุวรรณคูหา	๐๘๓-๓๖๓๗๑๒๓

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

(๔) ผู้ประกอบการค้าข้าว

ตารางที่ ๔๗ รายชื่อผู้ประกอบการค้าข้าว จังหวัดหนองบัวลำภู

ลำดับ	หมายเลขหนังสืออนุญาต	ชื่อบริษัท	ประเภทหนังสืออนุญาต	ที่อยู่	โทร
๑	๑๐/๒๕๖๕	รุ่งฟ้าการเกษตร	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๓๒ หมู่ ๖ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง	๐๘๑๙๙๔๐๗๙๙
๒	๑๑/๒๕๖๔	สหกรณ์การเกษตรเมืองหนองบัวลำภู จำกัด	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๙๐ หมู่ ๑๐ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลบ้านถิ่น อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๔๒๓๗๘๒๐๕
๓	๑๖/๒๕๖๓	เพชร	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๑๖๑/๒ หมู่ ๑๖ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลฝั่งแดง อำเภอนากลาง	๐๘๘๐๓๑๔๙๒๓
๔	๒/๒๕๖๔	ร้านแพรวา วัสดุก่อสร้าง	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๖๕ หมู่ ๑๖ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลฝั่งแดง อำเภอนากลาง	๐๖๔๓๒๐๐๐๙
๕	๒/๒๕๖๕	ขวัญชัยพาณิชย์	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง	๐๙๘๕๘๘๑๙๙๕๖
๖	๒/๒๕๖๖	ป.ศิวา (นางสาวน้ำทิพย์ สุปัญญา)	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๒๓๖ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลหนองเรือ อำเภอโนนสัง	๐๘๗๒๑๕๙๖๐๕
๗	๒๓/๒๕๖๔	ชงฮวดพีซผล (ทำข้าว)	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๖๑ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลนากลาง อำเภอนากลาง	๐๘๑-๙๖๔๘๕๖๗
๘	๒๔/๒๕๖๔	ชงฮวดพีซผล(ขายส่ง)	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๑๖๑ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลนากลาง อำเภอนากลาง	๐๘๑-๙๖๔๘๕๖๗, ๐๘๑-๙๖๔๘๕๖๗
๙	๕/๒๕๖๔	สกต. ธ.ก.ส.หนองบัวลำภู จำกัด	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๘๑ หมู่ ๓ อาคาร- ซอย- ถนน- อุดร-เลย ตำบลโพธิ์ชัย อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๔๒-๓๗๘๓๕๓
๑๐	๕/๒๕๖๕	เพชร	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๖๑/๒ หมู่ ๑๖ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลฝั่งแดง อำเภอนากลาง	๐๘๘๐๓๑๔๙๒๓
๑๑	๕/๒๕๖๖	ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม.อาร์. เกษตร	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๖๖/๑ หมู่ ๑๓ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลเมืองใหม่ อำเภอศรีบุญเรือง	๐๔๒๓๕๓๑๓๔
๑๒	๗/๒๕๖๔	อนันต์	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๑๒ หมู่ ๙ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลหนองแก อำเภอศรีบุญเรือง	๐๙๘๒๐๔๖๙๔
๑๓	๗/๒๕๖๕	คลังพิมายพีซผลการเกษตร	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๖๓ หมู่ ๘ อาคารหนองม้วย ซอย- ถนน- ตำบลปากกุ่ม อำเภอโนนสัง	๐๙๓๗๔๙๗๒๒๗
๑๔	๘/๒๕๖๕	วิษณุชลดา	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๒๒๗ หมู่ ๑๑ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลกุดจิก อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๘๑-๐๕๐๑๔๔๔
๑๕	๙/๒๕๖๕	เอจเจริญผล	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๗/๑ หมู่ ๑ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลโนนเมือง อำเภอนากลาง	๐๘๗๙๔๗๙๖๗๙
๑๖	๑๘/๒๕๖๒	บริษัท กล้าทิพย์ จำกัด	โรงสี ขนาดใหญ่	บ้านเลขที่ ๒๒๒ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๔๒-๙๔๑๒๒๒
๑๗	๑๙/๒๕๖๑	บริษัท ศรีไทยใหม่การเกษตร จำกัด	โรงสี ขนาด กลาง	บ้านเลขที่ ๒๙๑ หมู่ ๑๕ อาคาร- ซอย- ถนน- วิริยธิน ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๔๒-๙๔๓๒๗๘
๑๘	๒๐/๒๕๖๒	บริษัท กล้าทิพย์ จำกัด	ผู้ส่งออก ทั่วไป	บ้านเลขที่ ๒๒๒ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๔๒-๙๔๑๒๒๒
๑๙	๘/๒๕๖๖	หจก.หนองบัวไทยพิพัฒน์	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๕๒ หมู่ ๑ อาคาร- ซอย- ถนน- อุดร-เลย ตำบลหนองบัว อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	๐๔๒-๓๑๑๑๒๔, ๐๙๕-๖๕๑๕๖๙๕

ลำดับ	หมายเลขหนังสืออนุญาต	ชื่อบริษัท	ประเภทหนังสืออนุญาต	ที่อยู่	โทร
๒๐	๖/๒๕๖๖	สหกรณ์การเกษตรศรีบุญเรือง จำกัด	โรงสีขนาดเล็ก	บ้านเลขที่ ๑๒๙ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนนไสยราษฎร์บูรณะ ตำบลเมืองใหม่ อำเภอศรีบุญเรือง	๐๔๒-๓๕๓๙๗๐, ๐๘๕-๗๔๓๖๕๙๗
๒๑	๗/๒๕๖๖	สหกรณ์การเกษตรกุดตุ้ม จำกัด	โรงสีขนาดเล็ก	บ้านเลขที่ ๙๑ หมู่ ๑๒ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลกุดตุ้ม อำเภอโนนสัง	๐๔๒-๓๕๖๑๑๕, ๐๙๑-๖๘๕๕๙๒๖
๒๒	๑/๒๕๖๓	ลานมันไทยพิพัฒน์	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๒๘/๑ หมู่ ๙ อาคาร- ซอย- ถนนศรีบุญเรือง-ชุมแพ ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอศรีบุญเรือง	๐๘๑๘๗๑๑๑๘๐, ๐๘๙-๗๑๐๗๒๕๘ ๐๘๑-๘๗๑๑๑๘๐
๒๓	๑/๒๕๖๖	ร้านพรทิพย์พืชผล	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๑๗ หมู่ ๑ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลศรีบุญเรือง อำเภอศรีบุญเรือง	๐๔๒-๓๕๓๒๔๒
๒๔	๒๙/๒๕๖๔	มหาลากพืชผล	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๖๘ หมู่ ๓ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลบ้านค้อ อำเภอโนนสัง	
๒๕	๓/๒๕๖๖	ป.ศิวา (นายวาทีชัย สุปัญญา)	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๒๕๓ หมู่ ๕ อาคาร- ซอย- ถนนหนองบัว-โนนสัง ตำบลบ้านถิ่น อำเภอโนนสัง	๐๘๗-๒๑๕๙๖๐๕, ๐๘๗-๒๑๕๙๖๐๕ ๐๘๕-๗๔๙๗๗๔๙
๒๖	๓๒/๒๕๖๔	ร้านสนั่นพืชผล	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๔๑ หมู่ ๑๒ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลโนนสัง อำเภอโนนสัง	๐๘๕-๒๗๔๔๐๕๓, ๐๘๕-๒๗๔๔๐๕๓
๒๗	๓๓/๒๕๖๔	ร้านฉางข้าวไทยเลิศ	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๓๐ หมู่ ๓ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	
๒๘	๔/๒๕๖๖	ร้านสมศักดิ์	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๑๙๓ หมู่ ๑๘ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลฝั่งแดง อำเภอนากลาง	
๒๙	๖/๒๕๖๔	ร้านขวัญชัยพาณิชย์	ทำข้าว	บ้านเลขที่ ๔๒ หมู่ ๗ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลโนนเมือง อำเภอโนนสัง	๐๔๒-๙๔๑๐๔๔, ๐๘๘-๒๘๖๖๖๐๘
๓๐	๖/๒๕๖๕	ร้านฉางข้าวไทยเลิศ	ขายส่ง	บ้านเลขที่ ๑๓๐ หมู่ ๓ อาคาร- ซอย- ถนน- ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู	

ที่มา : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองบัวลำภู ข้อมูล ณ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๖

๒.๙.๔ การจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว จังหวัดหนองบัวลำภู

ตารางที่ ๔๘ สรุปการจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยว จังหวัดหนองบัวลำภู

ทะเบียนชุมชนท่องเที่ยว					ประเภทชุมชนท่องเที่ยว			ประเภทชุมชนท่องเที่ยว (A,B,C,D)	หมายเหตุ (กรณีเป็นหมู่บ้านประเภท C ระบุความโดดเด่นเฉพาะทาง)
ที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่	ชื่อบ้าน	ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม	หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว	หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน (SE)		
๑	เมือง	โนนทัน	๖	ห้วยเค็ด	✓			B	
๒	เมือง	โนนทัน	๔	ถ้ำทองเพล	✓			B	
๓	เมือง	นาคำไฮ	๒	นาคำไฮ	✓			C	ผลิตภัณฑ์ชุมชน
๔	เมือง	หนองหว้า	๕	เพ็กเพื่อย	✓			D	
๕	เมือง	บ้านขาม	๒	ธาตุหาญเทวี	✓			D	
๖	เมือง	หนองบัว	๑	ห้วยทราย			✓	C	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๗	เมือง	หนองบัว	๒	ภูพานทอง			✓	B	
๘	เมือง	โนนทัน	๙	ห้วยเค็ดเหนือ		✓		B	
๙	นากลาง	นากลาง	๖	ภูน้อย	✓			D	
๑๐	นากลาง	ฝั่งแดง	๑๖	บ้านสุขสำราญ	✓			C	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๑๑	นากลาง	ดงสวรรค์	๙	สระแก้ว	✓			D	
๑๒	นากลาง	เก่ากลอย	๙	ภูหลวง	✓			C	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๑๓	นากลาง	กุดแห่	๒	โพธิ์คำ	✓			C	ผลิตภัณฑ์ชุมชน
๑๔	โนนสัง	โคกใหญ่	๗	โนนยาว	✓			B	

ทะเบียนชุมชนท่องเที่ยว					ประเภทชุมชนท่องเที่ยว			ประเภทชุมชนท่องเที่ยว (A,B,C,D)	หมายเหตุ (กรณีเป็นหมู่บ้านประเภท C ระบุความโดดเด่นเฉพาะทาง)
ที่	อำเภอ	ตำบล	หมู่	ชื่อบ้าน	ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี	หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว	หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชน (SE)		
๑๕	โนนสัง	บ้านค้อ	๖	ท่าศิลา	✓			B	
๑๖	โนนสัง	บ้านถิ่น	๒	กุดกวางสร้อย	✓			B	
๑๗	โนนสัง	นิคมพัฒนา	๑๐	ดงบก	✓			B	
๑๘	โนนสัง	โนนเมือง	๕	ห้วยบง	✓			C	ผลิตภัณฑ์ชุมชน
๑๙	ศรีบุญเรือง	เมืองใหม่	๕	ชมพุทอง	✓			D	
๒๐	ศรีบุญเรือง	หนองกุงแก้ว	๕	ผาสุก	✓			C	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๒๑	ศรีบุญเรือง	ทรายทอง	๗	ทรายมูล	✓			D	
๒๒	ศรีบุญเรือง	หนองบัวใต้	๒	คอนอ้อ	✓			D	
๒๓	ศรีบุญเรือง	ศรีบุญเรือง	๘	จอมทอง	✓			D	
๒๔	สุวรรณคูหา	นาดี	๗	ราษฎร์เกษมศรี	✓			C	บริหารจัดการกองทุนชุมชน
๒๕	สุวรรณคูหา	ดงมะไฟ	๑๑	นาเจริญ	✓			C	ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
๒๖	สุวรรณคูหา	นาสี	๖	ดงยาง	✓			B	
๒๗	สุวรรณคูหา	บุญทัน	๕	คลองเจริญ	✓			C	เกษตรอินทรีย์เกษตรปลอดภัย
๒๘	สุวรรณคูหา	กุดผึ้ง	๖	นาไร่เดียว	✓			C	หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
๒๙	นาหว้า	วังทอง	๘	นาเจริญ	✓			D	
๓๐	นาหว้า	วังทอง	๑๑	วังไผ่	✓			D	
๓๑	นาหว้า	เทพศิรี	๗	เทพศิรีเหนือ	✓			C	บริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม
๓๒	นาหว้า	นาแก	๗	นาแก	✓			D	
๓๓	นาหว้า	วังปลาป้อม	๗	กุดคู่	✓			D	
๓๔	นาหว้า	เทพศิรี	๒	ผาเจาะ			✓	C	ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๓๕	นากลาง	กุดดินจี่	๑๒	หนองโสน			✓		ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๓๖	โนนสัง	โคกม่วง	๕	ตาไฮ			✓		ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๓๗	ศรีบุญเรือง	หนองบัวใต้	๓	สร้างเสียน			✓		ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
๓๘	สุวรรณคูหา	นาด่าน	๓	กุดฮู			✓		ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ตารางที่ ๔๙ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดหนองบัวลำภู

ที่	สถานที่
๑	ไร่สุขสวัสดิ์ อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู
๒	สวนเลม่อนทรีฟาร์ม อ.นากลาง จ.หนองบัวลำภู
๓	บ้านถ้ำกลองเพล อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู
๔	เกษตรอินทรีย์หนองม่วง - ชมพุทอง อ.ศรีบุญเรือง จ.หนองบัวลำภู

ตารางที่ ๕๐ รายชื่อกลุ่มเกษตรกร/เกษตรกรที่รับการสนับสนุนโรงเรียนพลาสติกกรองแสง

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	มาตรฐานที่ได้รับ	การเป็นสมาชิกกลุ่ม/การมีส่วนร่วม ภาครัฐ
๑	นายอนิวรรณ พาน้อย	ต.เมืองใหม่ อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน Organic thailand	อินทรีย์/ศพก.เครือข่าย
๒	น.ส.ศิริอร แฝงสีคำ	ต.เมืองใหม่ อ.ศรีบุญเรือง	ระยะปรับเปลี่ยน Organic thailand	อินทรีย์/YSF
๓	กลุ่มผู้ผลิตผักอินทรีย์หนองม่วง-ชมพูทอง	ต.เมืองใหม่ อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	ศพก.เครือข่าย/แปลงใหญ่ผัก
๔	กลุ่มผู้ผลิตผักอินทรีย์หนองม่วง-ชมพูทอง	ต.เมืองใหม่ อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	ศพก.เครือข่าย/แปลงใหญ่ผัก
๕	นางกัณหา ถาวโร	ต.หนองแก อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF ต้นแบบ/สมาชิกตลาดเกษตรกร
๖	นางสาวกาญจนา โคตรสุวรรณ	ต.ศรีบุญเรือง อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF
๗	น.ส.สุนันทา อัดเสน	ต.หนองแก อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF /สมาชิกตลาดเกษตรกร
๘	นางอารมย์ คำคลี	ต.กุดสะเทียน อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF/GAP
๙	นายอนุวัฒน์รัตนวงศ์	ต.หนองแก อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP /อินทรีย์ PGS	เครือข่ายอินทรีย์ PGS /ศพก.เครือข่าย
๑๐	น.ส.อาภรณ์ คำเมือง	ต.เมืองใหม่ อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF
๑๑	กลุ่มผู้ปลูกผักบ้านคลองเจริญ	ต.กุดสะเทียน อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผัก
๑๒	นางไพลิน ชื่อ	ต.หนองบัวใต้ อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF/สมาชิก กก.๕ประสานสืบสานทฤษฎีใหม่
๑๓	นางนุชชาติ ดอนจันดา	ต.หนองแก อ.ศรีบุญเรือง	มาตรฐาน GAP	YSF /สมาชิกตลาดเกษตรกร
๑๔	น.ส.ญาดิฉันท์ บุรมย์	ต.หนองหว้า อ.เมือง	มาตรฐาน Organic thailand	อินทรีย์/YSF
๑๕	น.ส.โสภา ชัยศาสตร์	ต.หนองหว้า อ.เมือง	มาตรฐาน GAP /อินทรีย์ PGS	อินทรีย์ PGS /YSF
๑๖	น.ส.โสภา ภูศรีฤทธิ์	ต.กุดจิก อ.เมือง	มาตรฐาน Organic thailand	อินทรีย์/YSF
๑๗	นางสาวสมัย สุโพธิ์	ต.กุดจิก อ.เมืองฯ	มาตรฐาน GAP /อินทรีย์ PGS	เครือข่ายอินทรีย์ PGS /ศพก.เครือข่าย/แปลงใหญ่ข้าว
๑๘	นางกองแพง พันธัก้า	ต.หนองหว้า อ.เมือง	ระยะปรับเปลี่ยน Organic thailand	สมาชิกอินทรีย์/ ศพก.เครือข่าย /วสข.ผู้ปลูกผัก
๑๙	นางสาวคำทอง โลโท	ต.หนองหว้า อ.เมือง	มาตรฐาน Organic thailand	สมาชิกอินทรีย์/ ศพก.เครือข่าย /วสข.ผู้ปลูกผัก
๒๐	นางคำมวล รัตนแสง	ต.หนองหว้า อ.เมือง	ระยะปรับเปลี่ยน Organic thailand	สมาชิกอินทรีย์/ ศพก.เครือข่าย /วสข.ผู้ปลูกผัก
๒๑	นางบัวลุนโลโท	ต.หนองหว้า อ.เมือง	ระยะปรับเปลี่ยน Organic thailand	สมาชิกอินทรีย์/ ศพก.เครือข่าย /วสข.ผู้ปลูกผัก
๒๒	นางสระ นาคศรี	ต.ป่าไม้งาม อ.เมือง	มาตรฐาน GAP	วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผัก
๒๓	นางสำราญ บัวจรัส	ต.หนองกัยสมบูรณ์ อ.เมือง	มาตรฐาน GAP	YSF/สมาชิกตลาดเกษตรกร
๒๔	นายสมเดช ศิริวงศ์	ต.บ้านพร้าว อ.เมือง	มาตรฐาน GAP	ศพก.เครือข่าย
๒๕	กลุ่มผักอินทรีย์บ้านถ้ำกลองเพล	ต.โนนทัน อ.เมือง	มาตรฐาน GAP	วสข.ผู้ปลูกผัก
๒๖	นายชัยศักดิ์ ผิวม่วง (น.ส.ปรัชญารัตน สาระบัน)	ต.ด่านช้าง อ.นากลาง (สวนเลมอนทรีฟาร์ม)	มาตรฐาน Organic thailand	อินทรีย์/YSF/ศพก.เครือข่าย/สหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๒๗	นายชัยณรงค์ สุดพรม	ต.นากลาง อ.นากลาง	ระยะปรับเปลี่ยน Organic thailand	อินทรีย์/อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๒๘	นายวัชรพงษ์ คงหา	ต.โนนเมือง อ.นากลาง	ระยะปรับเปลี่ยน Organic thailand	อินทรีย์/อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๒๙	นางยุคนา เทพศิริ	ต.ด่านช้าง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP	อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๓๐	นายคำพันธ์ ปิงตา	ต.กุดแห่ อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP /อินทรีย์ PGS	อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๓๑	นางแดงไกล มะลิวงษ์	ต.โนนเมือง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP	เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้อินทรีย์

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	มาตรฐานที่ได้รับ	การเป็นสมาชิกกลุ่ม/การมีส่วนร่วม ภาครัฐ
๓๒	นางวรรณนิภา เย็นรักษา	ต.โนนเมือง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP	เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาดผักผลไม้ อินทรีย์
๓๓	กลุ่มเศรษฐกิจจพอเพียงตามแนว พระราชดำริบ้านวังเขียม	ต.ฝั่งแดง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP	กลุ่มเศรษฐกิจจพอเพียง/วสข.ผู้ปลูกผัก
๓๔	นายปรีชา วงศ์พินณ	ต.ด่านช้าง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP	YSF ต้นแบบ/ศูนย์เครือข่ายศูนย์บ่มเพาะ เกษตรกรรุ่นใหม่
๓๕	น.ส.จตุพร แก้วกำ	ต.กุดแห่ อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP/อินทรีย์ PGS	อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริม การตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๓๖	นางสมาน วงศ์ไชยยา	ต.ด่านช้าง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP/อินทรีย์ PGS	อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริม การตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๓๗	นายนวนศรี บุตรโคตร	ต.โนนเมือง อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP/อินทรีย์ PGS	อินทรีย์ PGS/เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริม การตลาดผักผลไม้อินทรีย์
๓๘	นายจิระศักดิ์ พุดจิบ	ต.กุดดินจี่ อ.นากลาง	มาตรฐาน GAP	YSF /เครือข่ายสหกรณ์ส่งเสริมการตลาด ผักผลไม้อินทรีย์
๓๙	นายธน มุลละ	ต.ด่านช้าง อ.นากลาง	มาตรฐาน Organic thailand	อินทรีย์
๔๐	นายสุทธิพงษ์ กอนดอน	ต.เทพศิรี อ.นาวัง	มาตรฐาน GAP	YSF ต้นแบบ/เกษตรกรอินทรีย์/ศูนย์เครือข่าย ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่
๔๑	น.ส.จันทร์พิมพ์ กองคำ	ต.วังปลาบ้อม อ.นาวัง	มาตรฐาน GAP	YSF
๔๒	นายวุฒิชัย แสงพิทักษ์	ต.นาเหล่าอ.นาวัง	(อยู่ระหว่างการตรวจรับรอง) ระยะปรับเปลี่ยน Organic Thailand	อินทรีย์/ศูนย์ปราชญ์ชาวบ้านกระทรวง เกษตรและสหกรณ์
๔๓	น.ส.พูล สะตะ	ต.วังทองอ.นาวัง	มาตรฐาน GAP	GAP/ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน/YSF
๔๔	นายพิทักษ์ ดวงพรมยาว	ต.นาดีอ.สุวรรณคูหา	มาตรฐาน GAP	YSF ต้นแบบ
๔๕	นายสุบิน ยอดประทุม	ต.บ้านโคก อ.สุวรรณคูหา	ระยะปรับเปลี่ยน Organic Thailand/อินทรีย์ PGS	อินทรีย์ PGS /ศพก.เครือข่าย
๔๖	กลุ่มผู้ปลูกผักบ้านบึงบก	ต.โคกม่วง อ.โนนสัง	มาตรฐาน GAP	วิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกผัก
๔๗	กลุ่มเศรษฐกิจจพอเพียงโคกป่ากุง	ต.หนองเรือ อ.โนนสัง	มาตรฐาน GAP	กลุ่มหมู่บ้านเศรษฐกิจจพอเพียง
๔๘	นายสิงทอง นาชัย	ต.หนองเรือ อ.โนนสัง	มาตรฐาน GAP	ศพก.เครือข่าย/ศตปช.

เงื่อนไขพิจารณา

๑. มีการทำการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพืชผักหรือเกษตรผสมผสาน
๒. เป็นผู้ที่ได้รับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ Organic Thailand หรือระยะปรับเปลี่ยน Organic Thailand หรืออยู่ระหว่างขอการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ หรือมาตรฐานเกษตรอินทรีย์อื่นๆ หรือมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. สามารถเป็นต้นแบบ เป็นวิทยากร ถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุคคลทั่วไปได้

บทที่ ๓

ข้อมูลเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

๑. ความสำคัญของมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชอาหารที่สำคัญอันดับ ๕ รองจากข้าวสาลี ข้าวโพด ข้าว และมันฝรั่ง เป็นพืชอาหารสำคัญของประเทศในเขตร้อน โดยเฉพาะประเทศต่าง ๆ ในทวีปแอฟริกา และทวีปอเมริกาใต้ ส่วนในทวีปเอเชีย ประเทศอินโดนีเซีย และอินเดียมีการบริโภคมันสำปะหลังเป็นจำนวนมาก

มันสำปะหลังเป็นพืชสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เป็นพืชที่ปลูกง่ายทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวน สามารถเจริญเติบโตได้ในพื้นที่ ๆ ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เป็นที่นิยมของเกษตรกรที่ยากจน

๒. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี ไม่ต้องเอาใจใส่ดูแลมากนัก ผลตอบแทนต่อไร่สูง และมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าพืชอื่นๆ หลายๆ ชนิด โดยมีแหล่งปลูกส่วนใหญ่อยู่ในแถบทวีปแอฟริกาใต้ อเมริกาใต้ เอเชีย และอเมริกาเหนือ สำหรับประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูก ที่ภาคใต้เป็นครั้งแรก เพื่อใช้ทำแป้งและสาคุ ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยอง และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดิน ฟ้า อากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมันสำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

๓. ชนิดของมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ชนิด คือ

๑. **ชนิดหวาน** เป็นมันสำปะหลังที่ใช้เพื่อการบริโภคมีปริมาณกรดไฮโดรไซยานิคต่ำ ไม่มีรสขม สามารถใช้หว่าสดทำอาหารได้โดยตรง เช่น นำไปนึ่ง เชื่อม หรือทอด ซึ่งได้แก่ พันธุ์ห่านาที่ พันธุ์ระยอง ๒ เป็นต้น

๒. **ชนิดขม** เป็นมันสำปะหลังที่มีรสขม ไม่เหมาะสำหรับการบริโภคของมนุษย์หรือใช้หว่าสดเลี้ยงสัตว์โดยตรง เนื่องจากมีปริมาณกรดไฮโดรไซยานิคสูง มีความเป็นพิษต่อร่างกาย ต้องนำไปแปรรูปเป็นมันอัดเม็ดหรือมันเส้นแล้วจึงนำไปเลี้ยงสัตว์ได้ สำหรับมันสำปะหลังที่ปลูกในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นชนิดขมเพื่อใช้ในอุตสาหกรรม

๔. ลักษณะของต้นมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังลำต้นมีลักษณะคล้ายข้อ เพราะจากก้านใบซึ่งแก่ร่วมหล่นไปสีของลำต้นบริเวณใกล้ยอดจะมีสีเขียว ส่วนที่ต่ำลงมาจะมีสีแตกต่างกันไปตามลักษณะพันธุ์ เช่น สีเงิน สีเหลือง สีนํ้าตาล ใบมีก้านใบยาวติดกับลำต้น แผ่นใบเว้าเป็นแฉกมี ๓ - ๙ แฉก

มันสำปะหลังเป็นพืชที่ทนต่อสภาพความแห้งแล้งได้ดี ไม่ต้องเอาใจใส่ดูแลมากนัก ผลตอบแทนต่อไร่สูง และมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าพืชอื่น ๆ หลายชนิด จึงทำให้เกษตรกรนิยมปลูก ประเทศไทยมีการนำมันสำปะหลังเข้ามาปลูกที่ภาคใต้เป็นครั้งแรก ต่อมาได้ขยายพื้นที่ปลูกมายังภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ระยองและจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีสภาพดินฟ้าอากาศ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูก การแปรรูปมันสำปะหลัง ดังนั้น จึงมีการขยายพื้นที่ปลูกอย่างรวดเร็วไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งในปัจจุบันนี้ได้กลายเป็นแหล่งปลูกที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ส่วนพันธุ์ที่นิยมปลูก ได้แก่ พันธุ์ระยอง ๙๐, พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐, พันธุ์ระยอง ๕

๕. พันธุ์มันสำปะหลัง

๑. พันธุ์ระยอง ๑๑

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๒๙ พันธุ์ระยอง ๑๑

ข้อดี คือ มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ให้ปริมาณแป้งและแป้งมันแห้งสูง ทนความแห้งแล้งได้ดี
ลักษณะเด่น

๑. มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง เมื่อเก็บเกี่ยวในฤดูฝนมีเปอร์เซ็นต์แป้ง ๒๕.๘ เปอร์เซ็นต์ ให้ผลผลิตแป้ง ๑.๒๕ ตันต่อไร่ เก็บเกี่ยวในฤดูแล้งเปอร์เซ็นต์แป้งจะสูงขึ้นเป็น ๒๙-๓๒ เปอร์เซ็นต์

๒. ปริมาณมันแห้งสูง มีเปอร์เซ็นต์มันแห้ง ๔๒.๘ เปอร์เซ็นต์ ให้ผลผลิตมันแห้ง ๒.๐๐ ตันต่อไร่

๓. ให้ผลผลิตหัวสดเฉลี่ย ๔.๗๗ ตันต่อไร่ ใกล้เคียงกับพันธุ์ระยอง ๕ และเกษตรศาสตร์ ๕๐

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นสีเขียวเงิน ความสูงประมาณ ๑๗๐ - ๒๒๐ เซนติเมตร ลำต้นโค้งเล็กน้อย มีน้ำหนัктันดี มีการแตกกิ่งที่ระดับความสูงใกล้ยอด กิ่งทำมุม ๖๐ - ๙๐ องศา กับลำต้น มีจำนวนลำที่ใช้ทำพันธุ์ ๑ - ๓ ลำต่อต้น ส่วนใหญ่มี ๒ ลำ ก้านใบสีเขียวอมแดง ใบกลางเป็นรูปใบหอก ใบแกมีสีเขียวเข้ม ยอดอ่อนสีน้ำตาลอมเขียว เปลือกนอกของหัวสีน้ำตาล เนื้อของหัวสีขาว

ข้อควรระวัง

ควรเก็บเกี่ยวเมื่ออายุประมาณ ๑ ปี ถ้าเก็บเกี่ยวเร็วจะให้ผลผลิตหัวสดต่ำกว่าพันธุ์รับรอง พันธุ์อื่น ๆ เช่น ระยอง ๕ ระยอง ๗๒ ระยอง ๙๐ และเกษตรศาสตร์ ๕๐ เนื่องจากพันธุ์ CMR ๓๕-๒๒-๑๙๖ มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง แต่สะสมน้ำหนักช้า

คุณสมบัติ

ผลผลิตหัวสด	๔.๗๗ ตัน/ไร่
แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูฝน	๒๕.๘ %
แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง	๔๒.๘ %
อื่น ๆ	ทนความแห้งแล้งได้ดี

๒. พันธุ์ระยอง ๕

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๓๐ พันธุ์ระยอง ๕

ข้อดี ผลผลิตสูง เปอร์เซ็นต์แป้งสูงปานกลาง มีเสถียรภาพ ทนแล้ง

ลักษณะเด่น

๑. ผลผลิตหัวสดสูง ๔.๔๒ ตัน/ไร่
๒. ผลผลิตหัวมันแห้งสูง ๑.๕๕ ตัน/ไร่ และผลผลิตแห้ง ๑.๐๓ ตัน/ไร่
๓. มีความงอกของท่อนพันธุ์ที่ใช้ปลูกดี และต้นพันธุ์อยู่รอดจนถึงเวลาเก็บเกี่ยวสูง ๙๓ %
๔. มีเสถียรภาพและการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นสีเขียวอมน้ำตาล สูงประมาณ ๑๗๐ เซนติเมตร มีระดับการแตกกิ่ง ๒ – ๓ ระดับ ระดับความสูงการแตกกิ่งระดับแรก ๑๐๐ – ๑๒๐ เซนติเมตร กิ่งทำมุมกับลำต้น ๑๕ – ๓๐ องศา แผ่นใบรูปร่างเป็นแบบใบหอก ใบแก่สีเขียวเข้ม ยอดอ่อนสีม่วงอมน้ำตาล ก้านใบสีแดงเข้ม หัวรูปร่างอ้วนป้อม เปลือกหัวสีน้ำตาลอ่อน เนื้อในสีขาว

ฤดูที่เหมาะสม

ฤดูที่เหมาะสมกับการปลูก คือ ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน และช่วงปลายฤดูฝน ช่วงเดือนกันยายน – เดือนตุลาคม

ความต้านทานโรค

มีความต้านทานปานกลางต่อโรคใบจุด

ข้อควรระวัง

พันธุ์ระยอง ๕ มีข้อควรระวังคือ เป็นโรคใบไหม้ได้ง่ายกว่าพันธุ์อื่น ๆ แต่อาการไม่รุนแรงถึงทำให้ต้นตาย

คุณสมบัติ	ผลผลิตหัวสด	๔.๔ ตัน/ไร่
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูฝน	๒๒.๗ %
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง	๒๕.๒๗ %

การรับรองพันธุ์ กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรองในปี ๒๕๓๗

๓. พันธุ์ระยอง ๖๐

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๓๑ พันธุ์ระยอง ๖๐

ข้อดี พันธุ์ระยอง ๖๐ มีข้อดีคือต้นพันธุ์คุณภาพดี อัตราขยายพันธุ์สูง

ลักษณะเด่น

๑. เป็นพันธุ์ที่สะสมน้ำหนักหัวสดได้เร็ว โดยเมื่อเก็บเกี่ยวที่อายุ ๘ เดือนให้ผลผลิตหัวสด ๓.๑๕ ตัน/ไร่
๒. ผลผลิตสูง เมื่อเก็บเกี่ยวอายุ ๑๒ เดือน ให้ผลผลิต ๔.๒ ตัน/ไร่

๓. ผลผลิตมันแห้งเมื่ออายุ ๘ เดือน ๑.๒๒ ตัน/ไร่ และอายุ ๑๒ เดือน ๑.๔ ตัน/ไร่

๔. ผลผลิตแป้งเมื่ออายุ ๘ เดือน ๐.๗๘ ตัน/ไร่ เมื่ออายุ ๑๒ เดือน ๐.๘๕ ตัน/ไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นสีน้ำตาลอ่อน สูงประมาณ ๑๗๕ เซนติเมตร มีระดับการแตกกิ่ง ๑ – ๓ ระดับ ระดับความสูงการแตกกิ่งระดับแรก ๑๓๐ – ๑๕๐ เซนติเมตร กิ่งทำมุมกับลำต้น ๑๕ – ๓๐ องศา แผ่นใบรูปร่างเป็นแบบใบหอก ใบแก่สีเขียวเข้ม ยอดอ่อนสีเขียวอมม่วง ก้านใบสีเขียวปนแดง หัวรูปร่างอ้วนสั้น เปลือกหัวสีน้ำตาลอ่อน เนื้อในสีขาวครีม

ฤดูที่เหมาะสม

ฤดูที่เหมาะสมแก่การปลูก คือ ฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม – เดือนมิถุนายน และปลายฤดูฝน ช่วงเดือนกันยายน – เดือนตุลาคม

ความต้านทานโรค

พันธุ์ระยอง ๖๐ มีความต้านทานโรคปานกลางต่อโรคใบไหม้

ข้อควรระวัง

๑. เมื่อเก็บเกี่ยวในฤดูฝน มีแป้งต่ำกว่า ๒๐%

๒. เนื้อมีสีครีม บางครั้งทำให้โรงงานตัดราคา

คุณสมบัติ	ผลผลิตหัวสด	๔.๒ ตัน/ไร่
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูฝน	๒๐ %
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง	๒๔ %
	อื่น ๆ	อายุเก็บเกี่ยว ๘ เดือน

การรับรองพันธุ์ กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรองในปี ๒๕๓๐

๔. พันธุ์ระยอง ๗

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๓๒ พันธุ์ระยอง ๗

ข้อดี ผลผลิตและเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดีและทนแล้ง

ลักษณะเด่น

๑. ปลูกปลายฤดูฝนได้ดี เนื่องจากงอกเร็ว และมีความอยู่รอดสูง

๒. ผลผลิตหัวสดสูงถึง ๖.๐๘ ตันต่อไร่

๓. มีปริมาณแป้งสูง ๒๗.๗ เปอร์เซ็นต์

๔. เหมาะสำหรับการใช้เครื่องขุดมันสำปะหลังติดท้ายแทรกเตอร์ หรือเครื่องขุดด้วยมือ เนื่องจากไม่มีก้านของหัวและมีจำนวนหัวมากออกรอบโคนต้น

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นสีน้ำตาลอ่อน ต้นตั้งตรง ไม่โค้งงอ ไม่แตกกิ่ง เมื่ออายุ ๑ ปี สูง ๑๘๓ เซนติเมตร มีจำนวนลำต้นที่แตกจากท่อนปลูกละมากกว่าพันธุ์อื่น ๆ ก้านใบสีเขียวอ่อน แฉกใบกลางเป็นรูปใบหอก ใบและยอดอ่อนสีเขียวอ่อน หัวสีครีม เนื้อของหัวสีขาว ไม่มีก้านหัว

ข้อควรระวัง

ถ้าปลูกในดินที่มีความสมบูรณ์ต่ำ และกระเทาะภาวะแล้งยาวนาน หลังจากได้รับน้ำฝนอีกครั้ง จะเกิดการแตกตามลำต้นมากกว่าในสภาพปกติ ทำให้ได้ปริมาณท่อนพันธุ์ที่จะนำไปปลูกลดลง

คุณสมบัติ	ผลผลิตหัวสด	๖.๑ ตัน/ไร่
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูฝน	๒๓ %
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง	๒๗ – ๒๙ %
	อื่น ๆ	เป็นพันธุ์สำหรับปลูกปลายฤดูฝน

การรับรองพันธุ์ กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรองเมื่อปี ๒๕๔๘

๕. พันธุ์ระยอง ๗๒

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๓๓ พันธุ์ระยอง ๗๒

ข้อดี พันธุ์ระยอง ๗๒ มีข้อดีคือผลผลิตสูง ต้นพันธุ์คุณภาพดี ทนแล้ง มีเสถียรภาพ

ลักษณะเด่น

๑.ผลผลิตหัวสดสูง ๕.๐๙ ตัน/ไร่

๒.ผลผลิตแป้งสูง ๑.๐๗ ตัน/ไร่

๓.ผลผลิตมันแห้งสูง ๑.๗๑ ตัน/ไร่

๔.ปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้ผลผลิตหัวสด ๕.๕๕ ตัน/ไร่

๕. ท่อนพันธุ์มีความอยู่รอดถึงเก็บเกี่ยวสูงถึง ๙๒%

๖. ทรงต้นดี แตกกิ่งบ้างเล็กน้อยในระดับที่สูงจากโคนต้น สามารถทำให้ขยายพันธุ์ได้มากขึ้น

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นสีเขียวเงินสูงประมาณ ๒๐๐ เซนติเมตร มีระดับการแตกกิ่ง ๐ – ๑ ระดับ ความสูงของการแตกกิ่งระดับแรก ๑๓๐ – ๑๔๐ เซนติเมตร กิ่งทำมุมกับลำต้น ๖๐-๗๕ องศา ใบแก่สีเขียวเข้ม ก้านใบสีแดงเข้ม ความยาวก้านใบ ๒๕-๓๐ เซนติเมตร ยอดอ่อนสีม่วง เปลือกหัวสีขาวนวล เนื้อในสีขาว

ฤดูที่เหมาะสม

ต้นฤดูฝน เดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ปลายฤดูฝน เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม

ความต้านทานโรค

ต้านทานต่อโรคใบจุด และต้านทานปานกลางต่อโรคใบไหม้

๗. พันธุ์ระยะยง ๙๐

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๓๕ พันธุ์ระยะยง ๙๐

ข้อดี เปอร์เซ็นต์แป้งสูง ผลผลิตสูง

ลักษณะเด่น

๑. ผลผลิตหัวมันสูง เมื่อเก็บเกี่ยวอายุ ๑๒ เดือน ให้ผลผลิต ๓.๘๑ ตัน/ไร่
๒. มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ประมาณ ๒๔% ในฤดูฝน
๓. ผลผลิตหัวมันแห้งสูง ๑.๔ ตัน/ไร่ และผลผลิตแป้ง ๐.๙๖ ตัน/ไร่

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นมีลักษณะโค้ง สีน้ำตาลอ่อน สูงประมาณ ๑๖๕ เซนติเมตร มีระดับการแตกกิ่ง ๐ - ๒ ระดับ ระดับความสูงการแตกกิ่งระดับแรก ๑๒๐ - ๑๔๐ เซนติเมตร กิ่งทำมุมกับลำต้น ๗๕ - ๙๐ องศา แผ่นใบรูปร่างเป็นแบบใบหอก ใบแก่สีเขียวเข้ม ยอดอ่อนและก้านใบสีเขียวอ่อน หัวรูปร่างยาวเรียว เปลือกหัวสีน้ำตาลเข้ม เนื้อในสีขาว

ฤดูที่เหมาะสม

ต้นฤดูฝน ช่วงเดือนพฤษภาคม - เดือนมิถุนายน

ความต้านทานโรค

ต้านทานต่อโรคใบไหม้

ข้อควรระวัง

๑. ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ที่พบการแพร่ระบาดของแมลงหริ่งขาวอยู่เสมอ
๒. ตอบสนองต่อปุ๋ยและความอุดมสมบูรณ์ของดินจึงให้ผลผลิตสูงในดินที่ดีหรือค่อนข้างดี ควรใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ(สูตร ๑๕-๗-๑๘ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๕๐ กิโลกรัม/ไร่)
๓. ลำต้นมีลักษณะโค้ง ถ้าหากแตกกิ่งจะทำให้ปฏิบัติดูแลรักษาได้ยาก
๔. ต้นพันธุ์สำหรับนำไปใช้ปลูกเสื่อมคุณภาพเร็วในฤดูแล้ง เมื่อตัดต้นพันธุ์แล้วควรจะรีบปลูก ไม่ควรเก็บต้นพันธุ์ไว้นานเกิน ๒ สัปดาห์ เพราะความงอกลดลง

คุณสมบัติ

ผลผลิตหัวสด	๓.๘ ตัน/ไร่
แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูฝน	๒๔ %
แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง	๒๗-๒๙ %

การรับรองพันธุ์ กรมวิชาการเกษตรพิจารณาให้เป็นพันธุ์รับรองในปี ๒๕๓๔

๘. พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ยอด

ลำต้น

หัวมันที่ได้

ภาพที่ ๓๖ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐

ข้อดี ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี

ลักษณะเด่น

งอกดี หัวดก และมีลักษณะเป็นกลุ่มมีปริมาณแห้งในหัวสูง

ลักษณะประจำพันธุ์

ลำต้นโค้งเล็กน้อย สีเขียวเงิน สูง ๑๘๐ – ๒๕๐ เซนติเมตร แตกกิ่งระดับแรกที่สูง ๘๐

– ๑๕๐ เซนติเมตร

คุณสมบัติ	ผลผลิตหัวสด	๔.๔ ตัน/ไร่
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูฝน	๒๓ %
	แป้งที่เก็บเกี่ยวในฤดูแล้ง	๒๘ %

๖. ฤดูกาลเพาะปลูกมันสำปะหลัง

จากการศึกษาพบว่าปลูกเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน (ต้นฤดูฝน) ให้ผลผลิตหัวสดสูงที่สุด และอายุเก็บเกี่ยวตั้งแต่ ๘ – ๑๘ เดือน สำหรับการปลูกปลายฤดูฝนสามารถปลูกได้ในเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน พิจารณาความชื้นในดินและความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ปลูก การเก็บเกี่ยวจะเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน – ธันวาคม และช่วงที่ผลผลิตออกมากที่สุดคือช่วงเดือนธันวาคม

ตารางที่ ๕๑ ปฏิทินเพาะปลูกมันสำปะหลัง

ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.

ช่วงที่เหมาะสมกับการปลูก

ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิต

ช่วงเก็บเกี่ยวผลผลิตมากที่สุด

๗. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง ควรมีลักษณะดังนี้

๑. พื้นที่ดอน หรือที่ลุ่มไม่มีน้ำท่วมขัง

๒. ความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน ๒๐๐ เมตร

๓. พื้นที่ราบสม่ำเสมอ มีความลาดเอียงไม่เกิน ๕ เปอร์เซ็นต์

๔. การคมนาคมสะดวก ใกล้แหล่งรับซื้อผลผลิต โรงงานแป่ง หรือลานมันเส้น

๘. ลักษณะดินที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง ควรมีลักษณะดังนี้

๑. ดินร่วน ดินร่วนปนทราย หรือดินทราย
๒. ความอุดมสมบูรณ์ปานกลางมีอินทรีย์วัตถุไม่ต่ำกว่า ๑ เปอร์เซ็นต์
๓. การระบายน้ำและถ่ายเทอากาศดี
๔. ระดับหน้าดินลึกไม่น้อยกว่า ๓๐ เซนติเมตร
๕. ค่า PH (ความเป็นกรดเป็นด่าง) ระหว่าง ๕.๕ – ๗.๕

๙. สภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมในการปลูกมันสำปะหลัง ควรมีลักษณะดังนี้

๑. อุณหภูมิประมาณ ๒๕ – ๓๗ องศาเซลเซียส
๒. ปริมาณน้ำฝนกระจายสม่ำเสมอประมาณ ๑,๐๐๐ – ๑,๕๐๐ มิลลิเมตรต่อปี
๓. มีแสงแดดจัด

๑๐. องค์ประกอบทางเคมีของหัวมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์

หัวมันสำปะหลังเป็นส่วนของรากที่โตขึ้นสำหรับสะสมแป้ง หัวมันสำปะหลังสดมีน้ำอยู่ประมาณ ๖๐-๖๕ เปอร์เซ็นต์ และส่วนประกอบส่วนใหญ่คือแป้งหรือคาร์โบไฮเดรต ประมาณ ๒๐-๓๕ เปอร์เซ็นต์ ดังนั้น หัวมันสำปะหลังจึงเป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานในอาหารของคนและสัตว์ แต่มีปริมาณโปรตีนและไขมันน้อยมากไม่เหมาะที่จะใช้เป็นแหล่งของโปรตีนและไขมัน การนำหัวมันสำปะหลังไปใช้มักจะทำให้แห้งเพื่อลดความชื้นลงเสียก่อน เช่น มันเส้น มันอัดเม็ดหรือสกัดเฉพาะส่วนของแป้งออกจากหัวมันสำปะหลัง ส่วนประกอบทางเคมีของหัวมันสำปะหลังสดมันสำปะหลังแห้งและแป้งมันสำปะหลัง (ตารางที่ ๑) จะเห็นได้ว่าเมื่อทำให้หัวมันสำปะหลังแห้งมีความชื้นประมาณ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ จะมีคาร์โบไฮเดรต ๗๐ เปอร์เซ็นต์ โปรตีน ๒.๖๓ เปอร์เซ็นต์ และไขมัน ๐.๕๑ เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ ๕๒ ส่วนประกอบทางเคมีของหัวมันสำปะหลังสดและแห้ง

ส่วนประกอบ	หัวมันสด	หัวมันแห้ง	
ความชื้น (%)	63.25	10.63	
คาร์โบไฮเดรต (%)	29.73	70.63	
โปรตีน (%)	1.18	2.63	
ไขมัน (%)	0.08	0.51	
เถ้า (%)	0.85	2.20	
เยื่อใย (%)	0.99	1.73	
โปตัสเซียม (มิลลิกรัม/กิโลกรัม)	0.26	0.43	
ฟอสฟอรัส (มิลลิกรัม/กิโลกรัม)	0.04	0.08	
กรดไฮโดรไซยานิค (ส่วนในล้านส่วน)	173	100	

๑๑. การปลูกมันสำปะหลัง

การเตรียมดิน

การเตรียมดิน เป็นวิธีการปฏิบัติในการปรับระดับพื้นที่และลักษณะทางกายภาพของดินให้เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของต้นมันสำปะหลัง มีการปฏิบัติเพื่อไถพรวนดินให้ลึก ร่วนซุย และป้องกันกำจัดวัชพืช โดยมีการใช้อินทรีย์วัตถุ น้ำหมักชีวภาพและปุ๋ยเคมี ซึ่งจะช่วยส่งเสริมสิ่งมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ในดิน ให้มีการปลดปล่อยธาตุอาหารหลักและรองให้กับพืชได้อย่างต่อเนื่องตลอดฤดูปลูก ดังนี้

๑. การใช้ปุ๋ยพืชสด การปลูกปุ๋ยพืชสด(ปอเทือง/ถั่วพุ่ม/ถั่วพริ้ว) ก่อนการปลูกมันสำปะหลัง และไถกลบซากลงไปในดินเป็นการปรับโครงสร้างของดินช่วยให้ดินมีความร่วนซุย รากพืชสามารถซอนไซ/ดูดธาตุอาหารไปใช้ได้สะดวก เศษซากพืชตระกูลถั่วที่ย่อยสลายแล้วเป็นแหล่งสะสมอินทรีย์วัตถุที่มีธาตุไนโตรเจนสูง

๒. การตากดิน หลักการหักร้างทางพง/ทำลายซากพืชที่ขึ้นคลุมดินในบริเวณพื้นที่ปลูก และทิ้งไว้ให้ได้รับรังสีความร้อนจากแสงแดดนานประมาณ ๑ – ๒ อาทิตย์ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยทำลายโรคและแมลงก่อนการไถและไถแปร

๓. การไถและไถแปร โดยทั่วไปการไถพรวนดิน เริ่มต้นด้วยการไถตะ โดยใช้ไถผล ๓ พลิกกลับหน้าดินให้ลึกประมาณ ๔๐ – ๕๐ ซม. ตามด้วยการไถแปรด้วยไถผล ๗ อีก ๑ – ๒ ครั้ง โดยทิ้งช่วงเวลาให้เมล็ดหรือชิ้นส่วนของวัชพืชที่ถูกพลิกกลับขึ้นมาบนดินได้งอกขึ้นมา ระหว่างการไถตะและไถแปร แต่ละครั้งเพื่อทำลายซากพืชที่ขึ้นคลุมดินในบริเวณพื้นที่ปลูก เนื่องจากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่ อาศัยแหล่งน้ำฝนเพียงอย่างเดียว โดยแบ่งเวลาปลูกออกได้เป็น ๒ ช่วง ได้แก่ ต้นฤดูฝนคือช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน และปลาย

ไถด้วยผลสาม

พรวนด้วยผลเจ็ด

ภาพที่ ๓๗ การเตรียมดิน

เนื่องจากพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังส่วนใหญ่ อาศัยแหล่งน้ำฝนเพียงอย่างเดียว โดยแบ่งเวลาปลูกออกได้เป็น ๒ ช่วง ได้แก่ ต้นฤดูฝนคือช่วงเดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน และปลายฤดูฝนคือช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม ซึ่งเป็นช่วงที่มีฝนตกและดินมีความชื้นเพียงพอตั้งแต่ปลูกจนถึงเก็บเกี่ยว ก่อนการไถตะจึงควรรวมการปรับปรุงสภาพของดิน ด้วยการใช้อินทรีย์วัตถุ(ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก) น้ำหมักชีวภาพ และปุ๋ยเคมี เพื่อช่วยปรับปรุงสภาพความอุดมสมบูรณ์และความร่วนซุยของเนื้อดิน ตลอดจนส่งเสริมจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในการปลดปล่อยธาตุอาหารหลักและรองจากดินให้กับพืชได้อย่างต่อเนื่อง การไถพรวนและปรับปรุงสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดิน จากการปฏิบัติที่ดีของเกษตรกรมีการใช้วัสดุต่าง ๆ กันดังนี้

๑. การใช้ปุ๋ยหมักมูลไก่เป็นปุ๋ยรองพื้นก่อนการไถพรวนดิน และฉีดพ่นใบและลำต้นด้วยน้ำหมักชีวภาพโดยก่อนการไถและไถแปรแต่ละครั้งรวม ๒ ครั้ง

๒. การใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยพืชสดเป็นปุ๋ยรองพื้น โดยนำกากถั่วเขียวผิวดำที่ได้จากการนวดและคัดเมล็ดที่ต้อออกไปแล้วมาหว่านโรยในอัตราประมาณ ๘๘๐ กก./ไร่(น้ำหมักแห้งของกากถั่วเขียวผิวดำ)

เมื่อดินมีความชุ่มชื้นจากฝนตกครั้งที่ ๑ แล้วหมักต่อไปจนกว่าจะมีฝนตกอีกเป็นครั้งที่ ๒ จึงหว่านปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๘-๘ อัตรา ๑๘.๔ กก./ไร่ พร้อมกับการไถยกร่องใช้รถไถใหญ่ ให้มีขนาดร่องกว้าง ๑.๒ เมตร

๓. การใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์เป็นปุ๋ยรองพื้น โดยหว่านปุ๋ยอินทรีย์ปุ๋ยเคมี หลังการไถตะและไถแปรก่อนการยกร่อง

สำหรับพื้นที่ปลูกที่มีแหล่งน้ำใต้ดิน จะใช้น้ำฝนตามฤดูกาลเป็นหลัก และเกษตรกรได้วางระบบท่อน้ำหยดหรือฉีดฝอย (สปริงเกอร์) ไว้ในแปลง เพื่อให้น้ำเสริมเมื่อมีฝนทิ้งช่วง อาจมีการปลูกพืชหมุนเวียนในฤดูแล้งสลับกับการปลูกมันสำปะหลังในฤดูฝน เช่น ระบบมันสำปะหลัง-พืชผัก มันสำปะหลัง-ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง-ข้าวโพดฝักอ่อน เป็นต้น โดยมีวิธีการไถพรวนดินปลูกมันสำปะหลังไม่ต่างกับการปลูกที่อาศัยน้ำฝนอย่างเดียว พร้อมทั้งมีวิธีการปรับปรุงสภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินด้วยวัสดุต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกัน แต่เนื่องจากระบบการปลูกพืชหมุนเวียนดังกล่าว นอกจากจะมีเศษซากพืชเป็นวัตถุดิบในการทำปุ๋ยหมักโดยตรงแล้ว พื้นที่ปลูกดังกล่าวยังได้รับธาตุอาหารตกค้างมาจากการปลูกพืชฤดูแล้งด้วย

ในภาพรวมของขั้นตอนเตรียมดินดี เกษตรกรที่มีการปฏิบัติที่ดีจะมีการเพิ่มธาตุอาหารหลักในดินคิดเป็นปริมาณธาตุไนโตรเจนอัตรา ๕.๘ – ๘.๐ กก./ไร่ ธาตุฟอสฟอรัส ๒.๙ – ๔.๐ กก./ไร่ และธาตุโปแตสเซียม ๒.๙ – ๔.๐ กก./ไร่ จากการใช้ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๘-๘ อัตรา ๑๘.๔ – ๕๐ กก./ไร่ ปุ๋ยหมัก ๒๕ – ๘๙๐ กก./ไร่ และน้ำหมักชีวภาพ

การเตรียมพันธุ์

การเตรียมพันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่ จะต้องมีการเลือกพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตสูงสุดและมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง มีการเจริญเติบโตเหมาะสมกับสภาพดินฟ้าอากาศ พร้อมทั้งการจัดการที่ดี เพื่อให้ต้นมันสำปะหลังมีการเจริญเติบโตที่สมบูรณ์จนถึงระยะเก็บเกี่ยว ประกอบด้วย การใช้พันธุ์ดี และการเตรียมท่อนพันธุ์เพื่อใช้ปลูกในพื้นที่ที่ได้การเตรียมดินไว้แล้ว

การเลือกพันธุ์ที่เหมาะสม

- พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตสูงและมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูงเหมาะกับอุตสาหกรรมแป้งปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี มีความต้านทานต่อโรคใบไหม้ปานกลาง
- พันธุ์ห้วยบง ๖๐ ลักษณะเด่น คือ มีเปอร์เซ็นต์แป้งสูงเหมาะกับอุตสาหกรรมแป้ง
- พันธุ์ระยอง ๕ ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตสูงและสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี มีความต้านทานต่อโรคใบไหม้ปานกลาง
- พันธุ์ระยอง ๗ ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตหัวมันสดและมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูงเหมาะกับอุตสาหกรรมแป้งทนแล้งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ดี
- พันธุ์ระยอง ๙ ลักษณะเด่น คือ ให้ผลผลิตหัวมันสดและมีเปอร์เซ็นต์แป้งสูง เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับใช้ผลิตเอทานอล
- พันธุ์ระยอง ๗๒ เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมที่จะปลูกในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ผลผลิตสูง แต่เปอร์เซ็นต์แป้งไม่สูงนัก เมื่อเทียบกับพันธุ์อื่น ๆ

การเตรียมท่อนพันธุ์ มีขั้นตอนการปฏิบัติต่อไปนี้

๑. อายุท่อนพันธุ์ ต้นพันธุ์อายุมากกว่า ๘ – ๑๒ เดือน
๒. ความยาวของท่อนพันธุ์ ตัดท่อนพันธุ์ให้มีความยาวประมาณ ๒๐ – ๒๕ เซนติเมตร มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตาต่อท่อน

๓. การตัดท่อนพันธุ์ การตัดแบบตรงหรือเฉียงไม่ทำให้น้ำหนักผลผลิตต่างกัน แต่เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าการตัดท่อนพันธุ์แบบตรงส่งผลให้หัวมันออกรอบตัวอย่างสม่ำเสมอ

๔. การคัดเลือกท่อนพันธุ์ก่อนปลูก ควรเลือกท่อนพันธุ์สด/ใหม่ มีตาที่สมบูรณ์ ปราศจากการเข้าทำลายของโรคและแมลง และนำมาปลูกภายใน ๑๕ วัน หลังตัด ควรตัดส่วนยอดและโคนทิ้ง และใช้เป็นท่อนพันธุ์เฉพาะส่วนตรงกลางของลำต้น

การแช่ท่อนพันธุ์ด้วยน้ำหมักชีวภาพและน้ำยาเร่งราก

จากการสำรวจรวบรวมน้ำหมักชีวภาพที่เกษตรกรผลิตและนำมาใช้โดยสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๑ – ๘ กรมวิชาการเกษตร พบว่ามีสารที่ควบคุมการเจริญเติบโตพืชอยู่ ๓ กลุ่ม คือ

- ๑) กลุ่มออกซินควบคุมการขยายตัว/แบ่งเซลล์
- ๒) กลุ่มจิบเบอเรลลินกระตุ้นการงอกและยืดตัวของเซลล์พืช(ตา) ในทางยาว
- ๓) กลุ่มไซโทไคนินกระตุ้นการแบ่งเซลล์/การเจริญทางด้านตาข้าง/ช่วยเคลื่อนย้ายอาหาร

จากรากสู่ยอด รวมทั้งมีธาตุอาหารหลักและรองบางชนิดมีคุณสมบัติป้องกันกำจัดโรคพืช

อย่างไรก็ตาม ขั้นตอนนี้จำเป็นต้องจัดทำแปลงทดลองเพื่อยืนยันผลลัพธ์จากการจัดการความรู้ในการผลิตและวิธีการใช้ของเกษตรกรในแหล่งที่มีการแช่ท่อนพันธุ์

ภาพที่ ๓๘ ท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง

ความลึกในการปักท่อนพันธุ์

ปักท่อนพันธุ์ให้สัมผัสกับดินมากที่สุด เพื่อให้มันสำปะหลังที่ปลูกมีความงอกและต้นอยู่รอดสูง โดยปักลงในดินให้ลึก ๓ ใน ๔ ของความยาวท่อนพันธุ์ (๑๐ – ๑๕ ซม./๓ – ๔ ตา)

ลักษณะการปลูกมันสำปะหลังทำได้ ๒ ลักษณะคือ

➤ **การปลูกแบบนอน** การปลูกมันสำปะหลังแบบนอนจะทำให้มันสำปะหลังจะงอกได้ช้า และกำจัดวัชพืชได้ยากแต่จะสะดวกในการปลูก

➤ **การปลูกแบบปัก** การปลูกมันสำปะหลังแบบปัก จะทำให้มันสำปะหลังจะงอกได้เร็ว สะดวกต่อการปลูกซ่อม และกำจัดวัชพืชการปลูกแบบปักสามารถปลูกได้ทั้งปักตรงและปักเอียง โดยปักลึกลงไปในดินประมาณ ๑๐ – ๑๕ เซนติเมตร

ระยะปลูก

การปลูกมันสำปะหลังโดยใช้ระยะปลูกที่เหมาะสมกับชนิดและความอุดมสมบูรณ์ของดิน จำนวนที่เหมาะสมอยู่ในช่วง ๑,๖๐๐ – ๒,๒๐๐ ต้นต่อไร่ ในเรื่องของการจัดระบบปลูกมีข้อสังเกตได้แก่ การปลูกถี่ทำให้จำนวนต้นต่อไร่สูง จำนวนหัวต่อไร่ก็เพิ่มมากขึ้น แต่ขนาดของหัวมันสำปะหลังเล็กลง ในสภาพพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่เกษตรกรทั่วไปใช้ได้ผล ๗ ในการไถแปร และใช้อัตราดันต่อไร่ช่วงที่เหมาะสมข้างต้นมีระยะปลูก

คือ ๑.๓๐ x ๐.๘๐ เมตร ๑.๐ x ๑.๐ เมตร ๐.๙๐ x ๐.๘๐ เมตร ๑.๐ x ๐.๘๐ เมตร ๑.๒๐ x ๐.๘๐ เมตร เป็นต้น อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติการจัดระยะปลูกให้เหมาะสมจำเป็นจะต้องทดสอบหรือทดลองปลูกในพื้นที่ของตนเอง

ภาพที่ ๓๙ ระยะปลูก

เตรียมความอุดมสมบูรณ์ของดิน

การเตรียมความอุดมสมบูรณ์ของดินเพื่อเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง ประกอบด้วย การปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ตามหลักเตรียมดินดีข้อ ๑ ข้างต้นแล้ว ในช่วงที่ต้นมีการเจริญเติบโตทางลำต้นและการลงหัว จำเป็นจะต้องมีการเพิ่มธาตุอาหารให้สอดคล้องกับระยะการเจริญเติบโตด้วยเช่นกัน จากการถอดบทเรียนการปฏิบัติที่ดีของเกษตรกร พบว่าปัจจุบันเกษตรกรได้ให้ความสำคัญในการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินมาก และมีการประยุกต์ใช้กันอย่างกว้างขวาง ตัวอย่างเช่น

๑. การใช้น้ำหมักชีวภาพจากพืช หอย และสมุนไพรร

๓.๑ การฉีดพ่นน้ำหมักชีวภาพจากพืช รวม ๕ ครั้ง โดยฉีดพ่นใส่ลำต้นและใบให้ทั่วทุกต้น ในช่วงเช้า

❖ เพื่อเพิ่มการเจริญเติบโตทางลำต้น ๓ ครั้ง อัตราส่วนผสมปุ๋ยน้ำหมัก ๓๐๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร เมื่ออายุ ๑๕, ๓๐ และ ๖๐ วัน

❖ เพื่อเพิ่มปริมาณแป้ง ๒ ครั้ง เมื่ออายุ ๓ - ๔ เดือน และ ๕ - ๖ เดือน ทุก ๑๕ วัน อัตรา ๒๕ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๕ ลิตร โดยฉีดพ่นให้ถูกใบและลำต้นตั้งแต่ต้นมันสำปะหลังแตกใบอ่อนจนถึงอายุ ๓ เดือน เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ทางลำต้น

หลักจากนั้นจะถึงระยะเริ่มลงหัว จึงเปลี่ยนมาใช้ “สูตรฮอร์โมนไข่” อัตรา ๕๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๕ ลิตร ทุก ๑๕ วัน เช่นกัน เพื่อเร่งหัวจนต้นมันอายุ ๗ เดือน จึงหยุดฉีด มิฉะนั้นหัวมันจะแตก

๓.๒ การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับน้ำหมักชีวภาพจากพืช ด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕ กก./ไร่ เพิ่มปริมาณแป้งเมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ ๔ เดือน ๑ ครั้ง ด้วยวิธีการหว่านในร่องปลูกหลังกำจัดพืช พร้อมการไถกลบในครั้งเดียว และเริ่มใช้น้ำหมักชีวภาพ ฉีดพ่นทั่วทั้งต้นและลงดิน เดือนละ ๑ - ๓ ครั้ง เพื่อเร่งหัวเมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ ๕ - ๗ เดือน

๓.๓ การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์และสารอินทรีย์สังเคราะห์หลังปลูก ด้วยการใส่ปุ๋ยเคมีสูตร ๔๖-๐-๐ อัตรา ๒๕ กก./ไร่ และปุ๋ยอินทรีย์อัตรา ๒๕ กก./ไร่ โดยใช้แรงคนขุดหลุมข้างลำต้นแล้วกลบเมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ ๑ เดือน เพื่อเร่งการเจริญเติบโตทางลำต้น และใส่ปุ๋ย ๐-๐-๖๐ และ ๔๖-๐-๐ อัตราเท่ากันอย่างละ ๒๕ กก./ไร่ โดยใช้แรงคนขุดหลุมข้างลำต้นแล้วกลบ เช่นเดียวกับครั้งแรก เมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ ๓ เดือน เพื่อเร่งการสร้างหัวและสะสมแป้ง นอกจากนี้ยังมีการใช้สารอินทรีย์สังเคราะห์ เพื่อยับยั้งการเจริญเติบโตทางลำต้นและยอดอ่อนโดยฉีดพ่นทางใบ เมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ ๓ และ ๕ เดือน

๓.๔ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์หลังปลูก ด้วยการใส่ปุ๋ยเมื่อต้นมันสำปะหลังอายุ ๑ เดือนอัตรา ๑ ตัน/ไร่ โดยใช้จอบขุดหลุมใส่ปุ๋ยแล้วกลบ

ในภาพรวม ขั้นตอนการเตรียมความอุดมสมบูรณ์ของดินเกษตรกรที่มีการปฏิบัติที่ดี จะมีการเพิ่มธาตุอาหารหลักในดินหลังปลูกในช่วงเวลาต่าง ๆ กันไป โดยมีการใช้ทั้งปุ๋ยเคมีสูตรสำเร็จและปุ๋ยเดี่ยว ที่มีจำหน่ายอยู่ในชุมชน ได้แก่ ปุ๋ยเคมีสูตร ๑๕-๑๕-๑๕, ๔๐-๐-๐ และ ๐-๐-๖๐ ซึ่งจากการถอดบทเรียน แสดงให้เห็นว่า ปริมาณธาตุฟอสฟอรัสไม่ต่ำกว่าอัตรา ๓.๗ กก./ไร่ และธาตุโปแตสเซียมอัตรา ๓.๗ - ๑๘.๗ กก./ไร่ และปุ๋ยอินทรีย์อัตรา ๒๕-๑,๐๐๐ กก./ไร่ รวมทั้งน้ำหมักชีวภาพจากพืชและหอยเชอรี่

ศัตรูของมันสำปะหลัง

แมลงศัตรูพืชที่เป็นศัตรูของมันสำปะหลังได้แก่

➤ ไรแดง มี ๒ ชนิด คือ ไรแดงหมอน และไรแดงมันสำปะหลัง ลักษณะของตัวอ่อนมี ๖ ขา ตัวกลมใส ตัวเต็มวัยมีสีแดงเข้ม กว้าง ๐.๔ มิลลิเมตร ยาวประมาณ ๐.๕ มิลลิเมตร ส่วนขาไม่มีสีอยู่รวมกันเป็นกลุ่มไรแดงหมอนดูดกินน้ำเลี้ยงตามใต้ใบจากส่วนใบล่างและขยายปริมาณขึ้นส่วนยอดไรแดงมันสำปะหลังดูดกินน้ำเลี้ยงบนหลังใบของส่วนยอดและขยายปริมาณลงสู่ใบส่วนล่างทำให้ตาสีใบเหลืองซีดม้วนงอและร่วง

ภาพที่ ๔๐ ไรแดง

➤ เพลี้ยแป้งลาย ตัวอ่อนสีเหลืองอ่อน ตัวเต็มตัวอ่อนสีเหลืองอ่อน ตัวเต็มวัยค่อนข้างแบน บนส่วนหลังด้านข้างและส่วนหางมีแป้งคลุม ลำตัวกว้าง ๑.๘ มิลลิเมตร ยาว ๓.๐ มิลลิเมตร หางยาว ๑.๖ มิลลิเมตรตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดกินน้ำเลี้ยงตามเลี้ยงต่างๆของพืชเช่นใบยอดและตาถ่ายมูลหวานทำให้เกิดราดำพืชสังเคราะห์แสงได้น้อยลำต้นมีช่วงข้อถี่ยอดแห้งตายหรือแตกพุ่มถ้าเกิดกับมันสำปะหลังที่เป็นต้นอ่อนจะมีผลต่อการสร้างหัวมันสำปะหลัง

ภาพที่ ๔๑ เพลี้ยแป้งลาย

➤ แมลงหีวขาว แมลงหีวขาวเป็นแมลงขนาดเล็ก ยาวประมาณ ๒ มิลลิเมตร ปีกบางใส ๒ คู่คลุมเลยส่วนท้องตาแดงอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและเกาะนิ่งอยู่ใต้ใบมันสำปะหลังตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดกินน้ำเลี้ยงจากส่วนใต้ใบพืชและถ่ายมูลหวานทำให้เกิดราดำพืชสังเคราะห์แสงได้น้อยใบม้วนซีดและร่วง

ภาพที่ ๔๒ แมลงหรีขาว

วัชพืชของมันสำปะหลัง มีรูปแบบ ๓ ประเภท คือ

๑. วัชพืชประเภทใบกว้าง ได้แก่

หญ้าजरจดอกใหญ่

หญ้าตีนกา

หญ้าคา

ภาพที่ ๔๓ วัชพืชประเภทใบกว้าง

๒. วัชพืชประเภทใบแคบ ได้แก่

ผักบุ้งยาง

สาบแรงสาบกา

สาบเสือ

ภาพที่ ๔๔ วัชพืชประเภทใบแคบ

๓. วัชพืชประเภทใบกก ได้แก่

กกทราย

แห้วหมู

ภาพที่ ๔๕ วัชพืชประเภทใบกก

๑๒. การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลัง

ระยะเวลาเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม การเก็บเกี่ยวทำได้ตั้งแต่อายุ ๘ เดือน แต่อายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสมคือ ๑๒ เดือนหลังปลูกและไม่ควรเก็บเกี่ยวในช่วงที่มีฝนตกชุกเนื่องจากหัวมันสำปะหลังจะมีเปอร์เซ็นต์ในแป้งต่ำ

วิธีการเก็บเกี่ยว

◎ การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้คนทำได้โดยการตัดต้นมันให้เหลือส่วนล่างของลำต้นไว้ประมาณ ๓๐ - ๗๐ เซนติเมตร จากนั้นขุดหัวมันขึ้นมาด้วยจอบหรือใช้วิธีถอนในกรณีที่ดินมีความชื้นสูง นำมาสับเหง้าออกและขนส่งไปยังโรงงาน

ภาพที่ ๔๖ การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้คน

◎ การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้เครื่องทุ่นแรงสามารถใช้เครื่องทุ่นแรงนี้ตัดท้ายรถแทรกเตอร์ทำการพลิกหน้าดินเพื่อให้หัวมันสำปะหลังหลุดจากดิน จากนั้นจึงใช้แรงงานคนเดินตามตัดหัวจากเหง้าและขนส่งไปยังโรงงาน

ภาพที่ ๔๗ การเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังโดยใช้เครื่องทุ่นแรง

การเก็บรักษา

เมื่อขุดหัวมันขึ้นมาแล้วควรรีบนำส่งโรงงานเพื่อแปรรูปทันที ไม่ควรเก็บหัวมันสำปะหลังไว้นานเกิน ๔ วัน เนื่องจากทำให้มีการเน่าเสียและเปอร์เซ็นต์แป้งในหัวมันลดลงมาก

ภาพที่ ๔๘ การเก็บรักษา

๑๓. โรคและไรและแมลงศัตรูอื่น ๆ ของมันสำปะหลัง

๑. โรคใบไหม้

ภาพที่ ๔๙ โรคใบไหม้

สาเหตุ ใบมีอาการจุดเหลี่ยม ฉ่ำน้ำ และแผลขยายตัวมีสาเหตุจากแบคทีเรียความเสียหาย ๓๐% เมื่อใช้ท่อนพันธุ์จากต้นที่เป็นโรคมานปลูก และถ้าอุณหภูมิค่อนข้างสูง ความชื้นอาจทำความเสียหายถึง ๘๐ % การแพร่ระบาดที่สำคัญคือ ติดไปกับท่อนพันธุ์ โดยฝนหรือดิน รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการเกษตร

ลักษณะอาการ เริ่มแรกแสดงอาการใบจุดเหลี่ยม ฉ่ำน้ำ ใบไหม้ ใบเหี่ยว ยางไหล จนถึงอาการยอดเหี่ยว และแห้งตายลงมา นอกจากนี้ยังทำให้ระบบท่อน้ำอาหารของลำต้นและรากเน่า

การป้องกันกำจัด

- ใช้พันธุ์ต้านทาน หรือพันธุ์ที่ทนทานต่อโรคปานกลาง เช่นระยอง ๙๐ ระยอง ๙
- ใช้ท่อนพันธุ์ที่ปราศจากเชื้อ หรือหลีกเลี่ยงการใช้ท่อนพันธุ์ส่วนโคนลำต้นหรือโคนกิ่งมันสำปะหลัง

- ในพื้นที่ที่มีโรคระบาดรุนแรงให้ปลูกพืชหมุนเวียน อายุสั้น เพื่อลดประชากรเชื้อโรคในดิน
- การใช้สารเคมีเป็นทางเลือกสุดท้าย ควรใช้สารเคมีที่มีองค์ประกอบเป็นพวกทองแดง

๒. โรคแอนแทรคโนส

ใบไหม้จากขอบใบขยายตัวเข้าสู่กลางใบ

อาการแผลสีน้ำตาลมีเม็ดสีดำหรือสีส้ม

ก้านใบไหม้แห้งหัก

ภาพที่ ๕๐ โรคแอนแทรคโนส

สาเหตุ จากเชื้อรา สภาพที่มีความชื้นสูงติดต่อกันมากกว่า ๒ สัปดาห์ ในพันธุ์ที่อ่อนแอ เช่นระยอง ๗๒ ระยอง ๑๑ ความเสียหาย ๘๐ % ส่วนพันธุ์ที่ค่อนข้างทนทาน ยอดจะเหี่ยวแห้งตายลงมาทำให้เกิดมีการเจริญเติบโตของกิ่งหรือยอดใหม่ น้ำหนักผลผลิตจะลดลงหรือเก็บเกี่ยวล่าช้า ผลผลิตจะเสียหาย ๓๐ - ๔๐ %

ลักษณะอาการ ใบจะมีขอบใบไหม้สีน้ำตาลขยายตัวเข้าสู่กลางใบ มักปรากฏกับใบที่อยู่ล่าง ในตัวแผลบนใบจะมีเม็ดเล็ก ๆ สีดำขยายตัวไปตามขอบของแผลอาการไหม้ ส่วนก้านใบ อาการจะปรากฏในส่วนโคนก้าน

ใบ จะเป็นแผลสีน้ำตาลขยายตัวไปตามก้านใบ ทำให้ก้านใบมีลักษณะลู่ลงมาจากยอด หรือตัวใบจะหักงอจากก้านใบ เกิดอาการใบเหี่ยวและแห้งได้ ส่วนลำต้นและยอด แผลที่ลำต้นจะเป็นแผลที่ดำตรงบริเวณข้อต่อกับก้านใบและมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม แผลจะขยายตัวไปสู่ส่วนยอดทำให้ยอดเหี่ยวแห้งลงมา

การป้องกันกำจัด

- ใช้พันธุ์ต้านทาน
- การใช้ท่อนพันธุ์ปลอดโรค
- ปลุกพืชหมุนเวียน
- ไถกลบเศษซากมันสำปะหลังลึก ๆ ช่วยลดประชากรเชื้อโรคในดินได้

๓. โรครากหรือหัวเน่า

เส้นใยของเชื้อราก่อตัวเป็นดอกเห็ดขึ้นอยู่ที่โคนต้น

อาการของรากเน่าแห้งมีเส้นใยของเชื้อรา

ภาพที่ ๕๑ โรครากหรือหัวเน่า

พบในแหล่งที่ดินระบายน้ำไม่ดี หรือสภาพดินดานและฝนตกชุกเกินไป

โรคหัวเน่าและ เกิดจากเชื้อรา ต้นเหี่ยวเฉา ใบล่าง ๆ มีสีเหลือง และเหี่ยวแห้งหลุดร่วงลงมา ส่วนใบยอดมีขนาดเล็ก ต้นแคระแกรน ไม่เจริญเติบโต เมื่อขุดรากดูพบรากเน่าและสีน้ำตาล มีกลิ่นเหม็น

โรคหัวเน่าแห้ง เกิดจากเชื้อเห็ดรา ที่หัวมันสำปะหลังจะมีเส้นใยของเชื้อราปกคลุม อาจพบบริเวณโคนต้นด้วย เนื้อในหัวจะเน่าแห้งและเส้นใยของเชื้อราจะก่อตัวเป็นดอกเห็ดสีต่าง ๆ ได้ เช่น สีขาว สีเหลือง หรือส้ม นอกจากนี้โคนต้นจะบวม เนื่องจากการสร้างเนื้อเยื่อขึ้นมาทดแทนส่วนที่ถูกทำลายไปและอาจเกิดรากใหม่ตรงบริเวณเนื้อเยื่อที่บวม ทำให้เกิดหัวมันสำปะหลังใหม่ขึ้นมา แต่มีขนาดเล็ก

โรคหัวเน่าดำ เกิดจากเชื้อรา จะมีลักษณะหัวเน่าสีดำหรือสีน้ำตาลเข้ม เนื่องจากเป็นสีที่เกิดจากเส้นใยของเชื้อรา หรือส่วนขยายพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศของเชื้อรา

โรคเน่าคอดิน เกิดจากเชื้อรา มักพบอาการในต้นกล้า ลักษณะต้นมันสำปะหลังจะเหี่ยวเฉาตายและมีเม็ดผักกาดพร้อมกับเส้นใยสีขาวปกคลุมส่วนของโคนต้นที่ติดอยู่กับผิวดิน

การป้องกันกำจัด

- การเตรียมแปลงปลูก ควรไถระเบิดดินดานให้มีการระบายน้ำที่ดี
- การไถตากดินเป็นเวลานาน ๆ จะช่วยลดประชากรของเชื้อราในดินได้
- กำจัดเศษซากมันสำปะหลังเก่า ๆ จากแปลงเพาะปลูกให้หมด
- คัดเลือกท่อนพันธุ์สมบูรณ์และปราศจากโรค
- ในพื้นที่ที่มีโรคระบาดรุนแรง ปลุกพืชหมุนเวียนอย่างน้อย ๖ – ๑๒ เดือน

๔. ไรแดง

ลักษณะของใบมันสำปะหลังที่ถูกไรแดงทำลาย

ไรแดงและการทำลาย

ภาพที่ ๕๒ ไรแดง

มี ๒ ชนิด คือ ไรแดงหม่อน และไรแดงมันสำปะหลัง ตัวอ่อนมี ๖ ขา ตัวกลมใส ตัวเต็มวัยมีสีแดงเข้ม มี ๘ ขา กว้าง ๐.๔ มิลลิเมตร ยาวประมาณ ๐.๕ มิลลิเมตร ส่วนขาไม่มีสี อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

ลักษณะการทำลาย ไรแดงหม่อนดูดกินน้ำเลี้ยงตามใต้ใบจากส่วนใบล่างและขยายปริมาณขึ้นส่วนยอด ไรแดงมันสำปะหลังดูดกินน้ำเลี้ยงบนหลังใบของส่วนยอดและขยายปริมาณลงสู่ใบส่วนล่าง ทำให้ตาเล็บใบเหลืองซีด ม้วนงอ และร่วง

ช่วงเวลาระบาด ระบาดรุนแรงในสภาพอากาศแห้งแล้ง หรือฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน

การป้องกันกำจัด

- ดั้วเต่าและดั้วปีกสั้นเป็นศัตรูธรรมชาติ
- หลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลัง ในช่วงที่ต้นอ่อนจะกระทบแล้งนานการตกของฝนสามารถลดการระบาดได้
- หมั่นตรวจแปลงหากพบระบาดรุนแรงในระยะเป็นต้นอ่อน ให้พ่นสารป้องกันกำจัด

๕. แมลงหีข้าว

ลักษณะของการวางไข่ และเส้นไหมของแมลงหีข้าว

แมลงหีข้าวพบตามใต้ใบ

ภาพที่ ๕๓ แมลงหีข้าว

เป็นแมลงขนาดเล็ก ยาวประมาณ ๒ มิลลิเมตร ปีกบางใส ๒ คู่คลุมเลยส่วนท้อง มีฝุ่นผงแป้งปกคลุมบนแผ่นปีก ตัวอ่อนรูปร่างคล้ายโล่ห์ เกาะนิ่งใต้ใบ เมื่อโตเต็มที่จะหยุดกินอาหาร และมีลักษณะเด่นเห็นได้ชัดเจน คือ ตาแดง อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม

ลักษณะการทำลาย ตัวอ่อนและตัวเต็มวัยดูดกินน้ำเลี้ยงจากส่วนใต้ใบพืช และถ่ายมูลหวานลงมาบนใบที่อยู่ด้านล่าง ทำให้เกิดเป็นราดำขึ้นตามใบที่อยู่ด้านล่าง พืชสังเคราะห์แสงได้น้อย ใบม้วนซีด และร่วง

ช่วงเวลาระบาด ระบาดรุนแรงในสภาพอากาศแห้งแล้ง หรือฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน

การป้องกันกำจัด

- หลีกเลี่ยงการปลูกมันสำปะหลัง ในช่วงที่ต้นอ่อนจะกระทบแล้งนาน
- เก็บส่วนของพืชที่ถูกทำลาย เผาทำลายนอกแปลงปลูก
- หากพบการระบาดของรุนแรงในระยะมันสำปะหลังเป็นต้นอ่อน ให้พ่นสารป้องกันกำจัด

ตารางที่ ๕๓ การใช้สารป้องกันกำจัดไร และแมลงศัตรูมันสำปะหลังบางชนิด

ไรและแมลงศัตรูพืช	สารป้องกันกำจัด ^{๑/}	อัตราการใช้/ น้ำ ๒๐ ลิตร	วิธีการใช้/ข้อควรระวัง	หยุดการใช้สารก่อน เก็บเกี่ยว(วัน)
ไรแดง	อามีทราซ (๒๐ % อีซี)	๔๐ ซีซี	พ่นเฉพาะบริเวณที่มีไรแดงทำลาย เมื่อใบส่วนยอดของต้นอ่อนเริ่มแสดงอาการม้วนงอและอยู่ในสภาพอากาศแห้งแล้งเป็นเวลานาน	๑๔
	ไดโคโฟล (๑๘.๕%อีซี)	๕๐ ซีซี		
แมลงหวี่ขาว	โอเมโทเอต (๕๐% เอสแอล)	๔๐ ซีซี	พ่นใต้ใบ เฉพาะบริเวณที่พบแมลงหวี่ขาวมีความหนาแน่นทั้งต้น ประมาณ ๓๐ %	๒๑

๑/ ในวงเล็บ คือเปอร์เซ็นต์สารออกฤทธิ์และสูตรของสารป้องกันกำจัดไรและแมลงศัตรูพืช

๑๔. ประโยชน์ของมันสำปะหลัง

มันสำปะหลังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดย

๑. การบริโภคเป็นอาหารโดยตรง มันสำปะหลังที่นิยมรับประทานจะเป็นหัวมันสำปะหลังชนิดหวานโดยนำมาปอกเปลือกแล้วต้มให้เดือดและทิ้งไว้ในหม้อต้มอย่างน้อยครึ่งชั่วโมงและนำมาเชื่อมหวานก็จะมีรสอร่อยเช่นเดียวกับมันห่านาที่ถักรับประทานโดยนำหัวมันสดมาปิ้งหรือย่างต้องให้แน่ใจว่าสุกดีถ้าแบ่งมีรสขมอยู่ให้หลีกเลี่ยงการบริโภค

๒. อุตสาหกรรมมันเส้น มันเส้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากการนำหัวมันสำปะหลังสดมาผ่านกรรมวิธีแปรรูปโดยใช้เครื่องตีหัวมันเป็นชิ้นเล็กๆ แล้วตากบนลานซีเมนต์ ประมาณ ๒ - ๓ วัน เมื่อมันสำปะหลังเส้นแห้งแล้ว เกษตรกรจะนำไปจำหน่ายให้กับโรงงานอาหารสัตว์ และโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศที่ใช้มันสำปะหลังเส้นเป็นวัตถุดิบในการผลิต สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ได้จากมันสำปะหลังเส้น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์, แอลกอฮอล์และเอทานอลที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงแทนน้ำมัน

๓. อุตสาหกรรมมันอัดเม็ด มันอัดเม็ดสามารถผลิตได้โดยการนำมันเส้นมาอัดโดยเครื่องอัดภายใต้ภาวะความร้อนและความดัน หลังจากอัดแล้วจะมีลักษณะเป็นท่อนยาวประมาณ ๒ - ๓ เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑ เซนติเมตร ความชื้นประมาณร้อยละ ๑๔ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากมันอัดเม็ด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์

๔. อุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตแป้งมันสำปะหลังรายใหญ่ที่สุดของโลก และมีเทคโนโลยีในการผลิตแป้งมันสูงที่สุด แป้งมันสำปะหลังถูกนำไปใช้ในอุตสาหกรรมผลิตอาหาร สารให้ความหวาน ผงชูรส สิ่งทอ กระดาษ ยารักษาโรค กาว ไม้อัด วัสดุภัณฑ์ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ กรดมะนาว เป็นต้น

๑๕. ความเป็นพิษของน้ำมันสำปะหลัง

ในส่วนต่าง ๆ ของมันสำปะหลังจะมีสารที่เป็นพิษต่อการบริโภค คือ ไฮยาโนจินิก กรูโคไซด์ ซึ่งมีลักษณะเป็นของเหลวสีขาวคล้ายน้ำมันอยู่ในกระเปาะใต้ผิวหรือเปลือกของมันเป็นพิษ โดยปริมาณที่เป็นพิษต่อการบริโภคนั้นประมาณ ๕๐ – ๖๐ มิลลิกรัมต่อหัวสด ๑ กิโลกรัม ความเป็นพิษจะมีขนาดแตกต่างกันตั้งแต่อาการป่วยเล็กน้อยจนกระทั่งเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต ถ้ารับประทานมากเกินไป โดยสารไฮยาโนจินิก กรูโคไซด์ นี้จะพบอยู่ในเปลือกมากกว่าส่วนอื่น ๆ สำหรับวิธีการลดความเป็นพิษในหัวมันสำปะหลังก่อนนำมาบริโภคมีดังนี้ คือ

๑. ปอกเปลือกก่อนนำมาบริโภค
๒. ล้างหรือแช่น้ำ เนื่องจากสารไฮยาโนจินิก กรูโคไซด์สามารถละลายน้ำได้ดีมาก
๓. หั่น สับ ชูด หรือบดเป็นชิ้นเล็ก ๆ จะช่วยเร่งปฏิกิริยาลดความเป็นพิษลงได้
๔. ตากให้แห้ง เช่น มันเส้น มันอัดเม็ด เป็นวิธีลดความเป็นพิษอีกวิธีหนึ่ง
๕. ใช้ความร้อนด้วยวิธีเผา อบ นึ่งหรือต้มน้ำ เนื่องจากความเป็นพิษจะสลายตัวไปเมื่อทำให้ร้อนที่อุณหภูมิ ๑๕๐ องศาเซลเซียส

๑๖. เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตมันสำปะหลัง

๑) ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทย ด้วยเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจสีเขียว (BCG Model : Bio – Circular – Green Economy) อุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยเกี่ยวเนื่องกับระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยมานานกว่า ๓๐ ปี มีเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง ประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ ครัวเรือน เกิดการจ้างงานในอุตสาหกรรมแปรรูป (มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งดิบและแป้งดัดแปร) และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง (สารให้ความหวาน แอลกอฮอล์ กรดอินทรีย์ กรดอะมิโน กระดาษและสิ่งทอ เป็นต้น) ไม่ต่ำกว่า ๑ ล้านคน ร้อยละ ๖๗ ของผลผลิตมันสำปะหลังถูกใช้ในการแปรรูปเพื่อส่งออก ส่วนที่เหลือใช้ในการบริโภคและเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องในประเทศ ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นอันดับหนึ่งของโลกมากกว่า ๒๐ ปี มูลค่า การส่งออกประมาณ ๙๓,๐๐๐ ล้านบาทโดยมีมูลค่ารวมของที่ใช้ในประเทศและส่งออกทั้งหมดไม่ต่ำกว่า ๑๙๐,๐๐๐ ล้านบาท และมูลค่าอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกมากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งแป้งและฟลาวมันสำปะหลังนอกจากไม่มีสี ไม่มีกลิ่น ยังปราศจากสารก่อภูมิแพ้ คือ กลูเตน จึงมีศักยภาพในการใช้ทดแทนแป้งสาลีที่มีกลูเตน จากคุณสมบัติในการใช้งาน ของมันสำปะหลังที่หลากหลาย รวมทั้งแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มุ่งสู่การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมที่มีฐานมาจากวัตถุดิบทางการเกษตรหรือ biobased industry (Bio-economy) จึงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าพลังงานชีวภาพ ไบโอพลาสติก ทำให้ความต้องการมันสำปะหลังในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น อุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยประสบปัญหาปริมาณหัวมันปะหลังไม่เพียงพอต่อความต้องการ และไม่มีเสถียรภาพ ต้องพึ่งการนำเข้าบางส่วนจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยรวมอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ไทยใช้วัตถุดิบที่มาจากผลผลิตในประเทศร้อยละ ๘๒ นำเข้าจากประเทศเพื่อนบ้านร้อยละ ๑๘ ประกอบกับปัจจุบัน การระบาดของไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ ทำให้ผลต่อผลผลิตมันสำปะหลังและการขาดแคลนต้นพันธุ์ที่ใช้ในการปลูก และการพึ่งพาตลาดส่งออกเพียงตลาดใดตลาดหนึ่งส่งผลต่อความผันผวนของราคาและปริมาณของมันสำปะหลัง ในประเทศ ซึ่งตลาดส่งออกหลักของประเทศไทย คือ ประเทศจีน ซึ่งเป็นตลาดเดียวกับประเทศเวียดนามและกัมพูชา ทำให้ประเทศไทยต้องแข่งขันกับประเทศส่งออกที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่า การส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ หรือ Bio-economy ทำให้ไทยสามารถเพิ่มมูลค่ามันสำปะหลัง โดยนำมาใช้เป็นวัตถุดิบผลิตสารมูลค่าสูงที่มีแนวโน้มการเติบโตสูงขึ้น

ภาพที่ ๕๕ Supply Chain of Cassava Industry

การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเป็นความท้าทายที่สำคัญ ไม่ว่าเรื่องของวัตถุดิบที่มีต้นทุนผลิตสูง การขาดแคลนแรงงานและการเสื่อมโทรมของทรัพยากรดิน น้ำ และป่าไม้ และเรื่องของประสิทธิภาพการแปรรูปความกดดันทางการค้าอันเนื่องมาจากสภาวะโลกร้อน นำไปสู่มาตรการกีดกัน การลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเช่น คาร์บอนไดออกไซด์ การใช้ทรัพยากรน้ำ พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการนำของทุกส่วนกลับมาใช้เพื่อเข้าสู่หลักการการไม่มีของเสียหรือ Zero waste เพื่อสอดคล้องกับวาระแห่งชาติ BCG (Bio-economy : เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร, Circular : ลดการสูญเสียทรัพยากร นำทรัพยากรกลับมา ใช้หมุนเวียนในวัฏจักรให้นานที่สุด, Green : ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์ ดินและน้ำ ลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกและรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ) ทั้งนี้ มิใช่แต่อุตสาหกรรมใหม่ ที่เกิดขึ้นแต่อุตสาหกรรมเดิมที่เป็นหลักและพื้นฐานสำคัญ เช่น แป้งมันสำปะหลัง ต้องมีการปรับตัวเพื่อเข้าสู่สังคม คาร์บอนต่ำ การผลิตวัตถุดิบ หัวมันสำปะหลังต้องมีการเพิ่มผลผลิตลดการขยายพื้นที่ปลูกและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่มาใช้อย่างเหมาะสม ในส่วนของอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง จำเป็นต้องเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ลดการใช้น้ำและพลังงาน การลดปริมาณของเสียและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งนี้ ทิศทางของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังต้องเปลี่ยนจาก มุ่งเน้นเฉพาะการเพิ่มขึ้นของ GDP สู่การเติบโตอย่างยั่งยืนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

สวทช. ได้ร่วมกับเครือข่ายพันธมิตรทั้งภาครัฐและเอกชนพัฒนางานวิจัยด้านมันสำปะหลัง อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่

งานวิจัยต้นน้ำ เช่น เทคโนโลยีการผลิตต้นพันธุ์สะอาด เช่น ระบบการสร้างต้นพันธุ์มันสำปะหลังสายพันธุ์ไทยจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ การพัฒนาแนวทางการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังจากต้นพันธุ์ปลอดโรคอย่างมีประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยี mini stem cutting และการพัฒนาต้นแบบชุดตรวจแบบรวดเร็วในรูปแบบ strip test สำหรับตรวจวินิจฉัยโรคใบด่างมันสำปะหลัง เป็นต้น

งานวิจัยกลางน้ำ เช่น การวิเคราะห์ฐานข้อมูลค่ามาตรฐานกระบวนการผลิตและการใช้ทรัพยากรการผลิตของอุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลังไทย

งานวิจัยปลายน้ำ เช่น ต้นแบบผลิตภัณฑ์ซอส ส้ม และมิดโบโพลาสติก ต้นแบบวัสดุทดแทนไม้ธรรมชาติจากเศษวัสดุเหลือใช้ในไร่มันสำปะหลัง และพัฒนากระบวนการผลิตฟลาวมันสำปะหลังระดับ

อุตสาหกรรมจากมันสำปะหลังชนิดขมที่มีปริมาณไซยาไนด์สูง พร้อมทั้งได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตฟลาวมันสำปะหลังให้กับบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์แป้งมันสำปะหลัง ได้แก่ บริษัท ขอไชยวัฒน์ อุตสาหกรรม จำกัด ภายใต้แบรนด์ Sava) และ บริษัท อุบลชันฟลาวเวอร์ จำกัด (UBS) ภายใต้แบรนด์ Tasuko :ซึ่งผลิตภัณฑ์มี ๒ รูปแบบ คือ Tasuko All Purpose Organic Cassava Flour หรือฟลาวออร์แกนิก เอนกประสงค์ และ ฟลาวพรีมิกส์ นอกจากนี้ บริษัท อุบลไบโอเอทานอล (UBE) จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นผู้ผลิต และแปรรูปมันสำปะหลังแบบครบวงจร ในปี ๒๕๖๕ ได้ขยายกำลัง การผลิตฟลาวมันสำปะหลังทดแทนฟลาวจากข้าวสาลีเจาะตลาดคนแพ็กูเตน จาก ๑๐๐ ตันต่อวันเป็น ๓๐๐ ตันต่อวัน ซึ่งมีมูลค่าการลงทุนกว่า ๓๐๐ ล้านบาท นอกจากนี้ บริษัท ไทยวา จำกัด (มหาชน) ประกาศขยายลงทุนนิวสตาร์ทอัพ เพื่อผลิตเม็ดไบโอพลาสติก RosEco (Rose + Eco/circular economy) และอาหารสุขภาพโดยคาดว่าจะมียอดขาย ประมาณ หนึ่งหมื่นล้านบาท ผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะเป็นมิติใหม่ของการเพิ่มมูลค่ามันสำปะหลังนอกเหนือจากแป้งมันสำปะหลัง และแป้งแปรรูป

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนามันสำปะหลัง

๑. ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis

๑.๑ จุดแข็ง (S)

๑. มันสำปะหลังเป็นพืชที่ปลูกง่าย สามารถปรับตัวได้ดีในเกือบทุกสภาพพื้นที่ ทนต่อความแห้งแล้ง ปัญหาโรคแมลงมีน้อย

๒. มีตลาดรองรับแน่นอน และการเก็บเกี่ยวไม่ขึ้นกับฤดูกาล

๓. สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ทั้งในอุตสาหกรรมแปรรูปมันสำปะหลังขั้นต้น ได้แก่ มันเส้น มันอัดเม็ด แป้งมันสำปะหลังดิบ หรืออุตสาหกรรมต่อเนื่อง ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมสิ่งพิมพ์ อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ และพลังงานทดแทน

๑.๒ จุดอ่อน (W)

๑. ขาดแคลนท่อนพันธุ์คุณภาพ

๒. การระบาดของโรคใบด่างมันสำปะหลัง ทำให้ผลผลิตเสียหาย

๓. การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพการผลิต

๔. เกษตรกรที่ต้องการใช้เงิน จำเป็นต้องเก็บเกี่ยวและจำหน่าย ก่อนที่มันสำปะหลังจะถึงช่วงสร้างแป้ง อย่างสมบูรณ์

๕. การปลูกแบบกะพันธ์ทำให้ผลผลิตมีเปอร์เซ็นต์แป้งน้อย และไม่คงที่ ส่งผลต่อราคารับซื้อ

๖. มันสำปะหลังมีความหลากหลายของสายพันธุ์ และมีความแตกต่างของเปอร์เซ็นต์แป้ง

๑.๓ โอกาส (O)

๑. สามารถเก็บได้นาน (ในแปลง) ไม่เกิน ๑๒-๑๔ เดือน

๒. ความต้องการมันสำปะหลังของโรงงานเอทานอลมีปริมาณสูง

๓. ช่วงเดือนเมษายนถึงพฤษภาคมราคารับซื้อสูง

๔. ผลผลิตมันสำปะหลังเข้าสู่กระบวนการแปรรูปทั้งหมด

๕. ความต้องการใช้ภายในประเทศ ในแต่ละปีประมาณร้อยละ ๓๐ -๓๕ ที่เหลือร้อยละ ๖๕ -๗๐ เป็นการส่งออก

๑.๔ อุปสรรค (T)

๑. การกำหนดราคารับซื้อ มันสำปะหลังเปอร์เซ็นต์แป้งสูง กับมันสำปะหลังทั่วไปใกล้เคียงกัน จนไม่เห็น ความแตกต่าง จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังเปอร์เซ็นต์แป้งสูง ๙๗

๒. มาตรการจูงใจเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เขตส่งเสริม (S๑/S๒)

๒.๑ มาตรการจูงใจ ด้านการผลิต

๒.๑.๑ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

(๑) โครงสร้างพื้นฐานการผลิต

๑. สนับสนุนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น สนับสนุนการจัดหาแหล่งน้ำเพิ่มเติม เช่น น้ำบาดาล/ ระบบน้ำหยด/ชุดสระกักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในช่วงฤดูแล้ง

๒. สนับสนุนระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปรับปรุง บำรุงดิน เช่น การปลูกพืชตระกูลถั่ว เพื่อเพิ่มธาตุอาหารให้กับดิน

(๒) การถ่ายทอดองค์ความรู้

๑. ส่งเสริมการให้ความรู้ และพัฒนาทักษะด้านการผลิตให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง เพื่อการบริหารจัดการผลผลิตที่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ เช่น การดูแลรักษา (การอนุบาล เบื้องต้น โรครากเน่า โคนเน่า, ส่วนนอกหัว ฯลฯ) การเพิ่มผลผลิต การเฝ้าระวังโรคใบด่าง ไม่ปนเปื้อนเศษดิน เป็นต้น

๒. การส่งเสริมให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเก็บเกี่ยว ทดแทนกำลังคน ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น การป้องกันศัตรูพืช การลดสารตกค้าง เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

(๓) การวิจัยและพัฒนา

๑. ส่งเสริมการรับรองพันธุ์ดี และกระจายพันธุ์สู่เกษตรกรอย่างทั่วถึง โดยผ่านศูนย์วิจัยและ ปรับปรุงพันธุ์ของทั้งภาครัฐ สถาบันการศึกษา รวมทั้งการกระจายผ่านศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๒. สนับสนุนและส่งเสริมงานวิจัยเพื่อพัฒนาพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพเหมาะสมกับ ศักยภาพของพื้นที่ มีความต้านทานโรค ให้ผลผลิตต่อไร่สูง

(๔) การสร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต เช่น กลุ่มแปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อดำเนินการบริหารจัดการผลผลิต ปักจายการผลิต และแหล่งสินเชื่อ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต

๒. ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่ได้รับการรับรองสำหรับ จำหน่ายในพื้นที่ให้กับกลุ่มเกษตรกรที่มีความต้องการ

(๕) อื่น ๆ

๑. สนับสนุนปัจจัยการผลิต/เงินทุนในการซื้อปัจจัยการผลิต รวมทั้งสิทธิในการซื้อปัจจัยการผลิต/ เช่าเครื่องจักรกลทางการเกษตรในราคาต่ำกว่าท้องตลาด (ปุ๋ยเคมี สารกำจัดวัชพืช/ศัตรูพืช/ โรคพืช น้ำมันเชื้อเพลิง) เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดยจำกัดสิทธิ์ผู้ซื้อ เฉพาะในนามเกษตรกรและกำหนดปริมาณการซื้อ

๒. สนับสนุนการจัดหาแรงงานภาคเกษตรให้เพียงพอ เช่น การจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมาย โดยภาครัฐอำนวยความสะดวกในการลดขั้นตอนการดำเนินการให้รวดเร็วขึ้น รวมถึง ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อทดแทนแรงงาน เป็นต้น

๓. วิจัยและพัฒนาสารบำรุงดินเพื่อใช้ลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกร เงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุน - เกษตรกรที่แจ้งความจำนงค์และขึ้นทะเบียน

๒.๒ การเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมแปรรูป

๑. การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแป้งมันสำปะหลังที่มีคุณสมบัติปลอดกลูเตน (gluten free) เพื่อทดแทน แป้งสาลีในอุตสาหกรรมเบเกอรี่และอาหาร เช่น เค้ก บราวนี่ คุกกี้ เป็นต้น

๒. ส่งเสริม สนับสนุนผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ในการพัฒนา/แปรรูป ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้มีความหลากหลาย เช่น การใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นส่วนประกอบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อาหารเด็ก ขนม สารให้ความหวาน เป็นต้น เงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุน - เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/ Cluster ที่ขึ้นทะเบียน

๒.๓ มาตรการจูงใจในภาพรวม

๑. สนับสนุนพันธุ์มันสำปะหลังที่ได้รับการรับรองให้กับเกษตรกร ให้ทั่วถึง
๒. สนับสนุนการพัฒนา ปรับปรุงแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรม แหล่งน้ำ และการบริหารจัดการแปลง
๓. สนับสนุนพัฒนาให้ความรู้การแปรรูปเบื้องต้น เพื่อเพิ่มโอกาสการสร้างรายได้
๔. สนับสนุนการลดต้นทุนการผลิต ในประเด็นต่อไปนี้
 - (๑) ราคาปุ๋ย ยาฆ่าแมลงที่ใช้ในกระบวนการผลิต
 - (๒) เทคโนโลยีการผลิต เพื่อลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงาน
 - (๓) คงมาตรการประกันรายได้
 - (๔) ลดค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ใช้ในกระบวนการผลิต ค่าขนส่ง
๕. กำกับดูแลให้ผู้ประกอบการลานมัน โรงแปรรูปซื้อและให้ราคาตามคุณภาพซื้อแบ่งที่แตกต่าง
๖. ถอดบทเรียนสมาคมผู้ผลิตสินค้าพืชไร่ที่ประสบความสำเร็จ (ไร่อ้อย) และนำมาเผยแพร่ให้เกษตรกร ผู้ปลูกมันสำปะหลัง
๗. สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ แผนการผลิตแก่เกษตรกร เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกร แปลงใหญ่ เพื่อควบคุมการผลิตให้มีคุณภาพ
๘. พัฒนาระบบการคิด ทักษะทางวิชาชีพ การทำงานร่วมกัน การให้ตระหนักถึงความเป็นสมาชิก ในองค์กร ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลัง
๙. การบริหารจัดการน้ำในชุมชน โดยจัดตั้งองค์กรผู้ใช้น้ำ (ตามพรบ. น้ำ ๖๑ และเชื่อมต่อ สททช.) ตามช่องทาง Thai Water Plan
๑๐. สนับสนุนองค์ความรู้ เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ เงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุน
 - กลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ จัดทำแผนธุรกิจการผลิตมันสำปะหลัง และนำเสนออย่างเป็นระบบ โดยผ่านการเห็นชอบจาก ธกส.

๓. มาตรการนอกเขตพื้นที่ไม่เหมาะสม (S๓/N) มาตรการจูงใจในภาพรวม ใช้แนวทางเดียวกันกับมาตรการจูงใจเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่เขตส่งเสริม และเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

๑. สนับสนุนงบประมาณสัดส่วนที่แตกต่างกับพื้นที่เหมาะสม
๒. สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพการผลิตมันสำปะหลัง หรือพืชทางเลือกที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้เทียบกับคุณภาพในระดับที่สูงขึ้น (จาก N $\rightarrow$ S๓ $\rightarrow$ S๒ $\rightarrow$ S๑) เงื่อนไขที่ได้รับการสนับสนุน
 - กลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรแปลงใหญ่ จัดทำแผนธุรกิจการผลิตมันสำปะหลัง และนำเสนออย่างเป็นระบบ โดยผ่านการเห็นชอบจาก ธกส.

๔. แนวทางการพัฒนามันสำปะหลังของจังหวัด

๑. ประชาสัมพันธ์และสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ที่ให้เชื่อแบ่งสูง และเก็บเกี่ยวตามระยะที่เหมาะสม เพื่อให้ได้มันสำปะหลังที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร
๒. พัฒนาการผลิตมันสำปะหลังให้มีคุณภาพโดยการใช้เทคโนโลยีเพิ่มผลผลิต พัฒนาที่ดิน ระบบน้ำ การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังเก็บเกี่ยว
๓. ผลักดันให้จังหวัดเป็นจุดรวบรวมแหล่งเพาะพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดที่ปราศจากโรคไวรัส ใบด่าง และมีปริมาณเชื่อแบ่งสูง รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมมันสำปะหลังที่สำคัญของประเทศ

๔. จากปัญหาด้านการผลิตที่เกิดจากพันธุ์มันสำปะหลังที่มีคุณภาพต่ำ มีปริมาณค่าเชื้อแป้งเพียง ๑๙ - ๒๐ % เนื่องจากสมาชิกนำท่อนพันธุ์มันสำปะหลังมาจากพื้นที่ที่มีการระบาดของโรคใบด่าง และเป็นพันธุ์มันสำปะหลังที่ไม่ได้รับ การรับรองจากกรมวิชาการเกษตร จึงควรแนะนำ ส่งเสริม และให้ความรู้ แก่เกษตรกรในการคัดเลือกท่อนพันธุ์ มันสำปะหลังที่มีคุณภาพเหมาะสมกับพื้นที่เพาะปลูก และการใช้ ท่อนพันธุ์มันที่ได้รับการรับรองจากกรมวิชาการเกษตร ตลอดจนส่งเสริมการนำเทคโนโลยีระบบน้ำหยดเข้ามา ใช้ เพื่อพัฒนาระบบขั้นตอนการผลิตมันสำปะหลัง

๕. ควรพัฒนาตามแนวทางของรัฐบาลที่มีการส่งเสริมโมเดลเศรษฐกิจใหม่ (BCG Economy) โดยมันสำปะหลังเป็นพืชที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลายส่วน กากอุตสาหกรรมที่เกิดจาก กระบวนการผลิต ของโรงงาน อาทิ ลานมัน โรงงานผลิตแป้งมัน เอทานอล สามารถนำไปใช้หมუნเวียนในการ ผลิตเป็นปุ๋ย อาหารสัตว์ ผลิตไฟฟ้า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

๖. กำกับดูแลให้ผู้ประกอบการรับซื้อมันสำปะหลัง มีการวัดเชื้อแป้ง เพื่อให้เกษตรกรได้รับราคาที่เป็น ธรรม

๗. ส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมจากมันสำปะหลัง เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าการผลิต

๘. สนับสนุนให้มีการลงทุนอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง อาทิ โรงงานเอทานอล โรงงานอาหารสัตว์ เพื่อให้เกิดการแข่งขันในการรับซื้อมันสำปะหลังเพิ่มมากขึ้น และยกระดับ ราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ให้มีเสถียรภาพขึ้น

๙. เชื่อมโยงการจำหน่ายผลผลิตมันสำปะหลัง และผลิตภัณฑ์แปรรูปมันสำปะหลัง เพื่อเพิ่มช่องทาง การจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ

๑๐. การยกระดับการตลาดมันสำปะหลังของจังหวัดกำแพงเพชร ด้วยระบบ GIS และ QR Code ซึ่งเป็นการรักษา เสถียรภาพด้านราคาของมันสำปะหลังในจังหวัดได้ในระยะยาว มุ่งเน้นให้ความสำคัญในการ ซื้อขายมันสำปะหลัง ด้วยการวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง เพื่อให้เกษตรกรจำหน่ายมันสำปะหลังได้ในราคาเป็นธรรมมาก ขึ้น และยังสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้

BCG Value Chain แนวทางการพัฒนามันสำปะหลังจังหวัดหนองบัวลำภู

ต้นทาง

กลางทาง

ปลายทาง

Bio

สร้างมูลค่า
(Value Creation)

เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

- การเตรียมพื้นที่เพาะปลูกให้เหมาะสม
- การเตรียมดิน
- การใช้ท่อนพันธุ์ที่สดใหม่จากต้นที่สมบูรณ์
- การปลูกในระยะห่างที่เหมาะสม
- การดูแลรักษาและการกำจัดศัตรูพืช
- เก็บเกี่ยวในช่วงอายุที่เหมาะสมที่สุด
- การเก็บรักษาท่อนพันธุ์ เพื่อให้ปลอดโรคในต่าง
- การจัดการน้ำในแปลง

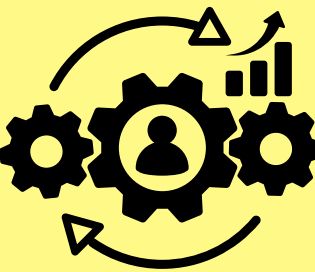

แปรรูปขั้นต้น/ขั้นกลาง

- การบริโภคเป็นอาหารโดยตรง
- อุตสาหกรรมมันเส้น
- อุตสาหกรรมมันอัดเม็ด
- อุตสาหกรรมแป้งมันสำปะหลัง (การบริโภคในครัวเรือน, นำมาเป็นวัตถุดิบสำหรับปฏิกิริยาเคมี, ใช้ทำผงชูรสและไอซิน, สารให้ความหวาน, อุตสาหกรรมอาหารและสาชู, อุตสาหกรรมกระดาษ, อุตสาหกรรมสิ่งทอ, อุตสาหกรรมไม้อัดและกาบ)

แปรรูปขั้นสูง/สร้างผลิตภัณฑ์ใหม่

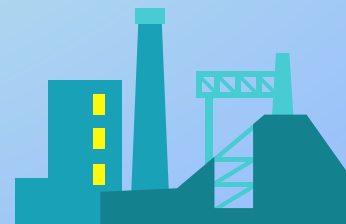

Circular

ของเสีย/ขยะเป็นศูนย์
(Zero Waste)

ใช้ประโยชน์เต็มประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์สะอาดปลอดโรค
- การใช้สารชีวภัณฑ์และปุ๋ยชีวภาพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

แปรรูปวัสดุหรือของเหลือใช้ทางการเกษตร

- การแปรรูปพืชอาหารสัตว์ (ใบมันสำปะหลัง, หัวมันสำปะหลัง)
- การแปรรูปเห้จ้มันสำปะหลังเป็นถ่านกัมมันต์สร้างมูลค่าเพิ่ม (Cassava Charcoal) เฝ้าในเตาเผาถ่านชีวมวลไร้มลพิษ ก็จะได้น้ำส้มควันไม้ เพื่อใช้เป็นสารป้องกันศัตรูพืช
- พงถ่าน นำมาทำเป็นสบู่ พงล้างผัก ตัวดูดซับกลิ่น ครีม ยาสีฟัน ผสมในอาหาร เค้ก เป็นต้น

อุตสาหกรรมขั้นสูง

Circular

สมดุลและยั่งยืน
(Balanced and Sustainability)

กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การแปรรูปที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร/เชิงวัฒนธรรมแบบครบวงจร การตลาดเชิงรุก

- ประชาสัมพันธ์การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- เชื่อมโยงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางสาวณัชชา พันธุ์เพ็ง เกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู

ผู้จัดทำ

๑. นางสาวจิราพา รักษาภักดี นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ
๒. นางสาวถวิล ศรชัย เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน
๓. นางสาวกนกพร เกื้อนโยธา เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล

ข้อมูลรายสินค้าของจังหวัดหนองบัวลำภู
เพื่อการวางแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์
“มันสำปะหลัง”

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดหนองบัวลำภู
กลุ่มสารสนเทศการเกษตร
โทร.๐๔๒-๓๑๖๗๐๔